

Unge valgproces og start på ungdomsuddannelse

Unge veje mod ungdomsuddannelse

FORORD

Unge valgproces og start på ungdomsuddannelse

I denne rapport præsenterer Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) en undersøgelse af unges uddannelsesvalg set i et forløbsperspektiv fra 8. klasse til ungdomsuddannelse.

Undersøgelsens resultater spiller ind i den aktuelle debat om overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse og det politiske mål om at styrke interessen for erhvervsuddannelserne.

Rapporten er en del af EVA's store forløbsundersøgelse, hvor vi har fulgt en årgang unge siden 8. klasse med henblik på at skabe en dybere forståelse af, hvad der har betydning for de unges valgproces samt deres overgang til ungdomsuddannelse. Undersøgelsen kan på den baggrund være med til at kvalificere overvejelser og drøftelser om, hvordan vi politisk, i vejledningen og på skolerne kan understøtte og kvalificere de unges uddannelsesvalg, både før, under og efter at valget skal træffes.

Undersøgelsen bygger på spørgeskemaundersøgelser blandt 5000 unge, fra de gik i 8. klasse, til de er startet på en ungdomsuddannelse. De indsamlede data er desuden koblet til registerdata for at supplere analyserne med blandt andet baggrundsviden om de unge og deres forældre. Herudover er et kvalitativt ungepanel på 60 unge rekrutteret i 8. klasse og fulgt til deres opstart på en ungdomsuddannelse.

Jeg håber, at de nye indsigter og perspektiver om de unge, som undersøgelsen giver, kan bidrage til at understøtte og kvalificere unges uddannelsesvalg på både nationalt og lokalt niveau ved at give en forståelse af valget af ungdomsuddannelse set fra de unges perspektiv, herunder betydningen af de rammer og indsatser, vi tilbyder i skolen og i vejledningssystemet.

Christina Barfoed-Høj
Direktør for Danmarks Evalueringsinstitut

INDHOLD

Unge valgproces og start på ungdomsuddannelse

1	Resumé	6
<hr/>		
2	Indledning	12
2.1	Metode	14
<hr/>		
3	Valget af ungdomsuddannelse	18
3.1	Hvilke uddannelser har de unge valgt?	18
3.2	Planer om uddannelse og job fastholdes over tid	27
<hr/>		
4	Valgprocesser	30
4.1	Interesser er et omdrejningspunkt for refleksioner om valget	31
4.2	Planer fylder i unges overvejelser om valget	32
4.3	Tvivl som grundvilkår	34
4.4	Valget som en proces	36
<hr/>		
5	Starten på ungdomsuddannelserne	41
5.1	Tilfredshed med ungdomsuddannelse	41
5.2	Unge trivsel og motivation på ungdomsuddannelserne	43
5.3	Tre faktorer har betydning for de unges trivsel på ungdomsuddannelserne	47
<hr/>		
6	Klædt på til valg i fremtiden	60
6.1	Det er stadig svært at træffe valg	60
6.2	Unge syn på fremtiden efter påbegyndt ungdomsuddannelse	62

Appendiks A – Litteraturliste 69

Appendiks B – Tabeller 71

---

1 Resumé

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) sætter i denne rapport fokus på unges valg af ungdomsuddannelse.

Rapporten er en del af EVA's store forløbsundersøgelse, hvor vi har fulgt en årgang af unge siden 8. klasse. De unge er nu godt i gang med deres ungdomsuddannelse, og i denne rapport undersøger vi, hvad der kendetegner valget af ungdomsuddannelse, hvilke refleksioner de unge har gjort sig i valgprocessen, og hvordan de trives efter at være begyndt på deres uddannelse.

Rapporten afrunder forløbsundersøgelsen, som samlet set giver et nuanceret portræt af en generation af unge og deres blik på uddannelse og identitet.

Relevans og målgruppe

Der er stort politisk fokus på unges uddannelsesvalg. Ikke mindst som følge af målsætningen om, at mindst 30 % af en ungdomsårgang i 2025 skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse.

Udskolings- og vejledningsindsatserne i grundskolen skal understøtte uddannelsesvalget: De unge skal hjælpes til at tage det for dem bedst mulige valg af ungdomsuddannelse, men skal også udfordres i deres overvejelser. Denne undersøgelse bidrager med viden om, hvordan unge selv oplever den proces, som de går igennem, når de skal vælge ungdomsuddannelse. Den kaster lys over de tanker, som unge gør sig, før og efter valget er truffet, og den ser på, hvordan unge betragter deres uddannelsesvalg, når de senere er begyndt på en ungdomsuddannelse.

Gennem forløbsperspektivet giver undersøgelsen en dybere forståelse af, hvordan overgange i uddannelsessystemet og de rammer og indsatser, vi tilbyder i skolen og på ungdomsuddannelserne, opleves af de unge, der står midt i processen. Denne forståelse kan spille ind i vejledere og læreres konkrete arbejde i udskolingen, ligesom undersøgelsen også vil kunne give beslutningstagere på uddannelsesområdet et vigtigt indblik i unge og deres uddannelsesvalg.

Det bygger undersøgelsen på

Rapporten ser på tværs af data fra spørgeskemaundersøgelser og kvalitative interviews blandt en årgang af unge – fra de gik i 8. klasse i skoleåret 2016/2017 til de første år på ungdomsuddannelserne i år 2019/20. Spørgeskemadata er koblet til registerdata fra Danmarks Statistik.

Hovedresultater

Tvivl er et grundvilkår i valgprocessen

Undersøgelsen viser, at unge generelt oplever, at det er svært at skulle træffe et valg af ungdomsuddannelse i 9. eller 10. klasse. Ikke mindst fordi valget er tæt forbundet med spørgsmål som ”hvem er jeg?“, og ”hvad vil jeg bruge mit liv til?”.

Unge begynder tidligt at tænke over valget, og tvivlen er et grundvilkår i den proces, som valget former sig i. Det er imidlertid forskelligt, hvornår i uddannelsesforløbet unge oplever tvivl. Tvivlen kan dominere hos unge i 8. klasse, hvor de skal lægge deres første uddannelsesplan eller lige før, det endelige valg af ungdomsuddannelse skal træffes. Tvivlen kan også opstå hos unge, efter at de er begyndt på den valgte ungdomsuddannelse. Hos en gruppe unge er tvivlen altoverskyggende og gør det vanskeligt at træffe et valg, mens andre unge er bedre klædt på til at håndtere tvivl i valgprocessen.

Unge er optagede af egne interesser og målet om en realistisk plan

To perspektiver dominerer i unges overvejelser, når de skal træffe deres valg af ungdomsuddannelse:

- **Hvad interesserer jeg mig for?**

Unge ønsker at vælge en uddannelse, der afspejler deres interesser. De er optagede af at finde frem til, hvilke interesser de har, og de har overvejelser om, hvorvidt de vil kunne fastholde interesserne over tid. Manglende kendskab til sig selv og egne styrker kan skabe usikkerhed hos unge om, hvad der kan være et godt valg – for hvad er egentligt godt til, og hvad synes jeg er sjovt?

- **Hvad vil jeg med mit liv, og hvad er min plan for at nå dertil?**

Unge vil gerne tidligt have en sikker og realistisk plan for uddannelse og job, som de kan følge og udleve. Da de unge i undersøgelsen gik i 8. klasse, blev uddannelsesvalget for alvor sat på dagsordenen. De oplever i forlængelse heraf en forventning om, at man ”bør” have en plan, men også at planen kan skabe en ro og en mulighed for at kunne fokusere på andre ting. Samtidig kan forventningen om en plan skabe et stort pres hos unge. Det gælder særligt, hvis man ikke ved, hvilken uddannelse man ønsker sig, er i tvivl om hvilket arbejdsliv, man ønsker sig på længere sigt, eller er usikker på, om det nu også er den rigtige plan, man har lagt – for er det nu egentlig det, jeg gerne vil?

9 ud af 10 gymnasieelever har besluttet sig for gymnasiet allerede i 8. klasse

Unge, der går i gymnasiet, har tidligt besluttet sig for at gå den vej: 93 % af de unge, der i 8. klasse havde planer om at tage en gymnasial uddannelse, begynder på en gymnasial uddannelse. Til sammenligning er det kun 52 % af de unge, der i 8. klasse havde planer om at vælge en erhvervsuddannelse, der senere er begyndt på en erhvervsuddannelse.

Alt i alt er 69 % af de unge begyndt på den ungdomsuddannelse, som de havde planer om i 8. klasse. 11 % har undervejs ændret mening og er begyndt på en anden ungdomsuddannelse end den, som de havde planer om i 8. klasse.¹

Hovedparten (69 %) af unge, der i 8. klasse var uafklarede omkring deres valg af ungdomsuddannelse, ender med at vælge gymnasiet.

Valget af en erhvervsuddannelse er for de få og kan være svært at træffe

Kun 14 % af de unge i undersøgelsen er begyndt på en erhvervsuddannelse, heraf 9 % på en ordinær erhvervsuddannelse og 5 % på en erhvervsuddannelse med eux.

Valget af en erhvervsuddannelse kan opleves som et svært valg, da man skal vælge noget andet end flertallet. En gymnasial uddannelse bliver for unge en form for referencekategori, som man enten kan passe ind i eller adskille sig fra.

Unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, føler sig dog mere sikre på, at deres uddannelsesvalg er det rigtige for dem, efter at de er startet på uddannelsen, end gymnasieelever gør. 59 % af erhvervsuddannelseseleverne og 49 % af gymnasieeleverne føler sig sikre på deres uddannelsesvalg, efter at de er startet.

Knap halvdelen af de unge i undersøgelsen føler sig pressede på ungdomsuddannelserne

Knap halvdelen af de unge (45 %) føler sig pressede på ungdomsuddannelserne, heraf føler 10 % sig pressede hele tiden, mens 35 % ofte føler sig pressede. På erhvervsuddannelserne er der en væsentlig større andel af de unge, der sjældent eller aldrig føler sig presset (24 %), set i forhold til unge på gymnasiet (9 %). Det er imidlertid kun en lidt større andel unge på gymnasiet, der føler sig presset hele tiden (10 %), sammenlignet med de unge på erhvervsuddannelserne (7 %).

Unge er generelt tilfredse med deres uddannelsesvalg – også selvom de ikke nødvendigvis trives

Hovedparten af de unge i undersøgelsen er tilfredse med deres uddannelsesvalg. Samlet set gælder det cirka 6 ud af 10 unge (57-62 %) på tværs af uddannelsestyper. Hovedparten af de resterende unge er nærmest tilfredse med ungdomsuddannelsen (25-29 %), mens kun 3 % ikke er tilfredse med deres uddannelsesvalg på tværs af alle ungdomsuddannelser.

Selvom unge generelt er tilfredse med deres uddannelsesvalg, viser undersøgelsen, at der er forskelle på, hvorvidt de unge trives. Kun 35 % af de unge på de gymnasiale uddannelser trives i høj grad med at gå på ungdomsuddannelsen, mens det gælder 45 % af de unge på erhvervsuddannelserne.

---

¹ De resterende 20 % udgøres af unge, der i 8. klasse var uafklarede, og unge, der i 8. klasse angav, at de ikke ønskede at begynde på en ungdomsuddannelse, samt unge, som ikke er påbegyndt en ungdomsuddannelse.

Det er særligt unge, der oplever pres på ungdomsuddannelsen, der ikke trives. Men en femtedel (19 %) af de unge, der føler sig presset hele tiden, er samtidig helt enige i, at de trives med det, de laver. Og 40 % af de unge, der føler pres hele tiden, er stadig tilfredse med deres uddannelsesvalg. Sammenlignet med unge på de gymnasiale uddannelser er unge på eud og eux i mindre grad tilfredse med deres uddannelsesvalg, når de føler sig presset.

De kvalitative interviews viser, at det særligt er udsigten til mange videreuddannelsesmuligheder efter gymnasiet, som har betydning for, at de unge er tilfredse med deres valg af gymnasiet. Blandt de unge på erhvervsuddannelserne er det særligt udsigten til et konkret job og et aktivt arbejdsliv, der har betydning for deres tilfredshed.

Det kendetegner unge, der har valgt en erhvervsuddannelse

Trivslen og motivationen er højere blandt erhvervsuddannelseselever end gymnasieelever

Undersøgelsen viser, at en større andel af unge på erhvervsuddannelserne trives og er motiverede for deres uddannelse set i forhold til unge på de gymnasiale uddannelser. Samlet set svarer 45 % af erhvervsuddannelseseleverne, at de er helt enige i, at de trives, mens det gælder 35 % af gymnasieeleverne. Det samme mønster tegner sig med hensyn til motivation. Her svarer 51 % af de unge på eud og 44 % af de unge på eux, at de er helt enige i, at de er motiverede for deres ungdomsuddannelse. Det samme gælder 36 % af de unge på gymnasiale uddannelser.

Unge på eud har følt sig mindre pressede over uddannelsesvalget

Unge i undersøgelsen, der har valgt en erhvervsuddannelse, vurderede i 9. klasse, at de følte sig mindre pressede over at skulle tage et valg om uddannelse end unge, der valgte gymnasievejen. Mens i alt 46 % af de unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, var helt eller delvist enige i, at de følte et stort pres i 9. klasse, gjaldt det for 61 % af de unge på de gymnasiale uddannelser. De unge, der er startet på eud, var også i 9. klasse mere positive i deres vurdering af, hvilken viden de havde om deres egne faglige evner og interesser.

Det kendetegner unge, der har valgt gymnasiet

Gymnasieelever har bedre skoleerfaringer

Undersøgelsen viser, at unge, der begynder i gymnasiet, har bedre skoleerfaringer med sig fra grundskolen end erhvervsuddannelseseleverne. Gymnasieeleverne har i grundskolen haft mere faglig selvtilid (fx en tro på, at de kan klare sig godt i skolen), en større indre motivation (fx at de kan lide faglige udfordrende aktiviteter) og har oplevet bedre lærerrelationer (fx at få respekt og god feedback fra lærerne).

Gymnasieelever bliver mere usikre på jobvalg i løbet af deres uddannelsesforløb

Der er en tendens til, at unge på de gymnasiale uddannelser bliver mere usikre på, hvad de gerne vil arbejde med over tid. 21 % af de unge, der går i gymnasiet, ved, hvad de vil i fremtiden – i 8. klasse gjaldt det 28 % af de samme unge. De kvalitative interviews viser, at den øgede tvivl om fremtiden hænger sammen med, at unge på ungdomsuddannelserne bliver præsenteret for nye fag, nye læringsmiljøer og nye undervisere og derfor opdager nye interesser eller egenskaber hos sig selv. Men det handler også om, at unge i løbet af ungdomsuddannelsen får et mere realistisk billede af deres egne kompetencer og derfor oplever, at de må tilpasse deres planer for fremtiden.

Tre faktorer har betydning for, hvordan de unges trives på deres ungdomsuddannelse

Undersøgelsen viser, at særligt tre faktorer har betydning for, hvorvidt unge trives med det, de laver, efter at valget er truffet, og de er startet på ungdomsuddannelserne:

- **At unge finder uddannelsen interessant**

Unge trives særligt på deres ungdomsuddannelse, når de oplever, at uddannelsen er interessant, og at de finder undervisningens indhold relevant og spændende. De unge lægger vægt på, at det er motiverende, når uddannelsen matcher deres interesser.

- **At unge oplever det faglige niveau som passende**

Unge, der oplever det faglige niveau som passende, trives bedre på deres ungdomsuddannelse. Nogle unge oplever, at de bliver demotiverede, hvis det faglige niveau er for lavt, og omvendt kan et for højt fagligt niveau også betyde, at nogle unge føler sig pressede.

- **At unge kommer godt ud af det med andre elever på skolen og har gode lærere**

Unge trives særligt på deres ungdomsuddannelse, når de oplever at have gode relationer til andre elever og lærere på skolen. Det gælder i forhold til klassens fællesskab, den sociale atmosfære på skolen generelt set, og om de kommer godt ud af det med deres lærere.

De tre faktorer tager afsæt i de unges oplevelser, som kommer til udtryk i spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interviews. Analysen af de unges besvarelser viser, at de tre faktorer alle er vigtige for unge, men at de vægtes forskelligt, alt efter om de unge går på en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. For unge på erhvervsuddannelserne har gode lærerrelationer og spændende undervisning særligt en betydning for de unges trivsel, mens det for unge i gymnasiet særligt er relationer til andre elever og spændende undervisning, der har en betydning for trivsel.

Uddannelsesvalg bliver ved med at være svære – også efter påbegyndt ungdomsuddannelse

Undersøgelsen viser, at det ikke nødvendigvis bliver lettere at træffe valg om fremtiden, efter at valget af ungdomsuddannelse er taget. 6 ud af 10 unge (59 %) i 9. klasse oplevede et pres forbundet med at skulle træffe valg om uddannelse og arbejde i fremtiden, og andelen af unge, der oplever dette pres, stiger til 62 % efter påbegyndt ungdomsuddannelse.

Perspektiver

De unge i nærværende forløbsundersøgelse gik i 8. klasse i skoleåret 2016/17. Vi har fulgt dem i en definerende periode i deres liv og har fået et dybdegående indblik i, hvad der påvirker deres tanker om ungdomsuddannelse og trivsel i uddannelsessystemet.

Undersøgelsen bidrager med vigtig viden om unges valgprocesser og oplevelser af den første tid på ungdomsuddannelserne. Denne viden tydeliggør både perspektiver og udfordringer i det samlede ungdomsuddannelsessystem – ikke mindst i forhold til overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse.

I udskolingstiden er de unge i undersøgelsen blevet uddannelsesparathedsvurderet fire gange. De har herudover arbejdet med elevplaner, uddannelsesplaner og studievalgsporfolier, som alle er

redskaber, der har til formål at skabe afklaring af uddannelsesvalg – i kombination med aktiviteter som kollektiv vejledning, undervisning i emnet uddannelse og job, introduktionskurser, brobygning og eventuelt praktik. Individuelle vejledningssamtaler har alene været for unge, der er blevet vurderet ikke-uddannelsesparate. For hovedparten af de unge har individuelle refleksioner over uddannelsesvalget været en privat praksis, der har fundet sted blandt forældre, venner og andre bekendtskaber – eller slet ikke.

Undersøgelsen viser, at unge gør det, som – direkte eller indirekte – bliver forventet. De lægger en plan i 8. klasse, og langt de fleste følger den. Men samtidig opleves processen omkring uddannelsesvalget som vanskelig og ”et pres”, og tvivlen bliver kun større med tiden. Ikke mindst fordi mange unge er usikre på deres styrker og interesser og oplever et behov for at helgardere sig ved at vælge det, der maksimerer deres muligheder; en gymnasial uddannelse.

Valget af en erhvervsuddannelse bliver heroverfor det atypiske og krævende valg, som både forudsætter et dybt kendskab til egne styrker og interesser og modet til at vælge noget andet end flertallet. Og måske netop derfor ser vi, at en større andel unge på erhvervsuddannelserne – set i forhold til de gymnasiale uddannelser – trives, er motiverede og oplever, at undervisningen på deres uddannelse er spændende.

Undersøgelsens resultater understreger det paradoksale i, at det store fokus på uddannelsesvalg og planer i udskolingen ikke lader til at have den ønskede effekt – hverken i relation til et mål om at skabe afklaring eller en intention om at udfordre uddannelsesvalget og i sidste ende få flere til at vælge en erhvervsuddannelse. Et fremadrettet perspektiv, der også understøttes af vejledningsforskningen, kunne være en nedtoning af ”valg-diskursen” og en ambition om, at udskolings- og vejledningsaktiviteter i højere grad end i dag knytter an til unges læreproces og udvikling over tid – med fokus på at understøtte unges omverdenskendskab og refleksioner over interesser, styrker og drømme for fremtiden. Samtidig er det vigtigt, at tvivl bliver italesat som en naturlig del af det at træffe valg. Unge skal klædes på til at håndtere tvivlen og have tilstrækkelig indsigt i uddannelses-systemet til at vide, at valget af ungdomsuddannelse ikke er definerende for resten af livet.

Målet må være at give plads til, at man som ung i udskolingen kan udvikle sin nysgerrighed, udforske sig selv i relation til forskellige opgavetyper og arbejdsområder og derigennem reflektere over, hvad der kan være en god vej for en – og hvordan denne vej også kan ændres.

2 Indledning

Der er stort politisk fokus på unges uddannelsesvalg – ikke mindst som følge af målsætningen om, at mindst 30 % af en ungdomsårgang i 2025 skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse.

Det er et centralt mål med udskolings- og vejledningsindsatserne i grundskolen, at de unges valgproces understøttes – men også at indsatserne skal udfordre de unge i deres valg af ungdomsuddannelse. Men hvordan oplever de unge selv valgprocessen? Hvad påvirker den oplevelse og selve uddannelsesvalget? Udfordres uddannelsesvalget undervejs? Og hvad har betydning for, om de unge oplever at være på rette vej i deres uddannelsesforløb, når de først starter på en ungdomsuddannelse? Det undersøger Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) med forløbsundersøgelsen Unge veje mod ungdomsuddannelse.

I forløbsundersøgelsen har vi fulgt en årgang unge, siden de gik i 8. klasse. I denne rapport møder vi de unge på første år af deres ungdomsuddannelse. På baggrund af den samlede viden om de unges forløb ser vi i denne rapport på de unges oplevelse af valgprocessen overordnet set – op til valget, på uddannelsen og med blikket på fremtiden.

Nedenstående figur 2.1 illustrerer rapportens forskellige perspektiver på uddannelsesvalget. Figuren viser, at de unge på nuværende tidspunkt har påbegyndt deres ungdomsuddannelse og både ser tilbage på deres uddannelsesvalg i grundskolen, men også fremad mod videregående uddannelse og/eller beskæftigelse.

FIGUR 2.1

Rapportens perspektiver på unges uddannelsesvalg

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA følger overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse

Overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse er en overgang på flere fronter – både personligt, socialt og fagligt. Men hvordan opleves overgangen fra de unges eget perspektiv? Hvilken udvikling sker der med den enkelte unge fra 8. klasse, til den unge er i gang med en ungdomsuddannelse – eller laver noget helt andet? Og på den baggrund: Hvad er en god overgang, og hvordan kan de professionelle omkring de unge understøtte den?

Det undersøger EVA ved at følge de unge, der gik i 8. klasse i skoleåret 2016/17, frem til 2025.

Formålet med undersøgelsen

Undersøgelser af unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse – og ikke mindst af, hvordan man understøtter kvalificerede uddannelsesvalg og en høj gennemførelsesgrad på ungdomsuddannelserne – beskæftiger sig ofte med en afgrænset del af de unges samlede overgangsførløb, og ofte er der tale om nedslag i en kompleks proces.

Det overordnede formål med EVA's undersøgelse er at skabe en dybere forståelse af, hvad der har betydning for de unges valgproces og overgangen til ungdomsuddannelse, herunder betydningen af de rammer og indsatser, der tilbydes i skoler, uddannelsesinstitutioner og i vejledningssystemet. Ved at følge de unge over en længere periode får vi en forståelse af, hvordan overgangen opleves fra de unges eget perspektiv, og herunder viden om udviklingen i den enkelte unges valgproces – så at sige, mens den finder sted.

Vi følger den årgang, der gik i 8. klasse i 2016/17, og undersøger bl.a., hvordan de unges interesser, familie, venner, skole og vejledning har indflydelse på deres tanker om fremtiden og deres oplevelse af at skulle træffe valg om uddannelse. Og vi ser efterfølgende på, hvordan dette valg bliver fastholdt eller ændret – og hvorfor. Målet er, at vi gennem en bedre forståelse af processerne, påvirkningerne og samspillet i den samlede overgang kan få et mere kvalificeret udgangspunkt for at tale om og definere ”den gode overgang” og dermed også mulighed for at drøfte, hvordan de professionelle omkring de unge, ikke mindst lærere og vejledere, kan understøtte den.

Metode

Undersøgelsen følger unge fra 8. klasse og fire år frem, til de har påbegyndt ungdomsuddannelse eller valgt andre veje.

Undersøgelsen kombinerer kvalitative og kvantitative datakilder for at opnå en helhedsorienteret forståelse af overgangen. Vi gennemfører årlige spørgeskemaundersøgelser blandt omkring 7000 unge og interviewer hvert år omkring 50 unge fra hele Danmark.

Udgivelser i undersøgelsen

- *Uddannelsesvalg i 8. klasse (2017a)*
- *Uddannelsesparathed i 8. klasse (2017b)*
- *Unge oplevelse af uddannelsesvalg og vejledning i 9. klasse (2018a)*
- *Uddannelsesvalget for unge med ikke-vestlig baggrund (2018b)*
- *Valget af 10. klasse (2018c)*
- *Synet på ungdomsuddannelserne blandt unge i 9. klasse (2019a)*

- *Uddannelsesvalg i 9. klasse (2019b)*
- *Køn og uddannelsesvalg i 9. klasse (2019c)*
- *Unge syn på optagelsesprocessen til de gymnasiale uddannelser, blandt unge fra 10. klasse (2020a)*
- *De unges syn på 10. klasse (2020b).*

Denne rapport er den 11. udgivelse i forløbsundersøgelsen Unge vej mod ungdomsuddannelse. Alle udgivelser samt metodeappendiks kan downloades fra <https://www.eva.dk/grundskole/unges-vej-mod-ungdomsuddannelse>.

Opfølgning, når de unge er 25 år

Forløbsundersøgelsen følger op på de unge i 2027, når de er fyldt 25 år. Fokus vil både være bagudrettet på de unges oplevelse af deres veje gennem uddannelsessystemet og fremadrettet på deres refleksioner om nuet og deres perspektiver på fremtiden.

2.1 Metode

Undersøgelsen er baseret på spørgeskemaundersøgelser blandt et repræsentativt panel af unge, udvalgt, da de gik i 8. klasse i 2016/2017. Spørgeskemadata er koblet til registerdata og kvalitative interviews gennemført i perioden 2016-2020.

Design og metodiske valg er kortfattet beskrevet nedenfor og uddybende i den samlede undersøgelses metodeappendiks², hvor der redegøres for indsamlingsmetoder, svarprocenter og repræsentativitetsanalyser.

2.1.1 Kvalitative data

EVA's kvalitative ungepanel er rekrutteret fra ti folkeskoler i 2016, hvor de er blevet udvalgt på baggrund af spredning med hensyn til kriterierne elevgrundlag og overgangsfrekvens til ungdomsuddannelser. De unge udgør dermed en differentieret gruppe af unge, som kan forventes at opleve forskelligartede overgangsforløb. Følgende interviews er gennemført som led i forløbsundersøgelsen:³

- Der er gennemført 60 kvalitative interviews med unge fra EVA's kvalitative ungepanel, mens de gik i 8. klasse. Interviewene er gennemført i september-oktober 2016.
- Der er gennemført 45 kvalitative interviews med unge fra EVA's kvalitative ungepanel, mens de gik i 9. klasse. Interviewene er gennemført november-december 2017.
- Der er gennemført 28 kvalitative interviews med unge fra EVA's kvalitative ungepanel, mens de gik i 10. klasse. Interviewene er gennemført i foråret 2019.

---

2 [Metodeappendiks til Unge vej mod ungdomsuddannelse \(eva.dk\)](#)

3 Se metodeappendiks for en beskrivelse af fokus for de forskellige runder kvalitative interviews med unge.

- Der er gennemført 38 kvalitative interviews med unge fra EVA's kvalitative ungepanel, mens de gik på første år af deres ungdomsuddannelse. Der er desuden gennemført seks supplerende interviews. De unge har enten påbegyndt en ungdomsuddannelse direkte efter 9. klasse i august 2018 og er blevet interviewet i foråret 2019 eller efter 10. klasse i august 2019 og er blevet interviewet i foråret 2020.

Data fra interviewene er blevet transskriberet og derefter systematisk kodet og kondenseret ved brug af en framework-tilgang (tematisk aksekodning) med henblik på at identificere mønstre i data. Kodningen er foretaget i analyseprogrammet QSR NVivo Framework.

2.1.2 Kvantitative data

Den kvantitative dataindsamling har bestået af spørgeskemaundersøgelser koblet til relevante registerdata. Den kvantitative dataindsamling har haft til formål at sikre et bredt, repræsentativt datagrundlag, der omfatter oplysninger om de unges baggrund, trivsel, oplevelser, holdninger og tilgange til uddannelse og arbejde.

I rapporten fremhæves kun sammenhænge mellem variable, der er signifikante.

Spørgeskemaundersøgelse

Der er siden undersøgelsens opstart i 2016 indsamlet spørgeskemaundersøgelser blandt de unge årligt, i alt fire gange. Første runde spørgeskemaer blev udsendt i 2017, hvor de unge gik i 8. klasse, sidste runde spørgeskemaer blev udsendt i 2020, hvor de unge var startet på en ungdomsuddannelse.⁴ Undersøgelsen har fokus på de unge, der er i uddannelse. Dette betyder, at unge, der ikke har påbegyndt en ungdomsuddannelse, ikke indgår i analyserne.

De unge, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, blev i første omgang rekrutteret via tilfældig og repræsentativ stikprøveudvælgelse på institutionsniveau. Samlet set blev 166 skoler bedt om at gennemføre spørgeskemaundersøgelsen med deres elever i 8. klasse i 2017. I de efterfølgende runder er eleverne blevet kontaktet individuelt gennem kontakt til deres forældre eller senere via e-boks.

- **Første spørgeskemaundersøgelse** blev gennemført i marts-maj 2017, hvor de unge gik i 8. klasse. Der blev indsamlet i alt 5.397 besvarelser, hvilket giver en svarprocent på 68 %.
- **Den anden spørgeskemaundersøgelse** blev gennemført i marts-maj 2018, hvor de unge gik i 9. klasse. Der blev her indsamlet 4.407 besvarelser, hvilket giver undersøgelsen en samlet svarprocent på 49 %.
- **Tredje runde af spørgeskemaundersøgelsen** blev gennemført i marts-maj 2019, hvor en del af de unge gik i 10. klasse, mens en anden del af de unge havde påbegyndt en ungdomsuddannelse. I alt 2.636 unge besvarede spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 29 % i denne runde.
- **Fjerde spørgeskemaundersøgelse** blev tilrettelagt således, at kun elever, der var en del af panelet og ifølge STIL's registre havde søgt optagelse på en ungdomsuddannelse i 2020, modtog invitation til undersøgelsen. Således modtog i alt 3.836 unge invitation til spørgeskemaundersøgelsen

---

⁴ Dog afrapporteres runde 3 og 4 samlet, da spørgeskemaet er det samme og omhandler det første år på ungdomsuddannelsen, som både kan være i 2019 (runde 3) for de unge, der gik direkte videre til en ungdomsuddannelse efter 9. klasse, og i 2020 (runde 4) for de unge, der har været i 10. klasse/efterskole eller lavet andet, inden de startede på en ungdomsuddannelse, et år efter 9. klasse.

i marts-maj 2020, hvoraf i alt 1.495 unge besvarede spørgeskemaet. Dette giver en svarprocent på 39 %.

De indsamlede spørgeskemadata er koblet til relevante registre fra Danmarks Statistisk (DST) og fra Styrelsen for It og Læring (STIL) med henblik på at undersøge spørgeskemaundersøgelsens repræsentativitet og supplere analyserne med oplysninger om de unges baggrund, herunder forældres uddannelser og indkomst, bopæl, alder mv. Derudover er uddannelseshistorik og data om de unges uddannelsesparathed blevet inddraget. I forbindelse med kobling til registerdata fra DST er en række unge i stikprøven udeladt af analyserne på grund af manglende registeroplysninger.

Spørgeskemadata fra første og anden runde er overordnet repræsentativt målt på en række socio-demografiske indikatorer. For tredje og fjerde runde kan der konstateres små skævheder, hvad angår forældres uddannelse, indkomst og beskæftigelse, idet der er en lille underrepræsentation af unge, der ikke er i uddannelse, samt unge, der kommer fra lavindkomst- og lavuddannelsesfamilier, blandt besvarelsene, sammenlignet med stikprøven. De substantielle forskelle mellem respondentgruppen og stikprøven er små, og fordelingerne i stikprøven og respondentgruppen følger de samme tendenser. Derved er det vurderingen, at spørgeskemadata fra alle runder af spørgeskemainsamlingen fortsat udgør et solidt datagrundlag.

Se mere om repræsentativitet i metodeappendiks.

2.1.3 Litteratur

Som en del af forarbejdet til undersøgelsen er der foretaget en gennemgang af relevant litteratur på området. Centrale studier og undersøgelser fremgår af litteraturlisten.

2.1.4 Ekspertgruppe

Undersøgelsen følges af en ekspertgruppe bestående af lektor og forsker Mette Pless fra Center for Ungdomsforskning (CeFU), seniorforsker Jens Peter Thomsen fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) og chef for Unge og uddannelse i Fredericia Kommune og tidligere formand for UU Danmark, Anders Ladegaard. Ekspertene har løbende bidraget til kvalificering af dataindsamlingsværktøjer, analyser og afrapporteringer i projektet.

2.1.5 Projektgruppe

Projektet er gennemført af en projektgruppe med følgende deltagere: Mia Uth Madsen, Sara Hach, Mathilde Hangaard, Anne Kyed Vejbæk, Anne Nissen Bonde og Naja Skadhauge Sano.

2.1.6 Læsevejledning

Rapporten belyser unges uddannelsesvalg fra forskellige perspektiver.

Kapitel 3 fokuserer på de uddannelsesvalg, som de unge har truffet i 9. eller 10. klasse. Hvad har de unge valgt, hvad kendetegner unge, der vælger forskellige uddannelser, og hvornår er den endelige beslutning truffet?

Kapitel 4 fokuserer på de unges valgprocesser og viser, hvordan interesser, planer og tvivl på forskellig vis fylder over tid i de unges refleksioner over valget.

Kapitel 5 belyser de unges tilfredshed med uddannelsesvalget efter påbegyndt ungdomsuddannelserne, samt hvilke faktorer der har betydning for de unges trivsel på ungdomsuddannelserne.

Kapitel 6 fokuserer på, hvordan de unge orienterer sig mod fremtiden – det gælder både de kommende år på deres ungdomsuddannelse og de valg, der venter dem i forbindelse med videregående uddannelse eller arbejde efter endt ungdomsuddannelse.

3 Valget af ungdomsuddannelse

Hvilken uddannelse har de unge valgt? Hvad kendetegner de unge, der er begyndt på hhv. en erhvervsuddannelse og på en gymnasial uddannelse? Og hvornår har de unge truffet deres valg?

Det sætter vi fokus på i dette kapitel gennem analyser af de unges spørgeskemabesvarelser i perioden fra 8. klasse til første år på ungdomsuddannelsen.

Langt hovedparten af de unge har valgt en gymnasial uddannelse, og valget af en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse bliver dermed det atypiske valg. De unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, skiller sig ud på flere måder. Først og fremmest er de karakteriseret ved at have haft større viden om egne evner og interesser og have følt mindre pres over fremtidens valg af uddannelse og arbejde, da de gik i 9. klasse, end unge, der har valgt en gymnasial uddannelse. Samtidig er det kendetegnende for gruppen af unge, der er begyndt på en erhvervsuddannelse, at de har dårligere skoleerfaringer med sig i form af dårligere karakterer, mindre faglig selvtillid, mindre grad af indre motivation for skolen og dårligere lærerrelationer i 9. klasse end unge, der er begyndt på en gymnasial uddannelse.

Mange af de unge havde allerede i 8. klasse en plan for, hvilken ungdomsuddannelse de ville vælge, og 7 ud af 10 unge har fastholdt den plan og er begyndt på den ungdomsuddannelse, som de regnede med. Det gælder særligt unge, der havde planer om en gymnasial uddannelse i 8. klasse.

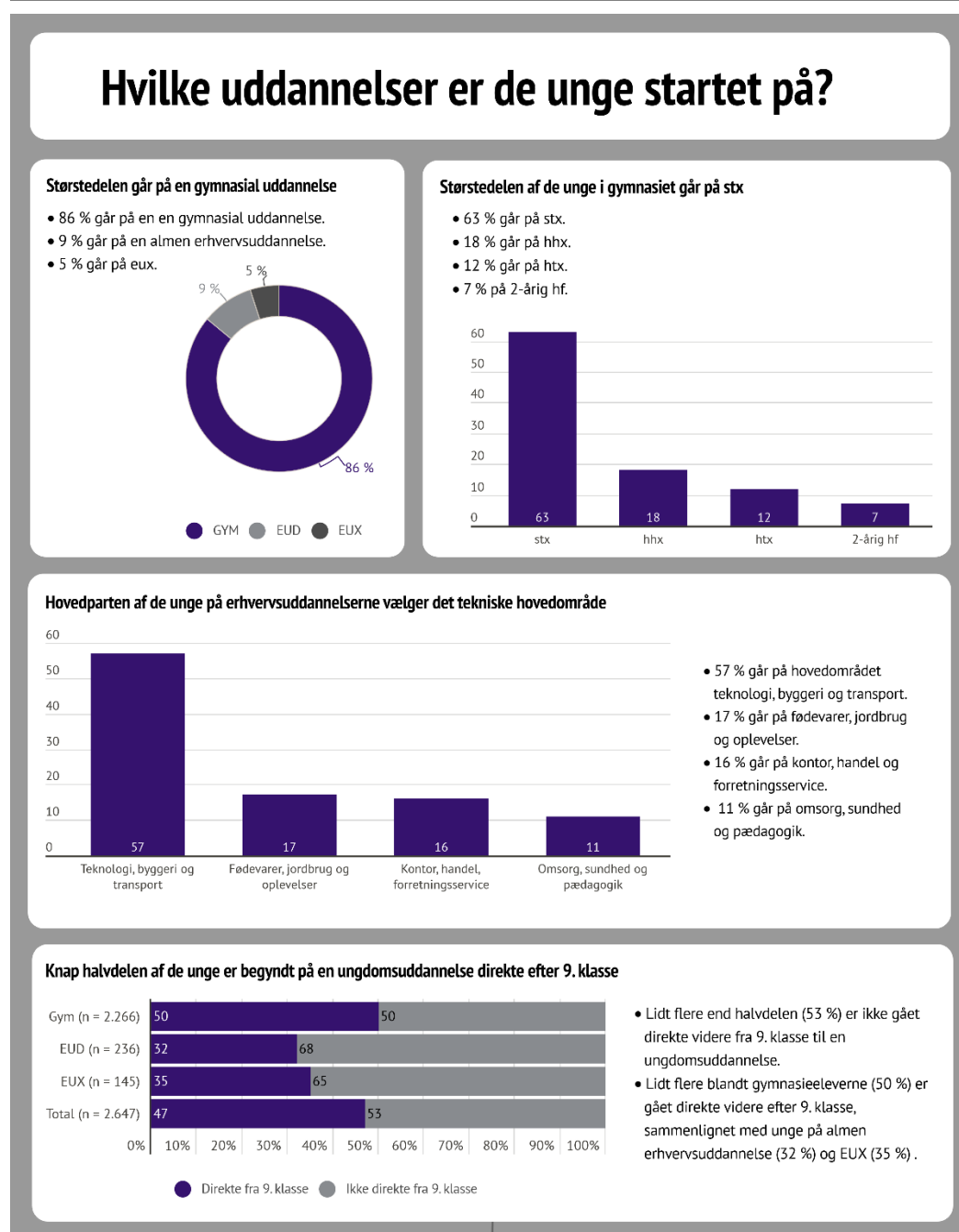
3.1 Hvilke uddannelser har de unge valgt?

Hovedparten af de unge i undersøgelsen (86 %) har valgt at begynde på en gymnasial uddannelse efter 9. eller 10. klasse, heraf har de fleste valgt stx (63 %). En mindre andel af de unge – 14 % – har valgt at begynde på en erhvervsuddannelse. Af de 14 % unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, er 9 % begyndt på en almen erhvervsuddannelse, en stor del inden for hovedområdet ”teknologi, byggeri og transport”, mens 5 % er begyndt på en erhvervsuddannelse med eux.

Langt fra alle unge er begyndt på en ungdomsuddannelse direkte efter 9. klasse. Knap halvdel af de unge (47 %) er begyndt direkte efter 9. klasse, mens den anden halvdel af de unge (53 %) har haft et år i 10. klasse eller i arbejde inden. Figur 3.1 giver et overblik over fordelingerne.

FIGUR 3.1

Overblik over de unges valg af ungdomsuddannelse

Kilde: Oplysninger fra elevregisteret (KOTRE) koblet til udtræk bestående af unge, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen i enten 2017, 2018, 2019 eller 2020.

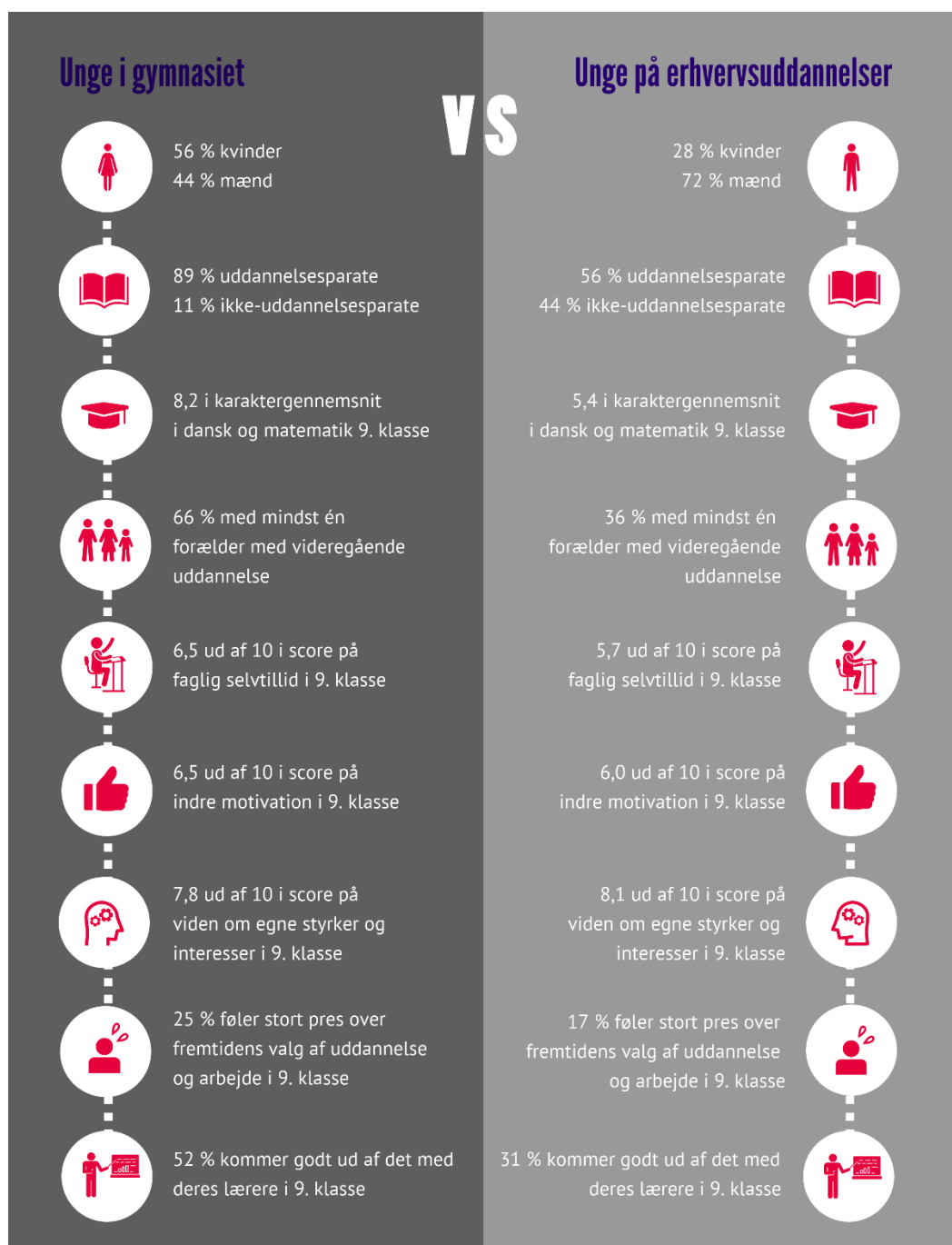
Note: Totalen (n) varierer fra figur til figur. For figuren øverst til venstre er n = 2.647, for figuren øverst til højre er n = 2240, og for figuren i midten er n = 373.

3.1.1 Karakteristik af de unge i relation til valg af ungdomsuddannelse

Der kan identificeres forskellige karakteristika hos gruppen af unge, der vælger hhv. en gymnasial uddannelse og en erhvervsuddannelse. Det illustreres i nedenstående figur 3.2.

FIGUR 3.2

Karakteristika hos unge, der vælger en gymnasial uddannelse og en erhvervsuddannelse inkl. eux

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse og 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE), befolkningsregister (BEF), karakterregister (UDDF) og STIL's uddannelsesparathedregister for 8. klasse fra optagelse.dk.

Note: Unge, der går på EUX, indgår under "Unge, der går på en erhvervsuddannelse".

Note: Totalen (n) varierer afhængig af baggrundsvariabel, der opdeles på. For gruppen af unge, der har valgt gymnasiet, varierer n mellem 2.270 og 2.306. For gruppen af unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, varierer n mellem 466 og 479. Se tabel B.1-B.7 i appendiks B for alle tabeller, der ligger til grund for denne figur.

Note: Alle forhold viser signifikante forskelle mellem de to ($p < 0,05$).

Som figuren viser, adskiller de to grupper sig mht. socioøkonomiske baggrundsfaktorer: En markant lavere andel blandt unge, der vælger erhvervsuddannelser, har forældre med videregående uddannelser, og de unge har et væsentligt lavere karaktergennemsnit fra grundskolen sammenlignet med unge, der vælger gymnasiet. Samtidig adskiller grupperne sig, når det kommer til faglig selvtillid, motivation, viden om egne evner og interesser, pres over fremtidens valg af uddannelse og arbejde samt forhold til deres lærere i 9. klasse. Disse forskelle uddybes i de følgende afsnit.

3.1.2 Høj grad af selvindsigt og mindre pres over valg af uddannelse og job i 9. klasse kendetegner unge på erhvervsuddannelserne

Sammenholdes de unges vurderinger af egne styrker og interesser i 9. klasse med deres valg af ungdomsuddannelse, fremgår det, at unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, oplever at have signifikant større indsigt i egne styrker og interesser i 9. klasse end unge, der har valgt en gymnasial uddannelse. En statistisk analyse viser samtidig, at der er en større sandsynlighed for, at den unge har valgt en erhvervsuddannelse frem for en gymnasial uddannelse, jo større indsigt den unge har i egne styrker og interesser.⁵

Viden om egne styrker og interesser

I analysen anvendes en skala for viden om egne styrker og interesser. En persons placering på skalaen måles ved besvarelse af fire spørgsmål, hvor den unge på en skala fra 1-5 angiver, hvor enig eller uenig han eller hun er i udsagnet. Efterfølgende udregnes en samlet score for hver ung på en skala fra 1-10. En høj score på skalaerne er lig med høj grad af enighed i spørgsmålene.

Skalaen for viden om egne evner og interesser baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn angående din uddannelse:

"Jeg ved, hvad jeg interesserer mig for".

"Jeg tænker over, hvad der er vigtigt for mig i livet".

"Jeg ved, hvad jeg er god til".

"Jeg ved, hvilke slags uddannelser der kunne passe til mig".

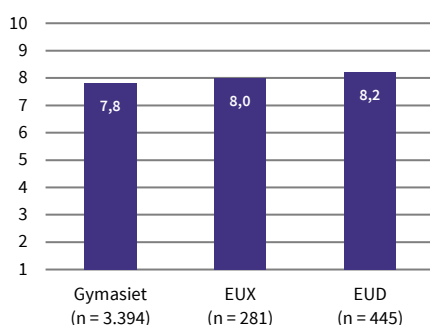
Figur 3.3 viser de unges score på en samlet skala for viden om egne styrker og interesser. De unge, der har valgt en almen erhvervsuddannelse, scorede i 9. klasse i gennemsnit 8,2 ud af 10, mens

⁵ Der er opstillet en regressionsmodel med valg af ungdomsuddannelse som afhængig variabel og viden om egne styrker og interesser i 9. klasse som uafhængig variabel. Modellen er kontrolleret for socioøkonomiske faktorer såsom forældres uddannelse, indkomst, etnisk herkomst og elevens faglige niveau (afgangskarakterer fra grundskolen). Resultaterne viser, at der kan konstateres signifikante statistiske sammenhænge mellem de unges senere valg af uddannelse og deres viden om egne styrker og interesser. Der er signifikante forskelle på elever, der senere vælger en erhvervsuddannelse, og elever, der vælger en gymnasial uddannelse, mens der ikke kan konstateres signifikante forskelle på elever, der vælger en erhvervsuddannelse, og elever, der vælger en eux. Se tabel B.8 i appendiks B for den fulde regressionstabel.

unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, scorede 7,8. Skalaen er baseret på de unges svar på fire spørgsmål, jf. boks, s. 21.

FIGUR 3.3

Viden om egne styrker og interesser i 9. klasse (gennemsnit) opdelt på uddannelsesstatus 1 år efter endt grundskole

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister om de unges uddannelsesstatus.

Note: Skalaen for viden om egne styrker og interesser er udregnet ud fra en samlet score på baggrund af besvarelse af X items. Høj score = høj grad viden om egne styrker og interesser. Se boks, s. 21.

Note: En signifikanstest viser, at der er signifikant forskel på, hvor stor viden unge i 9. klasse har om egne evner og interesser, mellem gruppen af unge, der senere vælger gymnasie, og gruppen, der senere vælger EUD ($p < 0,000$).

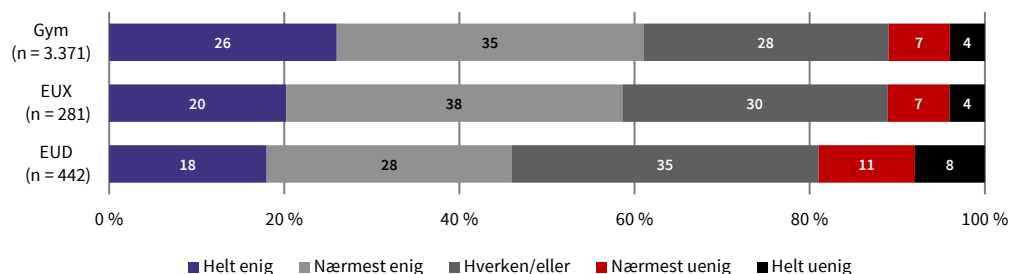
En mindre andel af de unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, har følt et pres over valg af uddannelse og job, set i forhold til unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, jf. figur 3.4. Mens i alt 46 % af de unge, der går på en ordinær erhvervsuddannelse, var helt eller nærmest enige i, at de følte et stort pres over fremtidens valg af uddannelse og arbejde i 9. klasse, gjaldt dette for henholdsvis 58 % af de unge på eux og 61 % af de unge på gymnasiale uddannelser.

Analysen viser således en sammenhæng mellem unges viden om egne styrker og interesser, valget af erhvervsuddannelse og oplevelsen af pres forbundet med fremtidige valg af uddannelse og arbejde. Jo mere indsigt den unge har i egne styrker og interesser i 9. klasse, jo større sandsynlighed er der for, at den unge vælger en erhvervsuddannelse – og jo mindre pres har den unge oplevet.⁶

⁶ De unge, der er helt enige i, at de oplever stort pres over fremtidens valg af uddannelse og arbejde, scorer 7,4 på skala for viden om egne styrker og interesser, mens unge, der svarer ”Helt uenig” til samme spørgsmål, scorer 8,7 (se tabel B.9 i appendiks B).

FIGUR 3.4

Pres over fremtidens valg af uddannelse og arbejde i 9. klasse opdelt på uddannelsesstatus 1 år efter endt grundskole

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister om de unges uddannelsesstatus.

Note: Spørgsmålet i figuren lyder ”Jeg føler et stort pres, når jeg tænker på de valg, der venter mig i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde.”

Note: En chi2-test viser, at der er signifikant forskel på, hvor stort pres unge i 9. klasse føler over fremtidens valg af uddannelse og job, mellem de tre grupper af unge (unge, der senere vælger hhv. gymnasial, erhvervsuddannelse eller eux) ($p < 0,000$).

3.1.3 Faglig selvtillid, indre motivation og gode lærerrelationer i 9. klasse kendetegner unge i gymnasiet

Det er kendetegnende for gruppen af unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, at de har haft høj faglig selvtillid i 9. klasse. Derudover har unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, haft større indre motivation og bedre lærerrelationer i 9. klasse, end unge, der har valgt en erhvervsuddannelse. En statistisk analyse viser, at ovenstående sammenhænge også er gældende, hvis man kontrollerer for socioøkonomiske faktorer såsom forældres uddannelse, indkomst, etnisk herkomst og elevens faglige niveau målt ved afgangskarakterer fra grundskolen.⁷

Både faglig selvtillid, indre motivation og lærerrelationer er målt gennem en skala bestående af flere forskellige spørgsmål, hvor de unge kan score på en skala fra 1 til 10. De enkelte skalaer er beskrevet i nedenstående boks.

⁷ Der er opstillet en regressionsmodel med valg af ungdomsuddannelse som afhængig variabel og hhv. skala for lærerrelationer i 9. klasse og skala for indre motivation i 9. klasse som uafhængig variabel. Modellen er kontrolleret for socioøkonomiske faktorer såsom forældres uddannelse, indkomst, etnisk herkomst og elevens faglige niveau (afgangskarakterer fra grundskolen). Resultaterne viser, at der kan konstateres signifikante statistiske sammenhænge mellem de unges senere valg af uddannelse og hhv. deres lærerrelationer og indre motivation i 9. klasse. Der er signifikante forskelle på elever, der senere vælger en erhvervsuddannelse, og elever, der vælger en gymnasial uddannelse, mens der ikke kan konstateres signifikante forskelle på elever, der vælger en erhvervsuddannelse, og elever, der vælger en eux. Se hhv. tabel B.10 og B.11 i appendiks B for de fulde regressionstabeller.

Faglig selvtillid, indre motivation og lærerrelationer

I analysen anvendes tre skalaer for hhv. faglig selvtillid, indre motivation og lærerrelationer. En persons placering på skalaerne måles ved besvarelse af en række spørgsmål, hvor den unge på en skala fra 1-5 angiver, hvor enige eller uenige han eller hun er i udsagnet. Efterfølgende udregnes en samlet score for hver ung på en skala fra 1-10. En høj score på skalaerne er lig med høj grad af enighed i spørgsmålene.

De såkaldte nonkognitive kompetencer faglig selvtillid og indre motivation måles gennem skalaer, der er udviklet, testet og valideret af NordicMetrics Aps.^{8,9} Skalaen for lærerrelationer har EVA selv udviklet og testet. Se metodeappendiks for yderligere beskrivelse.

Faglig selvtillid

Målet for faglig selvtillid er baseret på, hvorvidt man er enig i følgende udsagn:

- ”Jeg tror, at jeg vil klare mig rigtig godt i skolen”.
- ”Jeg er sikker på, at jeg kan forstå selv de sværeste ting i fagene”.
- ”Jeg er sikker på, at jeg kan lære det, jeg bliver undervist i”
- ”Jeg tror, at jeg vil få et rigtigt godt resultat i test og prøver”.
- ”Jeg er sikker på, at jeg vil klare mig godt i opgaverne i skolen”.
- ”Jeg er sikker på, at jeg kan få en bedre karakter/evaluering, end de fleste andre unge”.

Indre motivation

Målet for indre motivation er baseret på, hvorvidt man er enig i følgende udsagn:

- ”Jeg kan godt lide udfordrende aktiviteter, så jeg kan lære nye ting”.
- ”Jeg kan godt lide aktiviteter, der gør mig nysgerrig, også selv om det er svært”.
- ”Jeg kan godt lide aktiviteter, jeg lærer meget ved”.
- ”De mest tilfredsstillende aktiviteter er dem, som jeg udvikler mig mest ved”.
- ”Jeg kan bedst lide aktiviteter, som jeg lærer af, også selv om de ikke giver en god karakter/evaluering”.
- ”Jeg kan bedst lide meget svære opgaver, så jeg kan lære rigtigt meget”.

Lærerrelationer

Målet for lærerrelationer er baseret på, hvorvidt man er enig i følgende udsagn:

- ”Jeg får tilbagemeldinger fra mine lærere, som jeg kan bruge til at blive bedre i fagene”.
- ”Mine lærere sørger for, at de unges ideer bliver brugt i undervisningen”.

8 Se Makransky, Wandall, Madsen, Hood, & Creed, 2019. Skalabetegnelser og enkelte itemformuleringer kan være anderledes i artiklen, da EVA's version af skalaerne blev afprøvet omkring 2016.

9 Skalaerne er udviklet af NordicMetrics Aps, som har de fulde rettigheder til skalaerne. EVA har udelukkende brugsrettigheder til skalaerne og ret til at offentliggøre skalaerne i forbindelse med projektet ”Unge veje mod ungdomsuddannelse”. Enhver anvendelse og offentliggørelse skal ske med klar reference til NordicMetrics Aps. EVA har ikke ret til at videreudvikle eller ændre på skalaerne.

”Mine læreres måde at undervise på motiverer mig til at lære nyt”.

”Mine lærere giver mig faglig hjælp, når jeg har brug for det”.

”Mine lærere respekterer mig”.

”Jeg kommer generelt godt ud af det med de fleste af mine lærere i skolen”.

I de følgende afsnit præsenteres resultaterne for de tre områder.

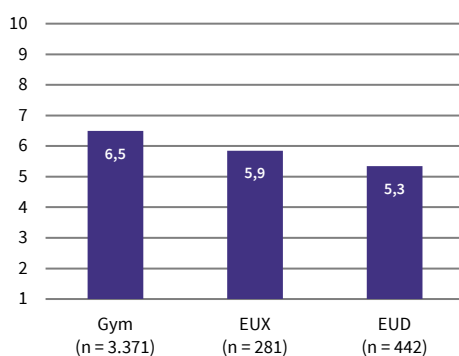
Faglig selvtillid

Unge, der er startet på en gymnasial uddannelse, scorede i gennemsnit 6,5 ud af 10 på en skala for faglig selvtillid i 9. klasse, mens unge, der er startet på en erhvervsuddannelse, scorede 5,3 i 9. klasse. Se figur 3.5.

Resultaterne afspejler en fremherskende forståelse blandt de unge i 9. klasse om, at en gymnasial uddannelse er et valg for dem, der godt kan lide at gå i skole og oplever, at de klarer sig godt fagligt (EVA, 2019b).

FIGUR 3.5

Gennemsnitlig score på skala for faglig selvtillid i 9. klasse fordelt på påbegyndt ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister om de unges uddannelsesstatus.

Note: Skalaen for fagligt selvtillid er udregnet ud fra en samlet score på baggrund af besvarelse af seks items. Høj score = høj grad af faglig selvtillid. Se boks s. 24.

Note: En signifikanstest viser, at der er signifikant forskel på scoren for faglig selvtillid mellem de forskellige uddannelsesstatusser ($p \leq 0,001$).

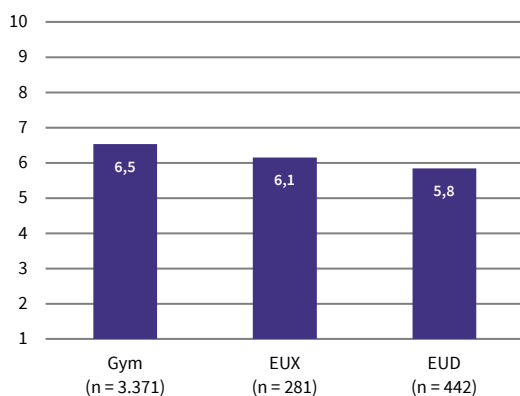
Indre motivation

Ser man på de unges indre motivation i 9. klasse var den højere blandt de unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, end blandt unge, der har valgt en erhvervsuddannelse. Indre motivation er her defineret som en motivation drevet af interesse for eller glæde ved selve opgaven eller aktiviteten – modsat motivation drevet af en ydre belønning. Indre motivation er her generelt rettet mod at lære og blive udfordret.

Unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, scorede i gennemsnit 6,5 ud af 10 på en skala for indre motivation i 9. klasse, mens unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, scorede 5,8. Det viser figur 3.6.

FIGUR 3.6

Gennemsnitlig score på skala for indre motivation i 9. klasse fordelt på påbegyndt ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister om de unges uddannelsesstatus.

Note: Skalaen for indre motivation er udregnet ud fra en samlet score på baggrund af besvarelse af seks items. Høj score = høj grad af indre motivation. Se boks om indre motivation s. 24.

Note: En signifikanstest viser, at der er signifikant forskelle mellem unges indre motivation i 9. klasse og deres senere uddannelsesstatus ($p < 0,05$).

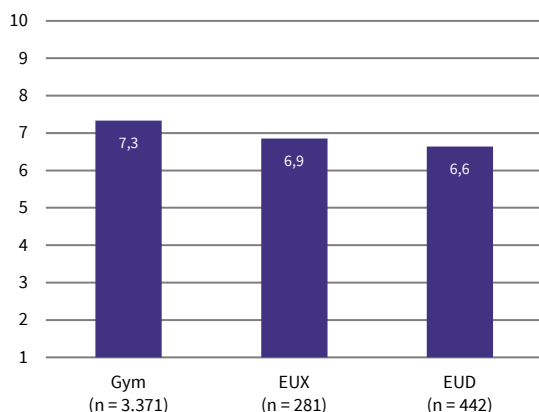
Lærerrelationer

Endelig er det interessant, at unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, havde bedre relationer til lærerne i 9. klasse end unge, der har valgt en erhvervsuddannelse – også når man kontrollerer for socioøkonomiske forhold og karakterer. Gode lærerrelationer handler i denne sammenhæng blandt andet om, at man kan bruge læreres tilbagemeldinger, at man får den hjælp, som man har brug for, af lærerne, og at man oplever, at lærerne respekterer en.

Unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, scorede i gennemsnit 7,3 ud af 10 på en skala for lærerrelationer i 9. klasse, mens unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, scorede 6,6, jf. figur 3.7.

FIGUR 3.7

Gennemsnitlig score på skala for lærerrelationer i 9. klasse fordelt på senere påbegyndte ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister om de unges uddannelsesstatus.

Note: Skala for lærerrelationer er udregnet ud fra en samlet score på baggrund af besvarelse af seks items, se boks s. 24.

Note: En signifikantstest viser, at der er signifikant forskelle på scoren for lærerrelationer i 9. klasse mellem de unge, der senere vælger gymnasie, og de unge, der hhv. vælger EUD og EUX ($p < 0,000$). Forskellen mellem EUD og EUX er ikke signifikant ($p = 0,256$).

3.2 Planer om uddannelse og job fastholdes over tid

Analyserne af de unges spørgeskemabesvarelser viser, at knap 7 ud af 10 unge har fastholdt deres planer for uddannelsesvalget fra 8. klasse og er begyndt på den ungdomsuddannelse, som de sagde, at de ville, i 8. klasse.

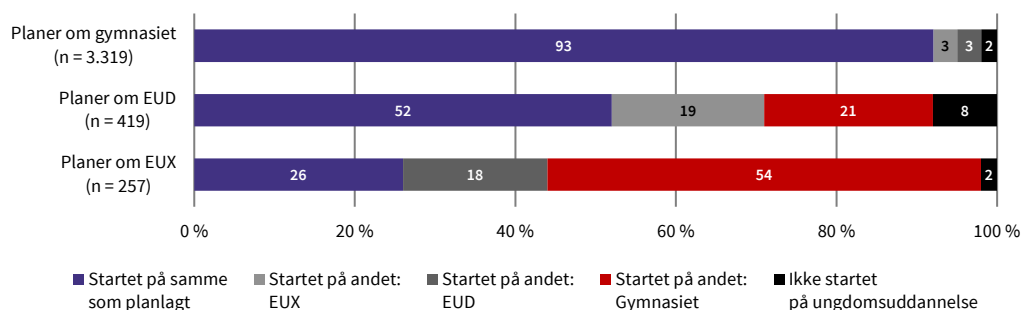
Samlet set er det 69 % af de unge, der er begyndt på den ungdomsuddannelse, de havde planer om, da de gik i 8. klasse. Godt hver tiende af de unge (11 %) ændrede mening undervejs og er begyndt på en anden ungdomsuddannelse end den, de havde planer om i 8. klasse. De resterende 20 % udgøres af unge, der i 8. klasse var uafklarede, og unge, der i 8. klasse angav, at de ikke ønskede at påbegynde en ungdomsuddannelse, samt unge, som ikke er påbegyndt en ungdomsuddannelse. Se tabel B.12, appendiks B.

Det er særligt unge, der havde planer om at vælge en gymnasial uddannelse efter grundskolen, der har holdt fast i deres planer om uddannelsesvalget fra 8. klasse, jf. figur 3.8.

Samlet set er 93 % af de unge, der i 8. klasse havde planer om at tage en gymnasial uddannelse, endt med at starte på en gymnasial uddannelse. Til sammenligning er 52 % af de unge, der i 8. klasse forventede at vælge en erhvervsuddannelse, begyndt på en erhvervsuddannelse. For unge, der havde planer om at starte på eux, er billedet lidt anderledes, da størstedelen af de unge her (80 %) har valgt en anden uddannelse, end de forventede i 8. klasse. Over halvdelen er begyndt på en gymnasial uddannelse (54 %), mens 18 % er begyndt på en ordinær eud. Kun 26 % af de unge, der i 8. klasse sagde, at de ville vælge en eux, er påbegyndt eux.

FIGUR 3.8

De unges planer om uddannelsesvalg i 8. klasse, fordelt på påbegyndt ungdomsuddannelse i 2019 eller 2020

Kilde: Oplysninger fra elevregisteret (KOTRE) koblet til besvarelser fra spørgeskemaundersøgelse, gennemført af Epi-nion på vegne af EVA, blandt elever i 8. klasse i skoleåret 2016/2017.

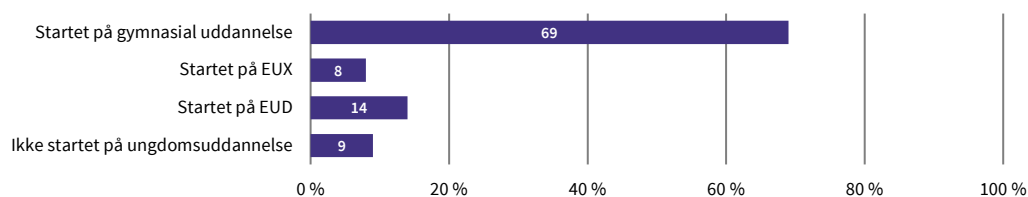
Note: Elever, der ikke findes i elevregisteret 2019, indgår ikke i figuren. Derfor er n for 8. klasse en smule lavere end det totale antal besvarelser fra denne runde.

Hvis man ser på den samlede fordeling af uddannelsesønsker i 8. klasse og sammenligner med de samme unges uddannelsesstatus i 2019, er omtrent lige mange elever startet på hhv. en gymnasial uddannelse, erhvervsuddannelse og eux, som der ønskede det i 8. klasse. Der er dog lidt færre (9 %) af de unge, der går på en erhvervsuddannelse i 2019, sammenlignet med, hvor mange der ønskede at gå på en erhvervsuddannelse i 8. klasse (10 %). Se figur B.1 i appendiks B.

Størstedelen af de unge, som i 8. klasse var uafklarede omkring, hvilken ungdomsuddannelse de ville vælge, er endt med at vælge en gymnasial uddannelse (69 %), se figur 3.9. En betydelig mindre gruppe af de unge, som i 8. klasse var uafklarede, er begyndt på en erhvervsuddannelse (14 %), 8 % er begyndt på eux, mens 9 % ikke er begyndt på en ungdomsuddannelse.

FIGUR 3.9

Påbegyndt ungdomsuddannelse for uafklarede unge i 8. klasse

Kilde: Oplysninger fra elevregisteret (KOTRE) koblet til besvarelser fra spørgeskemaundersøgelse, gennemført af Epi-nion på vegne af EVA, blandt elever i 8. klasse i skoleåret 2016/2017 og elever i 9. klasse i skoleåret 2017/2018.

Note: Elever, der ikke findes i elevregisteret 2019, indgår ikke i figuren. Derfor er n for 8. klasse en smule lavere end det totale antal besvarelser fra denne runde.

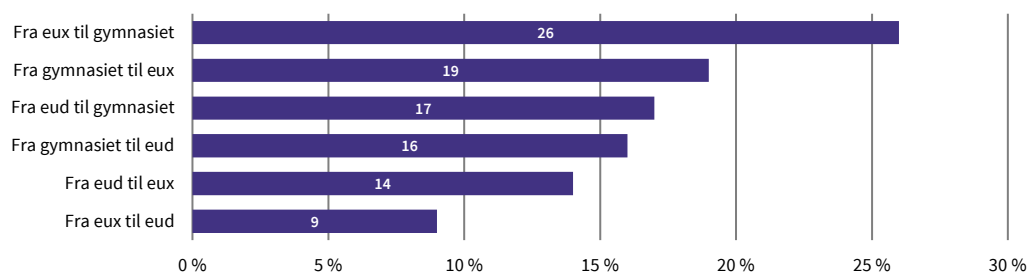
Flest unge ændrer planer fra eux til gymnasial uddannelse

Hvis man ser nærmere på gruppen af unge, der er begyndt på en anden ungdomsuddannelse end den, de havde planer om i 8. klasse, tegner der sig et billede af, at nogle ændringer i planer er mere typiske end andre (se figur 3.10).

Ud af de unge, der ændrer uddannelsesplaner efter 8. klasse, ændrer 26 % planer fra eux til en gymnasial uddannelse. Samtidig er der 19 % af de unge, der ændrer planer fra gymnasial uddannelse til eux, mens 17 % af de unge ændrer plan fra eud til gymnasial uddannelse, og 16 % fra gymnasial uddannelse til eud.

FIGUR 3.10

De unges uddannelsesplaner i 8. klasse, vs. hvilken uddannelse de er startet på i 2019/2020, for unge, der ikke er startet på den uddannelse, de havde planer om i 8. klasse (n = 538)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE) om de unges uddannelsesstatus i 2019.

Note: Elever, der ikke findes i elevregisteret 2019, indgår ikke i figuren. Derfor er n for 8. klasse en smule lavere end det totale antal besvarelser fra denne runde.

4 Valgprocesser

Hvad interesserer jeg mig for, og hvad skal være min plan? Hvad gør jeg, hvis jeg ikke ved, hvad jeg vil? Eller hvad hvis jeg bliver i tvivl, efter at valget er truffet?

I dette kapitel sætter vi fokus på valgprocessen gennem analyser af unges fortællinger, som de kommer til udtryk i kvalitative interviews i perioden fra 8. klasse til første år på ungdomsuddannelsen.

Kapitlet viser, at valget af ungdomsuddannelse langt fra opleves som en nem og enkeltstående beslutning. Valget er ikke alene et valg af, hvilken ungdomsuddannelse den unge skal gå på i årene efter grundskolen. Snarere oplever unge at træffe et afgørende valg med stor betydning for deres fremtid. Betragtet over tid træder uddannelsesvalget frem som en proces, hvor valget udvikles på forskellig vis – i takt med at de unge udvikler sig og lærer sig selv at kende.

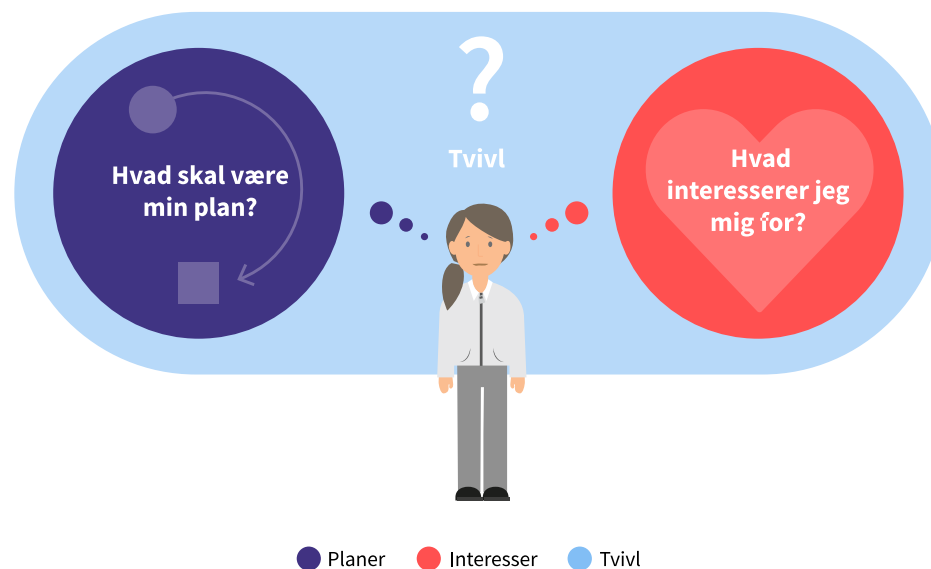
Unge refleksioner om uddannelsesvalget kredser særligt om interesser, behovet for en plan – og håndteringen af tvivl som et vilkår. De unge ønsker at vælge en uddannelse, som de har lyst til, og som afspejler deres interesser. Samtidig er de unge optagede af, at de har en god og fornuftig plan med den uddannelse, som de vælger. Uddannelsen skal være realistisk for dem at gennemføre og skal føre til et godt job.

Det er et udbredt perspektiv blandt de interviewede unge i både 8., 9. og 10. klasse, at ”en plan” gør dem i stand til at imødekomme de forventninger, som de møder i grundskolen gennem blandt andet elevplan, uddannelsesplan og studievalgportfolio, og at det på den baggrund også giver en ro, når man kan sige, at man har en plan. Men samtidig oplever mange unge, særligt de unge, der er usikre på egne styrker og interesser, at forventningen om, at man skal have en plan, skaber et stort pres.

Som en underliggende strøm fylder tvivlen i større eller mindre grad: Træffer jeg nu det rigtige valg? Hvordan får jeg en plan for både uddannelse og job? Er min plan nu også god? Ændrer mine interesser sig mon? Det er svært at træffe valg, og tvivlen er til stede som et grundvilkår i valgprocessen. For nogle af de unge er tvivlen til at håndtere, mens den for andre udfordrer og gør processen vanskelig og stressende.

FIGUR 4.1

Centrale refleksioner hos unge i valgprocessen

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

Note: Bygger på analyser af kvalitative interviews gennemført af EVA i perioden fra 8. klasse til opstart på ungdomsuddannelse (2017-2020).

4.1 Interesser er et omdrejningspunkt for refleksioner om valget

Når unge i 8. og 9. klasse bliver bedt om at forholde sig til deres uddannelsesvalg, er de optaget af, at "det skal være noget, jeg har lyst til, og som interesserer mig". Samlet set svarer 80 % af de unge i 8. klasse, at det i høj grad har betydning for deres valg af ungdomsuddannelse, at det er en uddannelse, der interesserer dem. I 9. klasse fylder flere aspekter i uddannelsesvalget, ikke mindst muligheden for videregående uddannelse, men der er fortsat 65 % af de unge, der i høj grad vægter interesse.

De interviewede unges ønske om at vælge efter interesse tager sig ud på forskellig vis. En af de unge fortæller fx, at han altid har interesseret sig for biler og mekanik og ønsker at vælge en uddannelse på den baggrund. En anden ung fortæller, at hun generelt er sportsinteressert og ønsker at vælge en uddannelse, der giver hende mulighed for at dyrke håndbold på højt plan ved siden af. En tredje ung fortæller, at han har valgt at starte på hhx, da han generelt interesserer sig for økonomi. Han fortæller:

Jeg er slet ikke typen, der kan noget med en hammer eller en sav eller noget, jeg synes heller ikke, at det er sjovt. Hhx er fint for mig. Min far har en virksomhed, og han står lidt for alt det der regnskab og det økonomiske, og jeg synes egentligt, at det er meget spændende at lave regnskab. Det er sjovt at sidde med min far og snakke om de der forskellige fagudtryk, som han har lært for lang tid siden, men som jeg så kan begynde at snakke med om. Den økonomiske vej, det interesserer mig.

Ung på hhx

Mens nogle unge har et stort kendskab til egne interesser og har brugt dette kendskab til at træffe et uddannelsesvalg, oplever andre unge, at deres manglende kendskab til egne interesser kan gøre det vanskeligt at træffe et valg. I nogle tilfælde har et ekstra år i 10. klasse og forskellige vejledningsaktiviteter som fx brobygning, praktik og gode spørgsmål fra vejledere været med til at hjælpe de unge med at få kendskab til, hvad de godt kan lide, og hvad der interesserer dem. I andre tilfælde oplever unge stadig at være usikre, når de står over for valget og ender, hvis muligt, med at vælge en gymnasial uddannelse for at holde deres muligheder åbne.

Derudover er et perspektiv i interviewene, at unge, der egentlig har en interesse og godt kunne tænke sig at forfølge den, også kan være bekymrede for, om de kan fastholde denne interesse over tid. Fx fortalte en af de unge, da hun gik i 8. klasse, følgende:

Jeg vil gerne læse jura. Men jeg er også bange for at miste interessen i løbet af det lange forløb. For et års tid siden ville jeg fx gerne være marinebiolog, men det er jeg kommet lidt fra nu. Jobbet interesserer mig stadig, men alt andet biologi gør ikke. Jeg føler, at det er ret vigtigt at vælge den rigtige ungdomsuddannelse. Det er forvirrende, hvis man skal skifte klasse eller skole. Men det bliver svært at vælge rigtig. Man kan være usikker på, om man har valgt det rigtige – det kan jo godt være, at der er noget, der er virkelig fedt lige i starten, og så er det bare ikke så fedt efterfølgende. Eller omvendt, at der bare er noget, der virkelig ikke har ens interesse i starten, men at det så kommer.

Ung i 8. klasse, som nu går på stx

Andre unge peger på sammenhængen mellem interesser og kompetencer og fortæller bl.a., at det fx kan være let at miste en faglig interesse, hvis man ikke længere oplever at kunne mestre det pågældende fag, eller hvis man får øje på, at man måske er bedre til noget andet end det, man tænkte i første omgang. Netop usikkerheden over, hvorvidt man kan fastholde en interesse over tid, er således et centralt aspekt i de unges overvejelser om uddannelsesvalget.

4.2 Planer fylder i unges overvejelser om valget

Planer for uddannelse og arbejde fylder i de interviewede unges bevidsthed og har gjort det siden 8. klasse. De unge har fra 8. klasse skullet forholde sig til, hvilken ungdomsuddannelse de gerne ville påbegynde. Mange unge har samtidig i 8. klasse forsøgt at lægge en plan for ikke bare valg af ungdomsuddannelse, men også for, hvilket job uddannelsen skulle føre til.¹⁰ Som nævnt i afsnit 3.2 har hovedparten af de unge fastholdt deres planer om uddannelsesvalget fra 8. klasse og er således startet på den uddannelse, som de i 8. klasse sagde, at de ville.

---

¹⁰ Se også *Uddannelsesvalg i 8. klasse* (EVA, 2017a).

De unge i forløbsundersøgelsen har i deres udskolingstid skullet arbejde med uddannelsesparathedsvurderinger, elevplaner, uddannelsesplaner og studievalgportfolio, som alle har haft til formål at skabe afklaring af uddannelsesvalg og sikre, at de unge havde en plan for ungdomsuddannelse.¹¹ Som en del af uddannelsesparathedsvurderingen i 8. klasse blev de unge bedt om at vælge, hvilken ungdomsuddannelse de gerne ville vurderes til.¹² Skolen har herefter skulle vurdere, om de unge havde de nødvendige faglige, personlige og sociale forudsætninger for at være parate til at påbegynde den givne ungdomsuddannelse efter 9. klasse.¹³

Fra 8. klasse har de unge i undersøgelsen samtidig haft en elevplan, hvor det fremgik, hvilken ungdomsuddannelse de gerne ville søge ind på efter 9. eller 10. klasse (Børne- og Undervisningsministeriet, 2021b). I 9. klasse har de unge desuden skullet have en uddannelsesplan, som indeholder oplysninger om uddannelsesvalg, og som følger dem, til de er 25 år (Børne- og Undervisningsministeriet, 2021c). Endelig har de unge haft en studievalgportfolio, der skulle skabe sammenhæng mellem de vejledningsaktiviteter, som de unge deltog i, og skulle hjælpe dem med at træffe et valg af ungdomsuddannelse (Børne- og Undervisningsministeriet, 2021d).

4.2.1 De unge vil gerne have styr på en plan

En del unge, der i 8. klasse havde lagt sig fast på en plan for uddannelse og/eller arbejde, fortæller retrospektivt i de kvalitative interviews, at planen har været med til at give dem ro i hverdagen til fx at fokusere på det faglige indhold i grundskolen og i mindre grad på, hvad de skal efter endt grundskole. En af de unge fortæller fx, at han allerede i 8. klasse besluttede, at han gerne vil på htx, og at denne plan har gjort skolen mindre stressende:

Ung: Jeg er lidt overrasket over, hvor meget jeg har holdt fast i det, som jeg ville. Jeg er gået lidt fra programmør til lidt mere biotek på htx, men ud over det, så har jeg jo holdt fast.

Interviewer: Så det du ville i 8. klasse, har du holdt fast i. Hvad tænker du, at det har givet dig?

Ung: Det har gjort mig gladere og gjort skolen mindre stressende at have haft et fokus for, hvad jeg gerne ville.

Ung på htx

Mange unge, der har haft en plan i udskolingen, oplever, at ”planen” har skærmet dem fra tvivl og pres i 8., 9. og 10. klasse. Samtidig har planen givet de unge mulighed for at svare på spørgsmål fra andre om, hvad de gerne vil efter endt grundskole.

Også unge, der vælger en anden uddannelse end den, de først planlagde, kan opleve, at en plan om en uddannelse har været rar at have. En af de unge siger blandt andet:

11 Siden dataindsamlingen i 2017 og 2018 har der været ændringer i reglerne for bl.a. uddannelsesparathedsvurderinger og elevplaner. Der er fx etableret et forsøg med fritagelse for elevplaner i skoleåret 2021/2022 (uvm.dk). Aktuelt drøftes større ændringer af uddannelsesparathedsvurderingen.

12 Siden dataindsamlingen i 2017 og 2018 har der været ændringer i reglerne for uddannelsesparathedsvurderinger. Da interviewene blev gennemført, blev de unge bedt om at vurdere, hvilken ungdomsuddannelse de gerne ville vurderes til.

13 Da dataindsamlingen fandt sted i 2017 og 2018 fik de unge vurderet deres faglige, personlige og sociale forudsætninger ifm. uddannelsesparathedsvurderingen. Sidenhen er reglerne blevet ændret, og de unge får nu også vurderet deres praksisfaglige forudsætninger ifm. uddannelsesparathedsvurderingen (Børne- og Undervisningsministeriet, 2021a).

Det var dejligt at vide, hvad man skulle. Jeg havde gået hele mit liv og glædet mig til at starte på tømreruddannelsen. Jeg er glad for, at jeg nåede at få tømrer med og kunne finde ud af, at det ikke var noget med håndværk, jeg skulle.

Ung – droppet ud af eud og påtænker nu at starte på hf

Nogle af de unge, der er påbegyndt en ungdomsuddannelse, beskriver, at de har haft behov for at prøve det af, før de vidste, om de passede ind på uddannelsen eller ej. Og i nogle tilfælde ender de unge med at være glade for den 'omvej', som de har taget, fordi den har ført til større afklaring. For de fleste unges vedkommende er det dog først en erkendelse, som de får, når de står i situationen. I 8. og 9. klasse er frygten for omvalg – så man derved ikke følger planen, nemlig en af de faktorer, der presser de unge i forhold til valget ungdomsuddannelse.¹⁴

4.2.2 Et fokus på planer kan blive kilde til usikkerhed og frustration

Mens en del unge oplever, at en plan kan give dem ro i udkolingen, oplever andre unge, at de bliver mødt af en forventning om at have en plan, som de ikke kan leve op til. Redskaber som elevplan, uddannelsesplan og studievalgsporfolio kan fremfor at skabe ro blive kilde til usikkerhed og frustration, fordi det her synliggøres sort på hvidt, om de unge kan leve op til forventningerne om at have en plan for uddannelse.

Et fokus på planer i udkolingen samt de unges egne forventninger til at have en plan for deres uddannelsesvalg kan hos nogle unge komme til at fylde så meget, at planen fremfor at være et brugbart værktøj, der reducerer uvished, bliver omdrejningspunkt for oplevelsen af en vanskelig valgproces. Det gælder både unge, som har en plan, og som bliver usikre undervejs, og unge, der ikke har en plan, og oplever, at det stresser dem.

En af de unge sætter i interviewet efter at være startet på hf ord på sin oplevelse af pres, da hun i en tidlig alder blev spurgt om, hvad hun ville. For hende har det været rart at starte på ungdomsuddannelsen, da hun først her oplevede at få reduceret det pres, som hun har oplevet i forbindelse med at træffe et uddannelsesvalg

Det er rart at stå her nu, men det har været et langt forløb hertil. Det er et pres, der også er der, når man går i 6. klasse og bliver spurgt om, hvad du vil resten af dit liv... Det ved man jo ikke, når man går i 6. klasse og er 12 år gammel. Nogle finder jo først ud af det, når de er 23. Det er at lægge et pres på små børn... Jeg kan bare huske, at jeg sad og tænkte, at jeg ikke vidste, hvad jeg ville skrive.

Ung på hf

Som eksemplet viser, kan planer være med til at skabe frustration hos de unge, som kan opleve det som vanskeligt at tage stilling til de langsigtede spørgsmål, som en plan kræver, i en tidlig alder.

4.3 Tvivl som grundvilkår

Alt imens interesser og planer er centrale aspekter af de unges overvejelser omkring uddannelsesvalget, fremstår tvivl som et grundvilkår i de unges valgproces. Tvivlen er særligt relateret til overvejelser om at vælge rigtigt eller forkert. Mens nogle unge oplever at kende egne interesser og have

14 Se udfoldet beskrivelse af faktorer, der skaber pres, i "Uddannelsesvalg i 8. klasse", (2017a).

en klar plan for uddannelse og/eller arbejde, kan tvivlen hos andre unge fylde så meget, at det gør det vanskeligt at træffe et valg. Nogle unges fortællinger rummer beskrivelser af at "mangle viden om sig selv" i 8. klasse. De unge beskriver, at det har været meget vanskeligt at træffe et valg, når de ønskede at vælge noget, der interesserede dem, men samtidig var usikre på, hvad der egentligt interesserede dem, og hvad der kunne være en god plan for uddannelse og job for dem. En af de unge fortæller om hans oplevelse af tvivlen således:

Det er meget underligt at tænke på, at alt det her startede for fire år siden, da jeg gik i 8. og virkelig ingen idé havde om, hvad jeg skulle lave videre hen. Og nu er jeg her. Det er meget, der er sket på 4 år. Jeg har færdiggjort 9., jeg har gået i 10., jeg har taget et år på efterskolen, jeg er gået i gang med en uddannelse. Jeg var virkelig i tvivl hele min folkeskoletid og en del af min efterskoletid. Og så gik jeg fra at være en lille uvidende dreng til at mande mig lidt op og være sådan, okay, det er det her, jeg vil, og det er det, jeg har tænkt mig at prøve. Til så at finde ud af, at det faktisk er noget, der klinger godt med mig, og så sige: "Yes. Jeg ved, hvad jeg skal lave nu".

Ung på eud

Som citatet viser, kan tvivlen for nogle unge være noget udefinerbart, som ikke nødvendigvis kan forklares med andet end en usikkerhed i forhold til at skulle træffe et stort valg.

Hos andre unge bunder tvivlen i en oplevelse af, at et givent uddannelsesvalg afskærer dem fra andre potentielle muligheder. En anden af de interviewede unge fortæller bl.a., at tvivlen hos hende har handlet om, at hun har haft svært ved at vurdere, hvilken form for gymnasial uddannelse hun skulle vælge. Hun valgte at begynde på stx, da det syntes at være den bedste plan i forhold til at holde sine muligheder for et godt job åbent. Hun er dog fortsat i tvivl om, hvorvidt hun hellere skulle være startet på en særlig hf, der gjorde det muligt for hende at dyrke hendes interesse ved siden af. Den lurende tvivl betyder, at hun har svært ved at finde sig til rette på uddannelsen og se mening med sit uddannelsesvalg. Hun fortæller bl.a.:

Ung: Jeg tænkte: "Jeg skal bare på gymnasiet. Det vælger jeg, fordi det gør alle." Det var en god basis, tænkte jeg, at tage en gymnasial uddannelse.

Interviewer: Og var der andet, du havde overvejet konkret?

Ung: Der er en hf oppe ved vestkysten, hvor man kan surfe. Jeg surfede rigtig meget på efterskolen, så jeg overvejede at gå på kostskole og tage hf deroppe. Men jeg tror bare, det var svært at tage stilling til lige der. Men jeg har mange gange taget overvejelsen op i løbet af året og tænkt: "Okay, skulle jeg starte deroppe til næste år? Fordi det er bare sådan virkelig en ting, jeg rigtig gerne vil. Det er lidt ærgerligt. For jeg tror, at der er rigtig mange, der ender med at vælge gymnasiet, fordi de tænker, at det er det sikreste."

Ung på stx

Citatet illustrerer det grundlæggende vanskelige i at balancere det, man har lyst til, og det, der er en realistisk og fornuftig plan for uddannelse og arbejde. De mange overvejelser om, hvad der interesserer en, om en interesse kan fastholdes over tid, og hvad der er en god og fornuftig plan, kan skabe en strøm af underliggende tvivl, som kan opleves som vanskelig at håndtere. Det er gennemgående hos de interviewede unge, at den tvivl, som de møder, fremstår som noget negativt og kan give en oplevelse af, at de ikke er i stand til at træffe et valg.

4.4 Valget som en proces

Når de interviewede unge ser tilbage på de tre-fire år, der er gået fra de gik i 8. klasse, og til de er begyndt på en ungdomsuddannelse, beskriver de perioden som meget lærerig – fagligt, socialt og ikke mindst personligt. De unge fortæller, at de i perioden har lært meget om sig selv og deres værdier og i det hele taget er blevet klogere på, hvem de er, og hvad de interesserer sig for. Som analyserne understreger, befinder de unge sig i en identitetsproces, hvor de bevæger sig fra at være barn til at være ung voksen – en proces, som valget bliver en del af. De unge bliver løbende mere klar over deres styrker, hvad de interesserer sig for, og hvad de gerne vil med deres fremtid – men bliver samtidig også mere bevidste om begrænsninger og muligheder. Ligesom tvivlen og usikkerheden kan opstå på ny.

Mens nogle unge forholdsvis let kan forholde sig til de store identitetsmæssige spørgsmål, der trænger sig på sammen med spørgsmålet om valg af ungdomsuddannelse, oplever andre unge valgprocessen – og de mange udskolings- og vejledningsindsatser – som noget, der bliver trukket ned over hovedet på dem for tidligt, før de kender sig selv godt nok til at kunne svare på spørgsmål om ungdomsuddannelse og fremtid. Denne gruppe unge har særligt svært ved at håndtere overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse.

Mens interesser, planer og tvivl fylder i alle de interviewede unges refleksioner over ungdomsuddannelsesvalget, er det forskelligt, hvornår og hvordan de enkelte aspekter spiller ind i de unges valgprocesser. Hos nogle unge dominerer tvivlen i 8. klasse, hvor de unge skal lægge deres første uddannelsesplan, for nogle fylder tvivlen lige inden det endelige valg af ungdomsuddannelse, og for andre opstår tvivlen først, efter at de er begyndt på den valgte ungdomsuddannelse. Hos en gruppe unge er tvivlen altoverskyggende og gør det vanskeligt at træffe et valg, mens andre unge er bedre klædt på til at håndtere den.

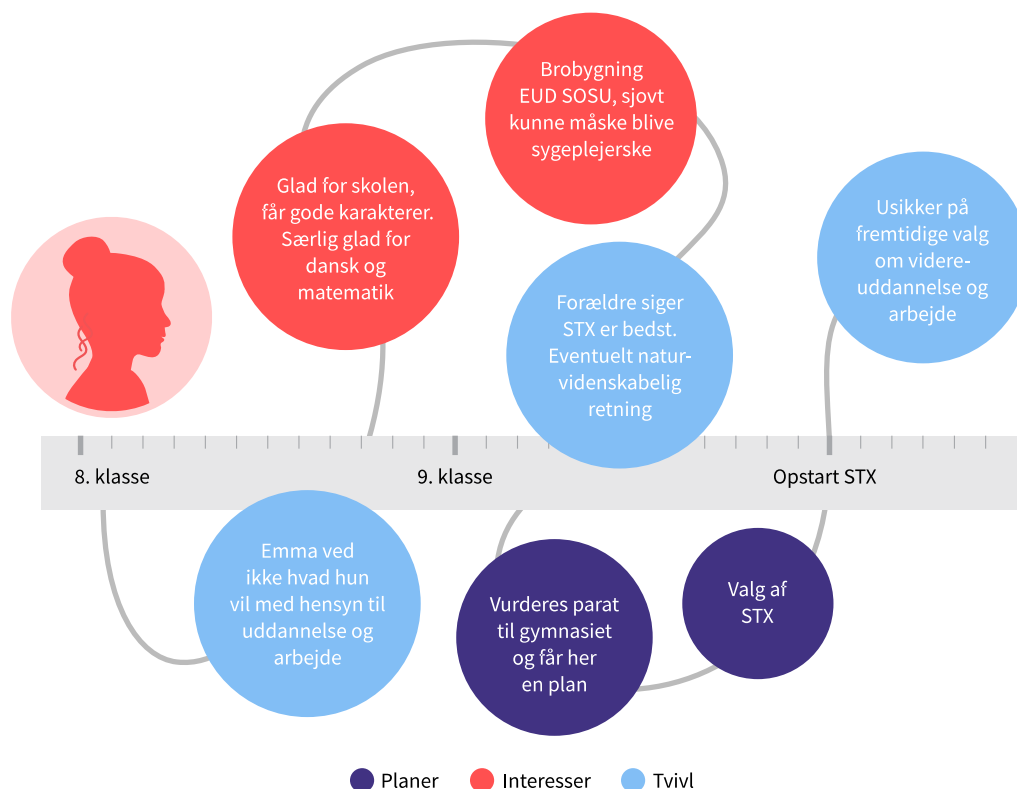
De følgende fire eksempler viser forskellighederne i de unges valgprocesser, i takt med at de udvikler sig over tid.

Emma: Fra tvivl i 8. klasse til start på STX

Emma har haft vanskeligt ved at træffe et uddannelsesvalg. Det til trods for at hun altid har klaret sig godt i grundskolen og har fået gode karakterer i de fleste fag. Hun interesserer sig særligt for dansk og matematik, men har også været glad for temaugen om mennesker og sundhed. Emma har aldrig vidst, hvad hun ville, og hun har derfor været meget i tvivl om, hvorvidt hun skulle vælge den ene eller den anden ungdomsuddannelse. Ud fra Emmas interesse for temaugen om mennesker og sundhed spirer en lille tanke om sygeplejefaget. Hun er opmærksom på, at man gerne vil have flere unge på erhvervsuddannelser og har selv været i brobygning på en SOSU-uddannelse, som godt kunne være et springbræt for hende til at læse til sygeplejerske. Hun kunne godt lide, at man på SOSU arbejdede med virkelige cases, og at der var plads til forskellige mennesker. Hendes forældre har dog været tydelige omkring, at hun skal i gymnasiet, når hun nu klarer sig så godt i skolen. I 9. klasse bliver hun også vurderet parat til gymnasiet, og hun tænker derfor, at gymnasiet også kan være en fin plan, da hun på den måde kan holde sine muligheder åbne og ikke behøver lægge sig fast på planen om at læse til sygeplejerske endnu. På gymnasiet har de mange forskellige fag, og hun er meget i tvivl om, hvad hun skal bruge uddannelsen til.

FIGUR 4.2

Udsnit af Emmas valgproces

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

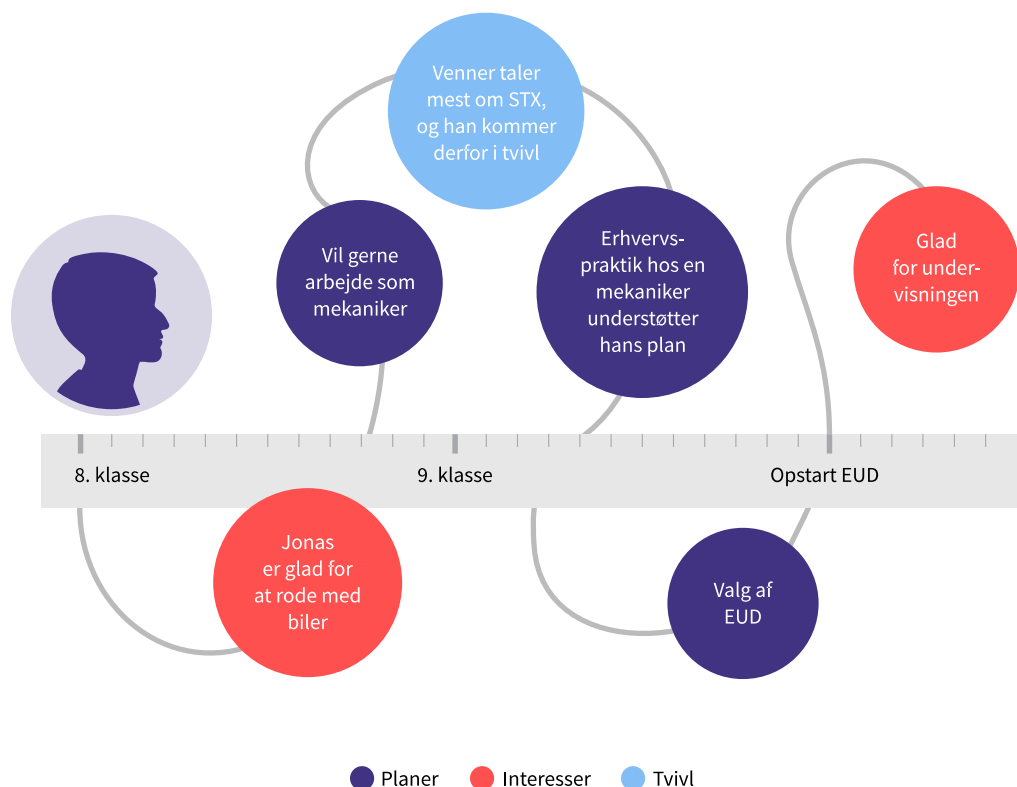
Note: Bygger på analyser af kvalitative interviews gennemført af EVA i perioden fra 8. klasse til opstart på ungdomsuddannelse (2017-2020).

Jonas: Fra plan i 8. klasse om job til start på EUD

Jonas er en af de få unge, som allerede i 8. klasse udtrykker en klar plan for, hvad han gerne vil arbejde med i fremtiden. Han fortæller, at han altid har interesseret sig for biler, og at han derfor også har en plan om at læse til mekaniker. Jonas' far er mekaniker, og Jonas har tit hjulpet ham og er glad for arbejdet. I 8. klasse var Jonas i erhvervspraktik hos en mekaniker og blev her bekræftet i at følge sin plan. Lige op til at han skulle træffe valget i 9. klasse, kom han dog i tvivl om valget. Han fortæller, at hans venner blev ved med at snakke om, hvor sjov gymnasietiden ville blive, og at Jonas selvfølgelig også skulle komme med dem. De talte også om, at man med en gymnasial uddannelse ville få alle muligheder, og at han altid bare kunne tage en mekanikeruddannelse senere. Efter en periode med stor frustration over ikke at vide, om han skulle følge sin plan eller vælge det samme som hans venner, blev han vurderet parat til en erhvervsuddannelse, men ikke parat til en gymnasial uddannelse. Jonas overvejede at tage 10. klasse for her at prøve at forbedre sine karakterer, så han også kunne blive vurderet parat til en gymnasialuddannelse. Men da han stadig var sikker på, at han gerne ville arbejde med biler, valgte han at holde fast i sin oprindelige plan om at påbegynde erhvervsuddannelsen som personvognsmekaniker. Jonas er efter opstarten glad for valget, fordi han får lov til at arbejde med biler i sin skoletid.

FIGUR 4.3

Udsnit af Jonas' valgproces

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

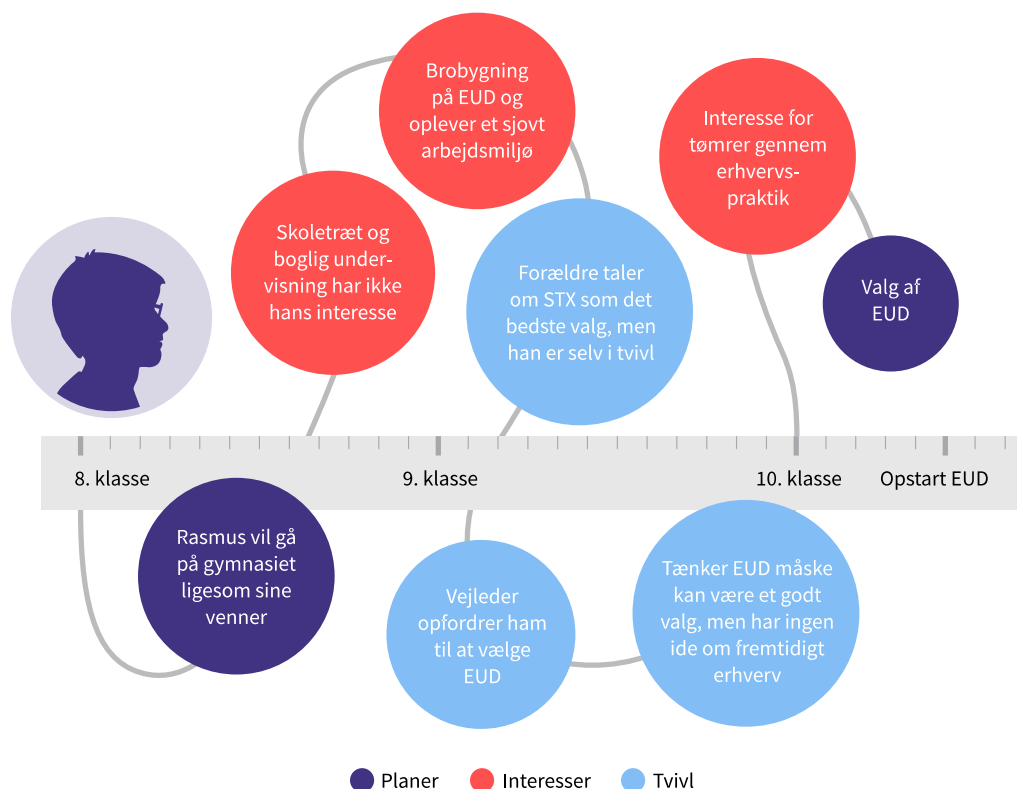
Note: Bygger på analyser af kvalitative interviews gennemført af EVA i perioden fra 8. klasse til opstart på ungdomsuddannelse (2017-2020).

Rasmus: Fra plan i 8. klasse om gymnasiet til start på EUD

Rasmus ønsker at vælge en gymnasial uddannelse ligesom sine venner, da han første gang oplever at skulle tage stilling til uddannelsesvalget i 8. klasse. Hans søster går også på stx og har fortalt ham om de mange gode fester og spændende fag på gymnasiet. Rasmus er dog meget skoletræt og har ikke den store interesse for de boglige timer. Da Rasmus er i brobygning på EUD, oplever han en anden måde at få undervisning på, som han godt kan lide. Det ser sjovt ud, at eleverne har gang i så mange forskellige praktiske projekter. Rasmus' forældre synes, at han skal vælge STX, da det vil give ham de bedste forudsætninger for videreuddannelse og et godt job. Han er dog selv blevet i tvivl om, hvorvidt gymnasiet er noget for ham, eller om han skal noget andet. Han får mulighed for at tale med en vejleder om, hvad man kan vælge, hvis man ikke vil vælge gymnasiet. Vejlederen nævner nogle af de forskellige erhvervsuddannelser og opfordrer ham til at gå den vej. Rasmus har dog ingen ide om, hvilket arbejde han godt kunne tænke sig, og kan slet ikke se, hvordan han skal kunne vælge én erhvervsuddannelse frem for en anden. Han er derfor fortsat i tvivl og vælger at udskyde beslutningen ved at tage et år på efterskole i 10. klasse. I 10. klasse kommer han i erhvervspraktik i en tømrervirksomhed og er begejstret for det. Han får samtidig indblik i, at man godt kan vælge om på en erhvervsuddannelse, hvis nu ens interesser ændrer sig. Rasmus lægger nu en ny plan, som indebærer at starte på GF1, hvor han har mulighed for at se, om tømrerfaget er noget for ham.

FIGUR 4.4

Udsnit af Rasmus' valgproces

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

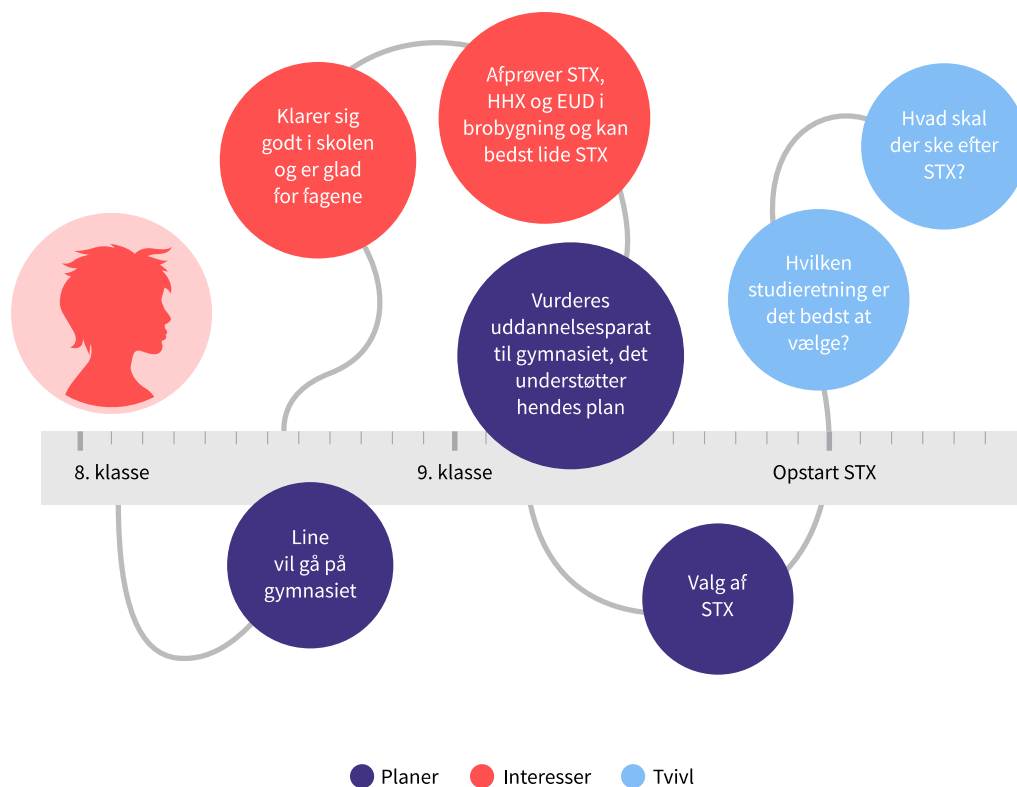
Note: Bygger på analyser af kvalitative interviews gennemført af EVA i perioden fra 8. klasse til opstart på ungdomsuddannelse (2017-2020).

Line: Fra plan i 8. klasse til tvivl efter start på STX

Line ved i 8. klasse, at hun gerne vil på gymnasiet efter 9. eller 10. klasse. Hendes mor arbejder som lærer, og Line har samtaler med sin mor om uddannelsesvalget, når de spiser aftensmad. I 8. klasse taler Lines mor bedst om stx, fordi det giver adgang til mange videregående uddannelser. Line hævder også mest til stx, men hun overvejer også htx, fordi hun er interesseret i fagene. Line har altid godt kunne lide at gå i skole. Hun er tryk ved at række hånden op i undervisningen og synes, at det er rart at få karakterer, fordi det kan give et indblik i ens faglige niveau. Line bliver vurderet uddannelsesparat til gymnasiet i 8. klasse. I 9. klasse tager hun på efterskole, da hun har hørt, at man her får oplevelser for livet, men samtidig vil hun ikke bruge et ekstra år, inden hun starter på en ungdomsuddannelse. Hun vil gerne hurtigt videre i uddannelse efter grundskolen. På efterskolen taler Line både med vejledere og med sine nye venner om, hvad der skal ske efter efterskolen. Line foretrækker almindelige og boglige fag som engelsk og matematik. Hun er på brobygning på hhx, eud og stx. Gennem brobygningsforløbet på hhx når Line frem til, at det faglige fokus på handel ikke er noget for hende. I stedet bliver hun bekræftet i, at hun skal vælge stx. Line bliver også vurderet uddannelsesparat i 9. klasse. Efter 9. klasse begynder Line på stx. Hun fortæller, at valget af stx er helt efter planen. Line ved ikke, hvad hun vil efter gymnasiet, men er glad for, at hun med uddannelsen holder sine muligheder åbne. Hun er spændt på og også lidt i tvivl om, hvad der skal ske efter ungdomsuddannelsen, men vil prøve ikke at lade det fylde for meget, så hun kan fokusere på tiden i gymnasiet.

FIGUR 4.5

Udsnit af Lines valgproces

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

Note: Bygger på analyser af kvalitative interviews gennemført af EVA i perioden fra 8. klasse til opstart på ungdomsuddannelse (2017-2020).

Som ovenstående fire eksempler viser, er beslutningen om uddannelsesvalget en del af en større identitetsproces hos de unge, hvor refleksioner over planer og interesser filtreres ind i bølger af tvivl, nye planer og udvikling i interesser. Gennemgående for de unge er, at de gør sig mange refleksioner over valget, og at valget rækker ind i tanker om, hvem de er, og hvem de gerne vil være. De unge ønsker at træffe et valg, der er både meningsfuldt og realistisk for dem selv – men påvirkes også af, hvad omverdenen tænker om valget.

5 Starten på ungdomsuddannelserne

Har jeg valgt den rigtige ungdomsuddannelse? Passer jeg ind? Og trives jeg med fagene og fællesskaberne?

Det sætter vi fokus på i dette kapitel gennem analyser af de unges spørgeskemabesvarelser samt de kvalitative interviews med de unge i perioden fra 9. klasse til deres første år på ungdomsuddannelsen.

Overordnet set er de unge tilfredse med deres uddannelsesvalg efter opstart på en ungdomsuddannelse, det gælder både unge på de gymnasiale uddannelser og unge på erhvervsuddannelserne. Selvom de unge generelt er tilfredse med deres uddannelsesvalg, er der forskelle på, hvorvidt de unge trives. Kun 35 % af de unge på de gymnasiale uddannelser trives i høj grad med at gå på ungdomsuddannelsen, mens det gælder 45 % af de unge på erhvervsuddannelserne.

Særligt tre faktorer har betydning for, hvorvidt de unge i undersøgelsen trives med det, de laver efter opstart på ungdomsuddannelserne: 1) at de unge finder uddannelsen interessant, 2) at de unge oplever det faglige niveau som passende, og 3) at de unge kommer godt ud af det med andre elever på skolen og har gode lærere.

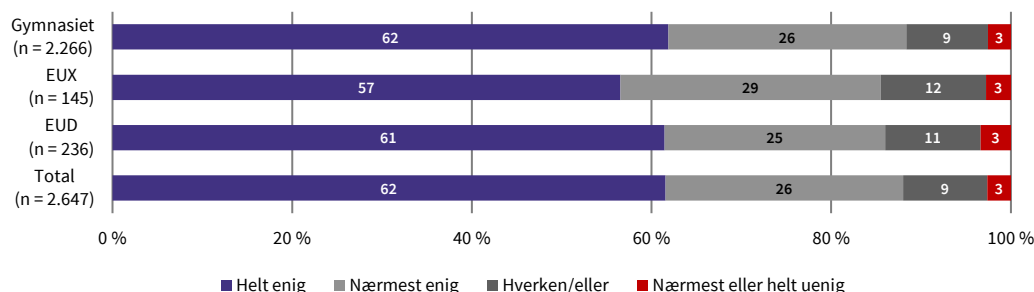
Pres i skolen påvirker langt hen ad vejen de unges trivsel på ungdomsuddannelserne, men kun i mindre grad deres tilfredshed med deres uddannelsesvalg. Knap en femtedel (19 %) af de unge, der føler sig pressede hele tiden, er helt enige i, at de trives med det, de laver, mens 40 % af de unge, der føler pres hele tiden, er helt tilfredse med deres uddannelsesvalg.

5.1 Tilfredshed med ungdomsuddannelse

Hovedparten af de unge giver efter opstart på deres ungdomsuddannelse udtryk for at være tilfredse med deres valg af ungdomsuddannelse. Samlet set svarer 6 ud af 10 unge (mellem 57-62 % fordelt på ungdomsuddannelser) af de unge, at de er "helt enige" i at være tilfredse med deres valg af uddannelse. Kun 3 % er ikke tilfredse med deres uddannelsesvalg på tværs af alle ungdomsuddannelser (se figur 5.1).

FIGUR 5.1

Tilfredshed med valg af uddannelse, fordelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse?"

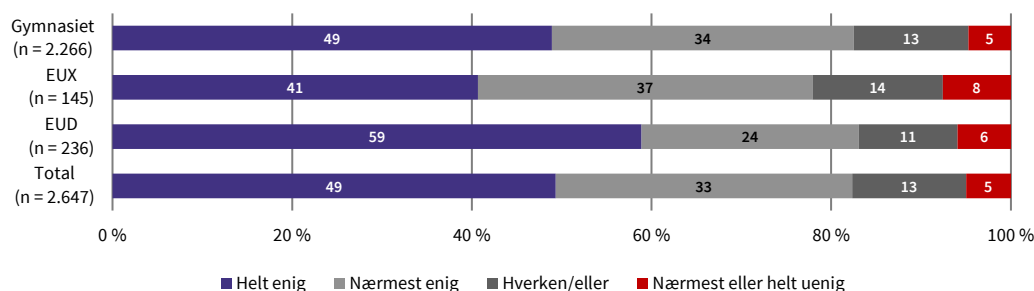
5.1.1 Unge på eud føler sig mest sikre på deres uddannelsesvalg

Alt imens der ikke er nævneværdige forskelle på de unges tilfredshed med uddannelsesvalget på tværs af uddannelsesstyper, er der forskel på, hvor sikre de unge føler sig på deres uddannelsesvalg.

Unge, der er begyndt på eud, giver udtryk for at være mest sikre på, at deres valg af ungdomsuddannelse er det rigtige, se figur 5.2. Samlet set svarer 59 % af unge, der går på eud, at de er meget sikre på, at deres valg af ungdomsuddannelse er det rigtige for dem. Det gælder til sammenligning 49 % af de unge, der har valgt en gymnasial uddannelse.

FIGUR 5.2

Hvor sikker er du på, at dit valg af ungdomsuddannelse er det rigtige for dig, fordelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: "Hvor sikker er du på, at dit valg af UU er det rigtige for dig?"

Note: $p < 0,010$.

Interviewene med de unge, der er begyndt på en erhvervsuddannelse, viser, at den gymnasiale uddannelse bliver en form for referencekategori, som man som ung enten kan passe ind i eller adskille sig fra. Unge, der vælger en erhvervsuddannelse efter 9. eller 10. klasse, oplever derfor at have foretaget et atypisk valg og reflekterer i interviewene over, hvad forældre, venner og øvrig omgangskreds har ment om deres valg. De har i mange tilfælde oplevet at skulle forklare valget over for andre. En af de interviewede unge beskriver fx, at han oplevede, at der eksisterede en implicit forventning om, at han skulle vælge en gymnasial uddannelse, og at han også efter opstart på en erhvervsuddannelse oplever at skulle forklare sit valg. Han fortæller blandt andet:

Når jeg fx møder nye folk, så er spørgsmålet: ”Nå, hvilket gymnasie går du på?” Og så er man nødt til at svare: ”Jeg har sgu aldrig gået på gymnasiet”. Og så tænker de, at du ikke er gammel nok, eller at du har taget et sabbatår. Og så er man nødt til at forklare, jamen jeg går på erhvervsuddannelse.

Ung på eud

Som citatet viser, oplever nogle unge, at erhvervsuddannelser ikke er en del af andre unges forestillinger om, hvilken type ungdomsuddannelse man kan være i gang med. Det kan være med til at give de unge en følelse af at skille sig ud blandt andre unge, men gør dermed også valget meget velovervejet, hvilket kan antages at afspejles i andelen af elever på eud, der er meget sikre på deres valg, se figur 5.2.

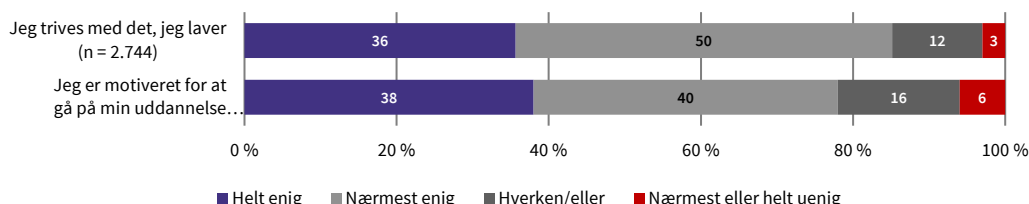
5.2 Unge trivsel og motivation på ungdomsuddannelserne

Godt en tredjedel af de unge trives i høj grad med det, de laver på ungdomsuddannelsen (36 %), og oplever i høj grad at være motiverede (38 %). Halvdelen af de unge er nærmest enige i, at de trives (50 %), og 40 % er nærmest enige i, at de er motiverede for at gå på uddannelsen (40 %). Til sammenligning vurderer langt flere unge (57- 61 %), som beskrevet i afsnit 5.1., at de i høj grad var tilfredse med deres uddannelsesvalg.

Samtidig er der en gruppe unge, som i mindre grad trives på deres ungdomsuddannelse. Samlet set svarer 15 % ”hverken eller” eller ”nærmest eller helt uenig” til spørgsmålet om, hvorvidt de trives med det, de laver, mens 22 % ikke er motiverede for at gå på deres uddannelse. Det viser figur 5.3.

FIGUR 5.3

Trivsel og motivation på ungdomsuddannelsen

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

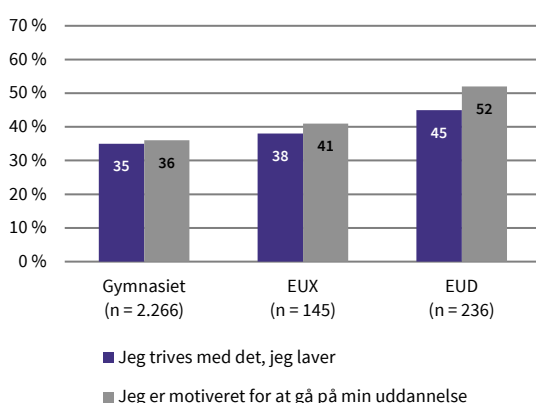
Note: Kategorierne ”nærmest uenig” og ”helt uenig” er slået sammen i denne tabel pga. relativt få besvarelser i disse.

5.2.1 Størst trivsel og motivation på erhvervsuddannelserne

Der er forskelle på de unges trivsel og motivation på de forskellige ungdomsuddannelser. Særligt unge på eud og eux svarer, at de er helt enige i, at de er motiverede for deres ungdomsuddannelse, det gælder hhv. 52 % af de unge på eud og 41 % af de unge på eux. Til sammenligning svarer 36 % af de unge på gymnasiale uddannelser, at de er helt enige i, at de er motiverede for deres uddannelse. Samme mønster ses med hensyn til trivsel. Her gælder det, at 45 % af de unge er helt enige i, at de trives med det, de laver på eud, mens det gælder 35 % af de unge i gymnasiet. Se figur 5.4.

FIGUR 5.4

Trivsel og motivation fordelt på ungdomsuddannelser

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Figuren viser kun andelen af de unge, der har svaret "Helt enig" på spørgsmål om, hvorvidt de hhv. trives på og er motiveret for deres uddannelse.

Note: En signifikanstest viser, at der er signifikant forskel på andelen af unge, der svarer "Helt enig" på, at de er motiveret for deres uddannelse, mellem de unge, der går i gymnasiet, på eux og på eud ($p > 0,05$). Der er ikke signifikant forskel mellem uddannelsestyperne, hvad angår de unges besvarelser på spørgsmål om trivsel.

At de unge på eud og eux trives og er motiverede på deres uddannelse afspejles også i analysen af de kvalitative interviews. De unge på erhvervsuddannelserne fremhæver i særlig grad glæden ved at gå på en uddannelse, der fokuserer på de fagområder, der interesserer dem. Fx fortæller en af de unge, hvordan han har oplevet at lande på den helt rigtige hylde, da der var fokus på elektrikerfaget i løbet af GF1:

Det var, som om der kom gnister, da jeg prøvede elektriker. Vi skulle lave et miniprojekt, hvor man skulle bygge et lille badeværelse – noget i den retning. Og så skulle vi trække nogle ledninger og sætte nogle lamper op. Det var meget, meget standard. Men da vi gjorde det, der tog jeg mig bare ekstra meget sammen og fik sådan mere energi til det end noget andet. Det var meget hurtigt sådan: "Wow, det her er fedt". Også selvom vi ikke lavede særligt meget, men ligesom at få lov til at arbejde med det og lave et eller andet praktisk.

Ung på eud

I andre unges fortællinger om erhvervsuddannelserne træder glæden ved at få succesoplevelser i en skolekontekst frem, da de unge oplever nye undervisningsmetoder, og der er fokus på opgaver, der matcher deres kompetencer. Det er ikke kun skolen, som de unge på erhvervsuddannelserne er motiverede for at gå på. De fremhæver samtidig betydningen af, at uddannelsen giver dem mulighed for at prøve sig selv af på en reel arbejdsplads:

Jeg kom i et pissegodt firma og fik snakket rigtig godt med dem, der var derude, og jeg fik bare en bedre forståelse af faget. Nu kunne man bruge det, man havde lært. Det kunne man bruge i praksis, når man var ude.

Ung på eud

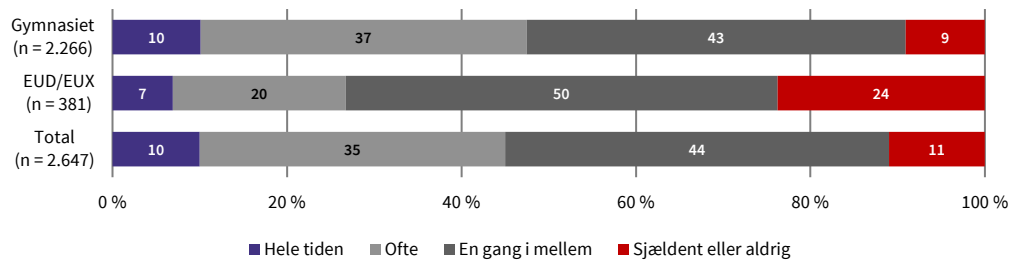
Arbejdsmetoder såvel som muligheden for at prøve kræfter med sig selv i erhvervslivet har således stor betydning for de unges motivation på erhvervsuddannelserne.

5.2.2 Pres påvirker unges trivsel, men ikke nødvendigvis tilfredsheden med deres valg

Knap halvdelen af de unge (45 %) føler sig presset på ungdomsuddannelserne, heraf føler 10 % sig hele tiden presset, mens 35 % ofte føler sig presset. Lidt flere unge på gymnasiet føler sig presset hele tiden (10 %) sammenlignet med de unge på erhvervsuddannelserne (7 %), mens langt flere unge på erhvervsuddannelserne sjældent eller aldrig føler sig presset (24 %) sammenlignet med de unge på gymnasiet (9 %). Det viser figur 5.5.

FIGUR 5.5

Hvor ofte føler du dig presset i skolen, fordelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

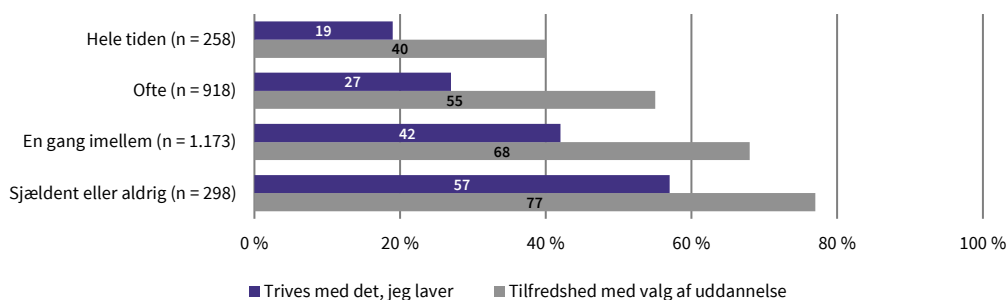
Note: En signifikantstest viser, at der er signifikant forskel på fordelingerne på spørgsmålet om pres i skolen mellem de unge, der går i gymnasiet, og de unge, der går på eud/eux ($p < 0,001$).

De unges oplevelser af pres handler særligt om lektier og egne krav og forventninger. Analyserne viser, at oplevelser af pres på ungdomsuddannelserne har betydning for de unges trivsel. Unge, der føler sig pressede er betydeligt mindre enige i, at de trives med det, de laver, end unge, der ikke føler sig pressede. Samtidig fremgår det, at pres på uddannelsen også påvirker de unges tilfredshed med uddannelsen, men i langt mindre grad.

Figur 5.6 viser, hvordan de unges oplevelser af pres påvirker hhv. deres trivsel på ungdomsuddannelserne og deres tilfredshed med valg af ungdomsuddannelse. En femtedel (19 %) af de unge, der føler sig pressede hele tiden, er samtidig helt enige i, at de trives med det, de laver. Det gælder tilsvarende godt halvdelen (57 %) af de unge, der sjældent eller aldrig føler sig pressede. Med hensyn til de unges tilfredshed med deres valg af uddannelse svarer 40 % af de unge, der føler pres hele tiden, at de stadig er tilfredse med deres uddannelsesvalg. Tilfredsheden med uddannelsesvalget er dog endnu højere blandt unge, der sjældent eller aldrig føler pres (77%).

FIGUR 5.6

Unge oplevelse af pres i skolen. Figuren viser de unge, der er helt enige i, at de trives med det, de laver, og er helt enige i, at de er tilfredse med deres valg af uddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse" og "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg trives med det jeg laver" samt "Hvor ofte føler du dig presset i skolen?". I figuren vises kun de unge, som har markeret, at de er helt enige i hhv. udsagnene "Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse" og "Jeg trives med det jeg laver". Se de fulde tabeller i tabel B.14 og B.15, appendiks B. Note: $p < 0,001$.

Tendensen for sammenhængen mellem pres og trivsel/tilfredshed er overordnet den samme for de unge på erhvervsuddannelserne og på gymnasierne på begge spørgsmål, men på spørgsmål om tilfredshed er tendensen lidt stærkere for elever på erhvervsuddannelserne, således at de unge her i endnu mindre grad er tilfredse, når de føler sig presset, og i endnu højere grad er tilfredse, når de slet ikke føler sig presset, sammenlignet med elever i gymnasiet. Se tabel B.16 i appendiks B.

Pres i skolen påvirker dermed langt hen ad vejen de unges trivsel på ungdomsuddannelserne, men kun i mindre grad deres tilfredshed med deres uddannelsesvalg.

At de unge i vid udstrækning kan være tilfredse med deres uddannelsesvalg, selvom de ikke nødvendigvis trives eller er motiverede på deres ungdomsuddannelser, skal ses i sammenhæng med, hvilke fremtidsmuligheder de unge oplever, at uddannelsen giver dem.

Ungdomsuddannelsen giver adgang til muligheder og videregående uddannelser

Unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, udtrykker i de kvalitative interviews, at deres tilfredshed hænger sammen med, at de med valget holder deres fremtidsmuligheder åbne og får de bedste forudsætninger for videregående uddannelse. En af de unge fortæller fx om, at han ikke var interesseret i at specialisere sig gennem sit valg af ungdomsuddannelse. I stedet valgte han den mest "gennemsnitlige, normalagtige uddannelse", som han kunne finde, og det valg er han tilfreds med, da han herigennem holder sine muligheder åbne:

Jeg har altid tænkt, at det skulle være stx. Jeg har ikke haft en interesse i at komme i praktik eller noget mere praktisk som en erhvervsuddannelse. Jeg tænkte, at jeg gerne ville have en meget gennemsnitlig, 'normalagtig' uddannelse. En standarduddannelse, om man vil. Den giver en bred vifte af muligheder, når man bliver færdig, så jeg tænkte bare, at den lå lige til højrebenet for mig.

Ung på stx

Overvejelserne om at holde muligheder åbne har også betydning, når de unge tager valg om studieretninger, fagpakker og valgfag på deres gymnasiale uddannelse. En ung på hf fortæller, at hun valgte fagpakke efter at få de bedste muligheder:

Jeg valgte jo fagpakker her i starten af året, og så valgte jeg noget, der hed ”Sundhed”. Fordi man har fag som kemi og biologi og sådan noget på et højere niveau. Og det var vist noget med, at når man valgte de fag, så havde man flere muligheder efter hf.

Ung på hf

Det fylder også for de unge, om deres valg af ungdomsuddannelse kan give dem adgang til at komme ind på den videregående uddannelse, som de ønsker. Her hænger de unges tilfredshed med valget særligt sammen med, om de oplever at få de rette fag på de nødvendige niveauer og at få tilstrækkeligt høje karakterer på deres ungdomsuddannelse til at kunne komme ind på den videregående uddannelse. Nogle unge lægger også vægt på, at de er tilfredse med deres valg af en gymnasial uddannelse, da de vurderer, at den giver dem de bedste muligheder for efter videreuddannelse at få et velbetalt job.

Ungdomsuddannelsen giver adgang til et godt arbejdsliv

Særligt unge, der har valgt en erhvervsrettet uddannelse, giver udtryk for, at deres tilfredshed med valget relaterer sig til det job og arbejdsliv, som de uddanner sig til. Fx fortæller en af de unge på eud, hvordan udsigten til et aktivt arbejdsliv gør hende glad for sit valg:

Jeg synes, at det har følt sig som det rigtige valg indtil videre, ift. hvad jeg ellers kunne have valgt. Jeg synes, at det passer meget godt, fordi man ligesom er lidt mere ude og sådan aktiv, end man er med mange andre uddannelser, når man er færdiguddannet med dem.

Ung på eud

Også graden af frihed og selvstændighed, der kommer med et job som fx håndværker, fylder, når de unge på eud beskriver deres fremtidsudsigter:

Interviewer: Hvad glæder du dig mest til, når du er færdig?

Ung: Friheden, tror jeg. Som lærling der kører du jo rundt sammen med en. Når du er færdig, så kører du rundt sammen med dig selv. Ellers så får du en lærling. Så det tror jeg bliver meget fedt.

Ung på eud

I forlængelse af forventningerne til en stor grad af frihed i jobbet udtrykker unge også et ønske om at blive selvstændig og starte egen virksomhed på sigt. Ønsket om at blive selvstændig kan findes helt tilbage i interviewene med de unge i 8. klasse og er stadig at finde hos de unge efter, at de er startet på eud. For flere unge har drømmen om en dag at blive selvstændig erhvervsdrivende spillet ind på deres valg af ungdomsuddannelse, og ved interviewene på deres første år på en erhvervsuddannelse udtrykker de unge også en tilfredshed med valget, fordi de med dette valg er rykket et skridt tættere på deres mål.

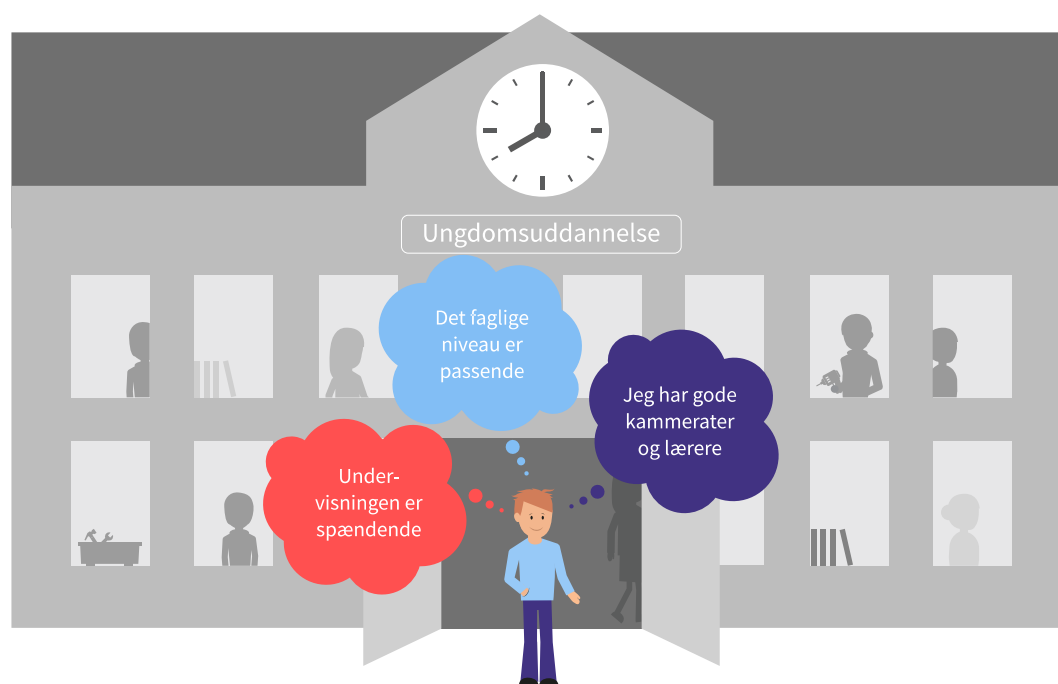
5.3 Tre faktorer har betydning for de unges trivsel på ungdomsuddannelserne

Alt imens de unges forventninger til fremtiden har betydning for deres tilfredshed med valget, har de unges oplevelser af tre faktorer betydning for deres trivsel i opstarten på ungdomsuddannelserne. Det handler om:

- At de unge finder uddannelsen interessant
- At de unge oplever det faglige niveau som passende
- At de unge kommer godt ud af det med andre elever på skolen og har gode lærere.

FIGUR 5.7

Tre faktorer har betydning for de unges trivsel på ungdomsuddannelserne

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

Note: De tre faktorer bygger på analyser af spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, efter enten 9. klasse eller 10. klasse, samt kvalitative interviews gennemført af EVA, 2019 og 2020, efter enten 9. klasse eller 10. klasse.

De tre faktorer, som træder frem i de unges besvarelser i nærværende undersøgelse, kan relateres til tre vigtige arenaer beskrevet i litteraturen og undersøgelser af trivsel på gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne: undervisning og arbejdsformer, fællesskaber på skolen og støtte og ressourcer.¹⁵

Nærværende analyser viser, at de tre faktorer alle er vigtige for de unges trivsel på tværs af ungdomsuddannelserne, men at de vægtes forskelligt, afhængigt af om de unge går på en erhvervsuddannelse eller gymnasial uddannelse. For de unge på erhvervsuddannelserne er det særligt afgø-

¹⁵ Se blandt andet "Elevtrivsel på de gymnasiale uddannelser" (EVA 2019d).

rende for de unges trivsel, at de har gode relationer til deres lærere på uddannelsen, samt at de oplever undervisningen som spændende, mens det for de unge i gymnasiet særligt er vigtigt for deres trivsel, at de har gode relationer til deres klassekammerater og oplever, at undervisningen er spændende.¹⁶

De følgende afsnit udfolder, hvordan de tre faktorer har betydning for de unges trivsel på ungdomsuddannelserne.

5.3.1 Interesse for uddannelsen

De unge trives særligt på deres ungdomsuddannelse, når de oplever, at uddannelsen er interessant, og de finder undervisningens indhold relevant og spændende¹⁷. De unge lægger vægt på, at det er motiverende, når uddannelsen matcher deres interesser.

Analyserne viser, at hvis de unge generelt oplever, at undervisningen er spændende, så trives de også i højere grad. Ud af de unge, der har angivet "Helt enig" eller "Nærmest enig" til spørgsmålet om, hvorvidt de synes, at undervisningen er spændende, er mellem 43 % (unge i gymnasiet) og 49 % (unge på eud/eux) helt enige i, at de trives med det, de laver. For unge, der har angivet "Helt uenig" eller "Nærmest uenig" til spørgsmålet om, hvorvidt undervisningen er spændende, er det kun hhv. 11 % (gymnasiet) og 21 % (eud/eux), der i høj grad trives med det, de laver.

Tendensen til, at jo mere de unge oplever undervisningen som spændende, jo mere trives de unge også, er den samme for hhv. de unge, der går i gymnasiet, og de unge, der går på eud. Dog ser de unge i gymnasiet ud til generelt i mindre grad at trives med det, de laver (jf. figur 5.8).

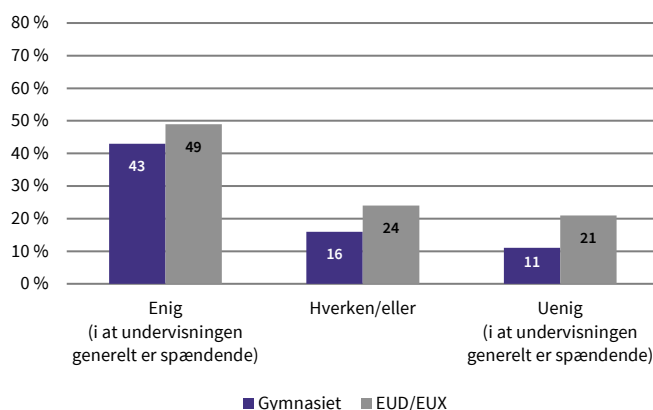
---

16 Analysen bygger på krydstabeller mellem elevernes oplevede trivsel og de forskellige faktorer for trivsel, samt en regressionsanalyse. I regressionsanalysen er opstillet to modeller for hhv. gymnasiet og erhvervsuddannelserne (inkl. eux.) med trivsel som afhængig variabel (Y) og de forskellige faktorer (lærerrelationer, klassekammeratrelationer, oplevet pres i skolen, oplevelse af det faglige niveau samt om undervisningen opleves som spændende) som uafhængige variable (X'er). Der er samtidig kontrolleret for køn, tab uddannelse og karakterer fra grundskolens afgangseksamen. Koefficienterne for de enkelte faktorer er derefter rangeret efter hvor stor en effekt de har på trivslen. Se den fulde regressionstabel i tabel B.17, appendiks B.

17 Andelen af unge, der er helt enige i, at undervisningen på deres uddannelse er spændende, er højere blandt unge på erhvervsuddannelserne, sammenlignet med unge i hhv. gymnasiet og på eux. Se tabel B.23, appendiks B.

FIGUR 5.8

Andel unge, der har svaret "Helt enig" til "Jeg trives med det, jeg laver", fordelt på "Jeg synes generelt, undervisningen er spændende" – opdelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Kategorierne "Helt enig" og "Nærmest enig" er slået sammen på spørgsmålet om, hvorvidt undervisningen er spændende. Det samme er kategorierne "Nærmest uenig" og "Helt uenig".

Note: Figuren summer på spørgsmålet, om undervisningen er spændende. N varierer således afhængig af ungdomsuddannelse og kategori. Gym.: Enig = 1.607, Hverken/eller = 533, Uenig = 126; EUD: Enig = 282, Hverken/eller = 75, Uenig = 24. Se de fulde tabeller i tabel B.18 og B.19, appendiks B.

De interviewede unge peger i vid udstrækning på, at deres oplevelser af selve undervisningen har betydning for, hvordan de har det på deres ungdomsuddannelse. Unge på erhvervsuddannelser lægger særligt vægt på, at de føler sig motiverede og godt tilpas på uddannelsen, når undervisningen har direkte fokus på et fagligt område, der interesserer dem. Nogle unge beskriver, at selve arbejdsmetoderne i undervisningen på en erhvervsuddannelse føles "som en leg", og at det fanger deres interesse, når de fx får lov til at arbejde med hænderne og være aktive i undervisningen. En af de unge fortæller:

Jeg skal ud og lave noget, og jeg kan ikke holde til bare at sidde på en skolebænk og kigge ind i en computer eller en bog. Selvfølgelig har du lidt teori, hvor du sidder i en klasse, men ellers kommer du ud og arbejder med hænderne og kommer ud og bevæger dig.

Ung på eud

Også unge på gymnasiale uddannelser lægger vægt på, at de er mest motiverede, når undervisningen knytter sig til eller fanger deres interesser. Her fremhæves det fx som positivt, når de gennem valg af studieretning, fagpakke og valgfag har mulighed for at tilpasse undervisningen til egne interesser. En ung, der er startet på htx, fortæller følgende om, hvordan han oplever, at hans uddannelse imødekommer hans interesser:

Indtil videre er jeg rigtig tilfreds med htx. Jeg tror, at det er det store fokus på de tekniske fag. Jeg havde rigtig mange fag, som jeg ikke kunne lide før. De fag, jeg ikke kan lide, skal jeg stoppe med allerede efter 1. g.

Ung på htx

Mens unge på erhvervsrettede uddannelser langt hen ad vejen giver udtryk for, at det er positivt at kunne fordybe sig i fx tekniske og erhvervsrettede fag, der interesserer dem, kan det omvendt virke demotiverende for nogle unge stadig at have almene fag som dansk og matematik. En ung på eud beskriver det på følgende måde:

Interviewer: Hvad for nogle forventninger havde du til GF1, inden du startede?

Ung: Jeg troede faktisk, at det kun ville være håndværk og kun ville være ude i værkstedet. Men så fik vi at vide, at vi også skulle have dansk og fysik der, så blev jeg lidt halvtrist.

Ung på eud

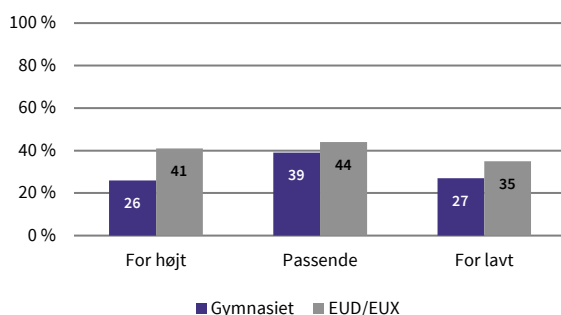
Citatet illustrerer, at selvom de unge oplever, at deres uddannelse rammer deres interesser, så kan de stadig opleve dele af uddannelsen som demotiverende.

5.3.2 Et passende fagligt niveau

Særligt unge, der oplever det faglige niveau som passende, er meget enige i, at de trives på deres ungdomsuddannelse. Samlet set er 39 % af de unge i gymnasiet, der oplever, at niveauet er passende, helt enige i, at de trives med det, de laver. Det gælder 44 % af de unge på erhvervsuddannelserne. Unge, der oplever, at det faglige niveau er lidt eller meget for lavt eller meget eller lidt for højt, trives i mindre grad med det, de laver. Det viser figur 5.9.

FIGUR 5.9

Andel, der har svaret "Helt enig" til "Jeg trives med det, jeg laver" fordelt på spørgsmål "Hvordan vurderer du det faglige niveau på din uddannelse?" opdelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Kategorierne "Meget for højt" og "Lidt for højt" er slået sammen på spørgsmålet om de unges oplevelse af det faglige niveau. Det samme er kategorierne "Lidt for lavt" og "Meget for lavt".

Note: Figuren summer på spørgsmålet om undervisningens faglige niveau. N varierer således afhængig af ungdomsuddannelse og kategori. Gym.: For højt = 544, Passende = 1.575, For lavt = 147; EUD: For højt = 76, Passende = 268, For lavt = 37. Se de fulde tabeller i tabel B.20 og B.21, appendiks B.

Figuren viser samtidig, at tendensen til, at de unge i højere grad trives, hvis de oplever det faglige niveau på uddannelsen som passende, er gældende for både unge på erhvervsuddannelserne og gymnasierne. Dog trives unge på erhvervsuddannelser i højere grad end unge på gymnasiale uddannelser også, når niveauet er hhv. for højt og for lavt.

Spørgeskemaundersøgelsen viser således, at de unge særligt trives på ungdomsuddannelsen, hvis de oplever det faglige niveau som passende, men at man også kan trives, selvom man oplever det faglige niveau for højt eller lavt.

De interviewede unge har forskellige perspektiver på, hvad det faglige niveau betyder for deres oplevelse af at gå på deres uddannelse. Det kan påvirke trivslen hos unge, hvis de oplever, at det faglige niveau er for højt. De unge fortæller blandt andet, at de kan opleve tvivl og manglende motivation, når de ikke får tilstrækkeligt med faglige succesoplevelser, eller hvis tavleundervisning opleves som kedelig eller for svær. Denne gruppe unge kan opleve, at de ikke er ligeså fagligt stærke som deres klassekammerater, og kan derfor blive i tvivl, om de passer ind på ungdomsuddannelsen.

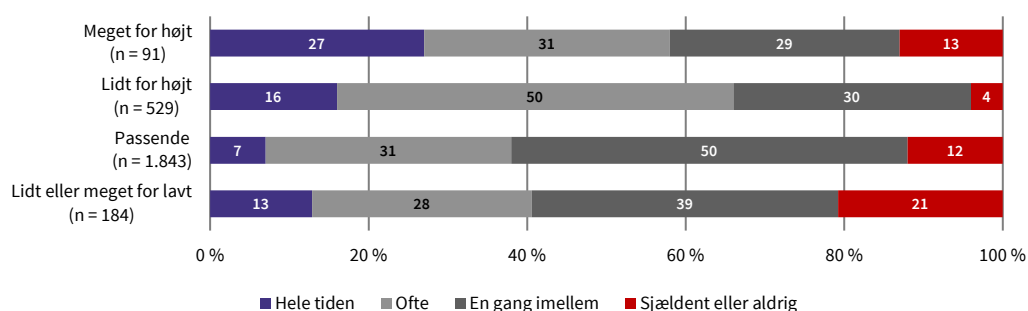
Særligt unge på gymnasiale uddannelser fortæller samtidig, at de accepterer et højt fagligt niveau, også selvom det kræver en ihærdig indsats fra deres side, og at det for nogle er svært at følge med i undervisningen. De unge på de gymnasiale uddannelser har langt hen ad vejen haft en forventning om, at det er hårdt arbejde at gå på ungdomsuddannelsen. Samtidig fortæller nogle unge, at de oplever, at undervisningen gradvist er blevet sværere, så de har haft mulighed for at komme godt fra start fagligt trods et højt niveau.

Et for højt fagligt niveau kan skabe et pres hos de unge

Et for højt fagligt niveau kan gøre det svært for de unge at følge med i undervisningen og kan skabe et pres hos de unge. Samlet set svarer 27 % af de unge, der oplever, at det faglige niveau er meget for højt, at de føler sig pressede hele tiden. Dette gælder til sammenligning 7 % af de unge, der oplever, at det faglige niveau er passende. Også blandt unge, der oplever, at det faglige niveau er lidt for højt eller lidt eller meget for lavt, føler en større andel sig pressede, sammenlignet med unge, der oplever, at det faglige niveau er passende. Se figur 5.10.

FIGUR 5.10

Hvor ofte de unge føler sig presset i skolen fordelt på oplevelser af det faglige niveau på uddannelsen

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

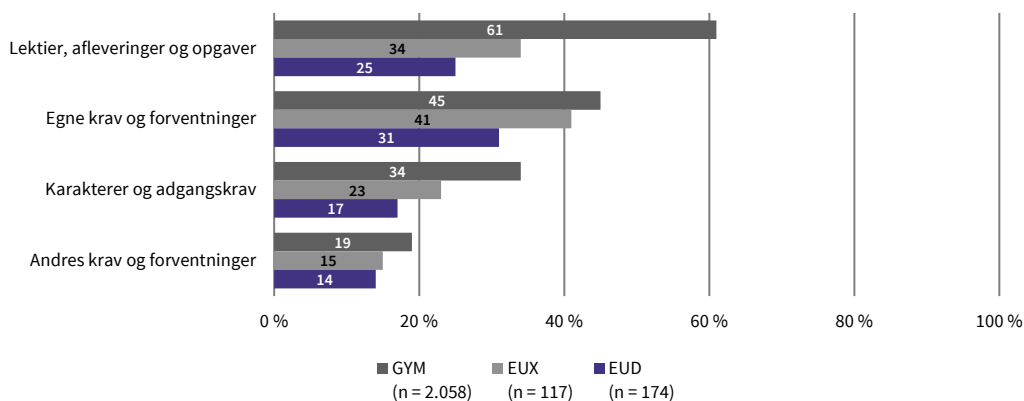
Note: $p < 0,001$.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at det særligt er lektier, afleveringer og opgaver samt egne krav og forventninger, der kan medvirke til, at de unge oplever et pres i forhold til det faglige niveau på ungdomsuddannelserne. En markant større andel unge på gymnasiale uddannelser (61 %) føler sig i høj grad presset over lektier, afleveringer og opgaver sammenlignet med både eux-elever (34 %)

og eud-elever (25 %). Med hensyn til egne krav og forventninger føler 45 % af de unge på de gymnasiale uddannelser et pres, mens det gælder 41 % af de unge på eux og 31 % af de unge på eud. Det viser figur 5.11.

FIGUR 5.11

Forhold, der "I høj grad" er medvirkende til, at elever føler sig presset i skolen, fordelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte eller et år efter 9. klasse.

Note: Kun unge, der har svaret "Aldtid", "Ofte" eller "En gang i mellem" til spørgsmålet "Hvor ofte føler du dig presset i skolen", er blevet stillet spørgsmålet om, hvilke forhold der medvirker til, at eleven føler sig presset i skolen.

Note: For unge, der både har svaret i runde 3 og 4, tæller deres seneste besvarelse, dvs. fra runde 4.

Note: Chi2-tests viser, at der er signifikant forskel på, i hvor høj grad eleverne føler sig pressede over de forskellige forhold, afhængig af om de unge går på gym., eud og eux. Dette er tilfældet for alle forholdene ($p < 0,000$).

De kvalitative interviews viser, at et pres i forhold til at kunne leve op til det faglige niveau på uddannelsen blandt andet hænger sammen med et ønske om at få høje karakterer og præstere fagligt. Det kan også være knyttet til frygten for at kunne blive smidt ud af skolen, hvis det faglige niveau er for højt for en, og/eller man får for meget fysisk eller skriftlig fravær.

Der er eksempler på unge, der beskriver at få et "chok" ved opstart på deres ungdomsuddannelse, og som oplever at måtte droppe fritidsjob eller sport for at kunne følge nogenlunde med i skolens høje niveau. Enkelte unge fortæller, at de grundet et for højt niveau har måtte stoppe på ungdomsuddannelsen. En ung fortæller fx, at hendes oplevelse af høje krav på grundforløbet på eux betød, at hun ikke længere kunne se sig selv på uddannelsen og nu er startet på fgu i stedet:

I grundforløbet kunne man mærke, at der var pres på. Og man kunne mærke, at der var meget, man skulle nå. Og du havde ikke rigtig fritid, når du var hjemme, for så var der lektier og afleveringer.

Ung droppet ud af eux, påbegyndt fgu

De unges fortællinger spænder således bredt i forhold til oplevelsen af det faglige niveau på uddannelsen og muligheden for at finde en passende balance mellem skole og fritid.

Et for lavt fagligt niveau kan virke demotiverende

Ligesom at det kan påvirke unges trivsel negativt, hvis de oplever, at det faglige niveau er for højt, kan nogle unge også blive demotiverede af et lavt fagligt niveau. Når niveauet opleves som lavt, kan det hænge sammen med, at lærerne tilpasser niveauet i undervisningen til elever i klassen med det laveste fagligt niveau. Andre unge fortæller, at et lavt niveau kan hænge sammen med at gå i klasse med unge, som skaber uro og ikke tager undervisningen ligeså seriøst som dem selv. En ung på STX beskriver det på følgende måde:

Der har været nogle gange, hvor vores klasse er lidt pjattet, og der bliver snakket lidt for meget, men vi er også 31 unge. Nogle gange tager lærerne lige sværhedsgraden en tak ned, fordi de kan se, at vi ikke kan koncentrere os. Og så er der nogle som mig og min vennegruppe, der gerne vil have niveauet lidt op, så er det lidt øv.

Ung på STX

Spørgeskemaanalysen viser desuden, at et lavt fagligt niveau også kan betyde, at de unge i højere grad keder sig (se tabel B.22, appendiks B).

5.3.3 Gode relationer på ungdomsuddannelsen

De relationer og det sociale miljø, som de unge indgår i på ungdomsuddannelserne, har betydning for, hvordan de trives.

Spørgeskemaundersøgelsen viser en sammenhæng mellem det at være godt socialt integreret på uddannelsen – blandt andet forstået som at komme godt ud af det med sine klassekammerater, føle, at man passer ind på skolen, og ikke føle sig ensom – og det at trives med det, man laver.¹⁸ Derudover viser spørgeskemaundersøgelsen en sammenhæng mellem gode lærerrelationer og trivsel på ungdomsuddannelsen, samt at unge, der har følt sig godt introduceret til det sociale miljø i opstarten på ungdomsuddannelsen, også trives bedre.

Social integration, lærerrelationer og introduktion ved opstart

I analysen anvendes tre skalaer for hhv. social integration, lærerrelationer og introduktion ved opstart på ungdomsuddannelsen. En persons placering på skalaerne måles ved besvarelse af en række spørgsmål, hvor den unge på en skala fra 1-5 angiver, hvor enig eller uenig han eller

¹⁸ Pointen om, at det er meget væsentligt for de unge, om de oplever at passe ind på den skole og ungdomsuddannelse, som de har valgt, går også igen i andre undersøgelser. Blandt andet i EVA's undersøgelse om elevtrivsel i gymnasiet. Her fremgår det, at behovet for tilhør og det at være en del af et fællesskab, som man kan bidrage til fagligt og socialt, er centralt for elevernes faglige og sociale trivsel (EVA, 2019d).

hun er i udsagnet. Efterfølgende udregnes en samlet score for hver ung på en skala fra 1-10. En høj score på skalaerne er lig med høj grad af enighed i spørgsmålene.

Skalaen for **social integration** er baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn angående din uddannelse?":

- "Jeg kommer generelt godt ud af det med mine klasse-/holdkammerater".
- "Jeg føler mig ofte ensom i klassen/på mit hold".
- "Jeg er sammen med folk fra min klasse/mit hold uden for undervisningen".
- "Jeg føler, at jeg passer ind på min skole".

Scoren er efterfølgende opdelt i kvartiler. Data er vist i figur 5.11.

Skalaen for **lærerrelationer** er baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn angående din uddannelse?":

- "Jeg får tilbagemeldinger fra mine lærere, som jeg kan bruge til at blive bedre i fagene".
- "Mine lærere sørger for, at elevernes ideer bliver brugt i undervisningen".
- "Mine læreres måde at undervise på motiverer mig til at lære nyt".
- "Mine lærere giver mig faglig hjælp, når jeg har brug for det".
- "Mine lærere respekterer mig".
- "Jeg kommer generelt godt ud af det med de fleste af mine lærere i skolen".

Scoren er efterfølgende opdelt i kvartiler. Data er vist i figur 5.12.

Skalaen for **introduktion ved opstart** er baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn angående din uddannelse?":

- "Jeg har fået en god introduktion til det faglige indhold på uddannelsen".
- "Der har været gode muligheder for at lære de andre i min klasse at kende".
- "Det er blevet tydeligt kommunikeret, hvilke krav og forventninger der er til mig som elev på uddannelsen".
- "Jeg har fået godt overblik over, hvor man finder de væsentligste ting og lokaler, man har brug for på uddannelsen".
- "Jeg har fået et godt overblik over, hvilke personer man skal gå til på uddannelsen, hvis man har brug for hjælp".

Scoren er efterfølgende opdelt i kvartiler. Data er vist i figur 5.13.

Relationer til andre elever og at være en del af det sociale miljø har betydning for de unges trivsel

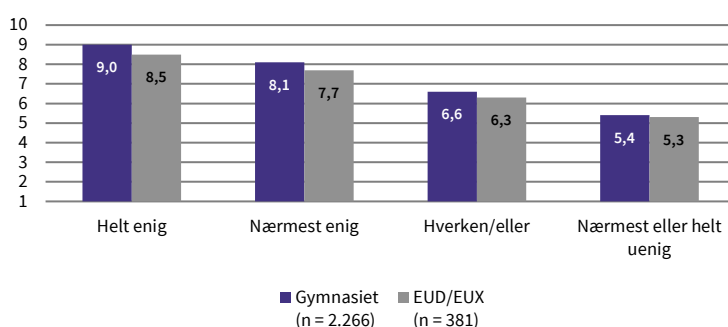
Spørgeskemaundersøgelsen viser en tendens til, at jo mere enige de unge er i, at de trives med det, de laver, jo højere scorer de også på skala for social integration, som bl.a. handler om, hvorvidt de unge oplever at komme godt ud af det med mine klasse/holdkammerater (se boks, s. 54-55). Unge, der er helt enige i, at de trives med det, de laver, scorer mellem 9,0 (unge i gymnasiet) og 8,5 (unge

på eud) på en skala på 1-10 for social integration. Til sammenligning scorer unge, der er helt uenige i, at de trives med det, de laver, hhv. 5,4 (gymnasiet) og 5,3 (eud) på den samme skala. Se figur 5.12.

Figuren viser samtidig, at de unge i gymnasiet i højere grad oplever at være blevet socialt integreret på uddannelsen, idet de gennemsnitligt scorer en smule højere på en skala for social integration sammenlignet med de unge på erhvervsuddannelserne.

FIGUR 5.12

Gennemsnitlig score på skala for social integration – fordelt på, hvor enige eller uenige de unge er i at trives med det, de laver, og opdelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse"? Samt skala "social integration på uddannelse" (se boks, s. 54-55). I figuren vises kun de unge, som har markeret, at de er helt enige i udsagnet "Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse".

Note: Kategorierne "Nærmest uenig" og "Helt uenig" er slået sammen i spørgsmålet om de unges trivsel.

Interviews med de unge understreger, hvordan den sociale opstart på en ungdomsuddannelse er central i forhold til de unges trivsel på ungdomsuddannelsen. Det gælder i forhold til relationer i og uden for klassen, klassens fællesskab, sociale arrangementer og den sociale atmosfære på skolen generelt set. Sociale relationer er for nogle unge en væsentlig motivation til at stå op og tage i skole om morgenen. En ung på stx beskriver, hvordan det at føle sig tryk fra starten af uddannelsen og have et godt sammenhold i klassen betyder, at hun har lyst til at komme i skole:

Det [et godt sammenhold] betyder jo rigtig meget, for det gør, at man har lyst til at komme i skole, og man har lyst til at være i sin klasse, også selvom man måske ikke kender alle særligt godt. Man føler sig tryk, man er inden for trykke rammer, selvom det er et helt nyt sted, og det er meget vigtigt.

Ung på stx

Omvendt kan et manglende klassefællesskab betyde, at nogle unge får mindre lyst til at gå i skole, eller at den unges deltagelse i undervisningen bliver mindre. En af de unge fortæller bl.a., at hun bare gerne vil "have gymnasietiden overstået", fordi det sociale miljø i klassen er dårligt, og hun oplever at stå uden for fællesskabet.

Nogle unge beskriver desuden, at et dårligt socialt miljø i en klasse kan have en betydning for det faglige miljø. Det kan bl.a. være ved, at klassen opleves som utryk, fordi man er bange for, at nogen

griner af en, hvis man siger noget forkert i timen, eller ser skævt til en, hvis man fx er meget aktiv i undervisningen. En ung på stx fortæller:

Der er nogle, der godt kan finde på at grine, hvis man siger noget forkert. Vi har sådan en gruppe drenge, der er sådan lidt halvhånende og lidt bedrevidende. De griner tit, hvis der bliver sagt noget forkert, og man sidder bare og er sådan lidt: ”Okay, hvorfor?” Det er jo ikke nødvendigt. Det gør jo også bare, at personen, der har sagt noget forkert, måske ikke har lyst til at sige mere. Det er lidt træls.

Ung på stx

For nogle af de unge kan der derfor opstå tvivl i forhold til uddannelsen, når fællesskab og en tryk klasserumskultur udebliver.

Gode lærerrelationer har betydning for de unges trivsel

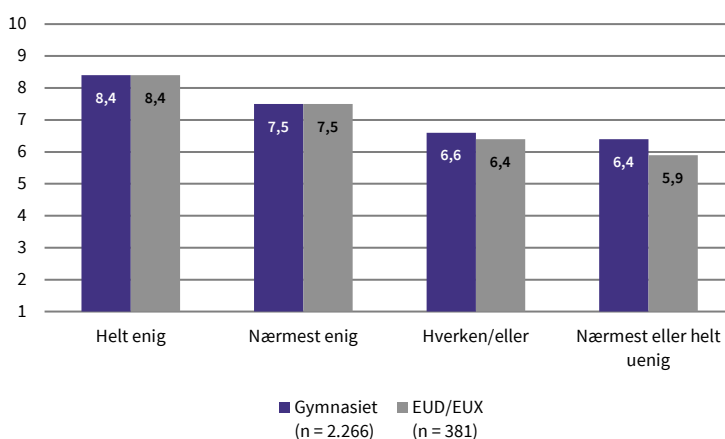
De unges relationer til lærere på ungdomsuddannelsen har også betydning for, hvordan de unge trives. Unge, der har gode relationer til deres lærere – forstået som at de oplever at komme godt ud af det med deres lærere og oplever at få den faglige hjælp og de tilbagemeldinger, som de har brug for – trives bedre på deres ungdomsuddannelse end andre unge.

Analyserne viser, at jo mere enige de unge er i, at de trives med det, de laver, des højere placerer de sig på skala for lærerrelationer (se boks, s. 54-55). Unge, der svarer, at de er helt enige i, at de trives med det, de laver, scorer i gennemsnit 8,4 på en skala for lærerrelationer. Tilsvarende scorer unge, der svarer nærmest eller helt uenig, til at de trives med det, de laver, hhv. 5,9 (unge på eud/eux) og 6,4 (unge i gymnasiet) på samme skala. Se figur 5.13.

Figuren viser endvidere, at tendensen til at gode lærerrelationer giver bedre trivsel, er den samme blandt unge i gymnasiet og unge på eud.

FIGUR 5.13

Gennemsnitlig score på skala for lærerrelationer – fordelt på, hvor enige eller uenige de unge er i, at de trives med det, de laver, og opdelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: ”Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse”? Samt skala for ”lærerrelationer”, se boks s. 54-55.

Note: Kategorierne ”Nærmest uenig” og ”Helt uenig” er slået sammen i spørgsmålet om de unges trivsel.

I de kvalitative interviews er der generelt en tæt sammenhæng mellem de unges egen trivsel på uddannelsen, og hvor positivt de opfatter deres lærere. Nogle unge fortæller således, hvordan både gode venner og gode lærerrelationer betyder, at de trives socialt på uddannelsen. Det illustrerer følgende citat fra en ung på stx:

Vi snakker ret meget om, at vi ikke altid føler det som skole, i pauserne så mødes vi jo og snakker med hinanden, vi har det megafedt. Og lærerne er megasøde og gode til at forklare, og jeg føler faktisk, at man lærer noget, og det er jo også ret sjovt.

Ung på stx

Selvom de unge i overvejende grad oplever at have gode lærerrelationer, er der også unge, der ikke oplever deres relationer til lærerne som positive, eller som ikke oplever at få den støtte, som de har behov for. Særligt unge, der har været på efterskole, oplever at deres forhold til lærerne på ungdomsuddannelsen står i kontrast til de tætte lærerrelationer, som de havde på efterskolen. En ung på stx beskriver det på følgende måde:

Efterskole er meget 'alle kender alle', og man ved virkeligt meget om folk og ved meget om lærerne og har også et venskabeligt forhold til dem. Og så kommer man herover, og lærerne er egentligt sådan lidt ligeglade med en, og de er her, fordi de får løn for at være her. Vi er egentligt sådan lidt ligegyldige.

Ung på stx

Andre unge oplever, at det påvirker, hvordan de har det på ungdomsuddannelsen, når de ikke oplever at få den hjælp, som de har brug for på skolen, også selvom de over for lærerne giver udtryk for, at de har svært ved stoffet. En ung på stx fortæller:

Lærerne forventer jo meget, de sagde også, at man har meget mere ansvar på gymnasiet, for de ser jo en som voksne. Her siger de: "Vi siger til jer, at I skal skrive noter, men I styrer det selv, det er jeres ansvar, om I så kan huske det eller ej". Jeg bliver bare så bange for at komme for sent og for ikke at aflevere til mine ting og lave lektier og sådan noget, så jeg har bare lavet alt indtil nu.

Ung på stx

Lærerrelationer kan således både være med til at fremme de unges trivsel, men også give de unge en oplevelse af, at de har svært ved at begå sig på uddannelsen.

Introduktion ved opstarten understøtter unges trivsel

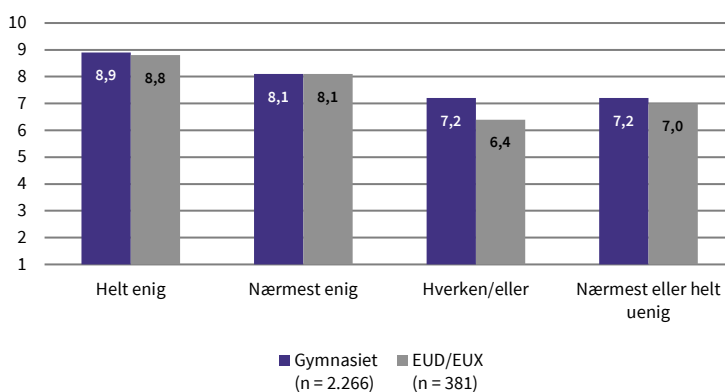
Undersøgelsen viser, at unge, der har følt sig godt introduceret til uddannelsen i deres første tid på ungdomsuddannelsen, også trives bedre efter opstart på ungdomsuddannelserne. God introduktion forstås her blandt andet som, at de unge oplever, at nogle lærere på ungdomsuddannelsen har givet dem en god introduktion til det faglige indhold og til krav og forventninger på uddannelsen, samt at der har været gode muligheder for at lære de andre i klassen at kende, og at de har fået et overblik over, hvem de kan gå til på uddannelsen, hvis de har brug for hjælp.

Analyserne viser, at jo mere enige de unge er i, at de trives med det, de laver, des højere placerer de sig på skala for introduktion ved opstart. Unge, der er helt enige i, at de trives med det, de laver, placerer sig i gennemsnit mellem 8,8 (unge på eud/eux) og 8,9 (unge i gymnasiet) på skala for introduktion ved opstart. Til sammenligning placerer unge, der er helt uenige i, at de trives med det, de laver, sig på mellem 7,0 (eud/eux) og 7,2 (gymnasiet) på samme skala. Se figur 5.14.

Figuren viser endvidere, at der er nogenlunde samme tendens til, at jo højere score på skala, des bedre trivsel, for hhv. de unge i gymnasiet og de unge på eud.

FIGUR 5.14

Gennemsnitlig score på skala for introduktion ved opstart – fordelt på, hvor enige eller uenige de unge er i, at de trives med det, de laver, og opdelt på ungdomsuddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: ”Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse”? Samt skalaen ”introduktion ved opstart” (se boks, s. 54-55). I figuren vises kun de unge, som har markeret, at de er helt enige i udsagnet ”Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse”.

Note: Kategorierne ”Nærmest uenig” og ”Helt uenig” er slået sammen i spørgsmålet om de unges trivsel.

Fortællinger om sociale introduktionsarrangementer og aktiviteter (som fx navnelege, hytteture og introfester) ved skolestart fylder i det kvalitative interviewmateriale. De unge fremhæver muligheden for at knytte sociale bånd tidligt, da det støtter dem i den tidlige overgang, hvor de ofte ikke kender andre unge godt og kan føle sig sårbare, usikre og alene. Overgangen fra grundforløbsklasse til studieretningsklasse kan være svær. Nogle unge oplever dog at kunne holde fast i og bygge videre på de relationer, som de har opbygget gennem de sociale aktiviteter i forbindelse med grundforløbet. Det fortæller en af de unge bl.a. om i det følgende citat:

Det var skræmmende, da vi kom i grundforløbet, men der gik kun en uge, før vi fik et virkeligt godt sammenhold, og vi lærte hinanden at kende rigtig hurtigt. Så alle var også megakede af det efter de der tre måneder, hvor vi ikke skulle gå i klasse sammen mere. Men så hjalp det også lidt, at i stedet for, at man skulle til at gå alt det der om igen og være megasocial, når man kom ind i sin nye klasse, så kendte man i forvejen nogen fra grundforløbet eller fra de andre grundforløbsklasser, som man havde snakket med.

Ung på stx

Der er også skoler, der løbende har indsats målrettet social integration og sammenhængskraft på skolen. Det kan fx være, ved at skolen har en aktiv anti-mobbepolitik, eller ved at skolen understøtter fællesskaber på tværs af klasser. En ung fra et gymnasium fortæller, at hun var nervøs for ikke at passe ind forud for skolestart, men at hun har oplevet, at alle passer ind. Det kæder hun sammen med, at skolen ”slår rigtig hårdt ned på mobning”, og med, at der altid er nogle at snakke med. Hun nævner, at klasserne sidder blandet i kantinen, og at skolen løbende ”gør noget ud af at blande os sammen”.

6 Klædt på til valg i fremtiden

Foran de unge venter nu nogle år med hverdag på en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse. Men efter ungdomsuddannelsen venter nye valg. Det gælder fx valg om sabbatår, job og videregående uddannelse. Hvad tænker unge om tiden efter endt ungdomsuddannelse? Har valget af ungdomsuddannelse klædt de unge på til nye valg i fremtiden? Hvad glæder unge sig til? Og hvad bekymrer dem?

Det sætter vi fokus på i dette kapitel gennem analyser af spørgeskemabesvarelser samt kvalitative interviews med de unge efter opstarten på ungdomsuddannelsen.

At det er svært at træffe store valg og beslutninger fylder hos de unge, når de tænker på fremtiden. Nogle oplever, at de i forbindelse med nye valg kan trække på erfaringer fra 8., 9. og 10. klasse, da de stod over for valget af ungdomsuddannelse, men mange unge føler stadig et pres, når de tænker på fremtidige valg af uddannelse og job.

Der er stor forskel på, hvor langt ud i fremtiden de unge orienterer sig, efter at de har påbegyndt ungdomsuddannelse. Nogle planlægger langt ud i fremtiden og gjorde det allerede i 9. klasse, mens andre både i 9. klasse ser mod tiden her og nu eller den nære fremtid. Samtidig er der en tendens til, at unge i gymnasiet bliver mere usikre på, hvilket job de ønsker, jo længere de kommer i deres uddannelsesforløb. Den voksende usikkerhed kan være et udtryk for, at de unge i deres uddannelsesforløb opbygger mere viden om sig selv og egne interesser, og at deres overvejelser bliver mere nuancerede.

6.1 Det er stadig svært at træffe valg

Unge syn på uddannelse og arbejde udvikler sig i løbet af deres uddannelsesforløb. At det er svært at træffe valg og beslutninger, der påvirker ens fremtid, er til gengæld en faktor, der synes at være konstant i de unges forløb. Omtrent samme andel unge udtrykker i 9. klasse og på ungdomsuddannelsen, at de føler et stort pres, når de tænker på de valg, der venter dem i fremtiden mht. uddannelse og arbejde.

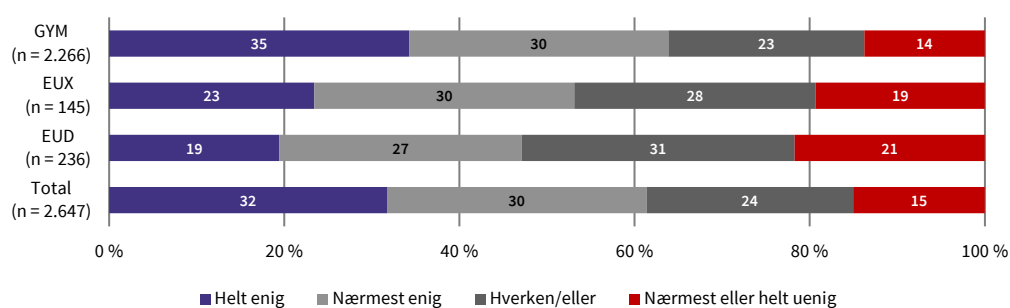
Samlet set svarer 62 % af de unge efter opstart på en ungdomsuddannelse, at de er helt enig eller nærmest enig i udsagnet: Jeg føler et stort pres, når jeg tænker på de valg, der venter mig i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde. Også i 9. klasse udtrykte en stor del af de unge, at de følte pres, når de tænkte på de valg af uddannelse og arbejde, der ventede dem i fremtiden. Cirka samme andel unge (59 %) udtrykte dengang, at de var helt eller nærmest enige i, at de oplever et pres, når de tænker på de valg, der venter dem i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde.

I figur 6.1 nedenfor er de unges besvarelser delt op efter, hvilken ungdomsuddannelse de går på. En større andel af unge, der går på en gymnasial uddannelse, svarer, at de føler et stort pres, når de tænker på de valg, der venter dem i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde, sammenlignet med unge, der går på en erhvervsuddannelse eller en eux.

Samlet set svarer 35 % af de unge på en gymnasial uddannelse (stx, htx, hhx og hf), at de er helt enige i at føle et stort pres, når de tænker på de valg, der venter dem i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde. Det gælder 19 % af de unge på eud og 23 % af de unge på eux.

FIGUR 6.1

Jeg føler et stort pres, når jeg tænker på de valg, der venter mig i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde

Kilde: Spørgeskemaundersøgelser gennemført af Epinion på vegne af EVA blandt elever efter opstart på ungdomsuddannelse.

Note: $p < 0,000$.

Når de interviewede unge udtrykker bekymringer for det kommende valg af uddannelse og arbejde beskriver de blandt andet, at det er svært at tage et valg, når de oplever at have uoverskueligt mange valgmuligheder. Herudover går flere af bekymringerne, som de unge oplevede i udkolingen i forbindelse med valget af ungdomsuddannelse, igen, nu hvor de unge står over for et fremtidigt valg om videregående uddannelse. Blandt andet beskriver de unge en bekymring for, at de ikke kan blive sikre på, hvad de gerne vil uddanne sig inden for og beskæftige sig med, ligesom også bekymringen for, at de ikke lykkes med at vælge den rigtige uddannelse i første omgang, er fremtrædende:

Ung: Det her med at vælge sig ind på et studie og videregående uddannelse og vælge det rigtige første gang.

Interviewer: Skal man vælge det rigtige første gang?

Ung: Nej, det behøver man ikke, men det er noget, jeg går og forestiller mig, at man skal. Jeg tror, at det er lidt det her med, at jeg helst ikke vil spilde min tid i forhold til uddannelse. Jeg vil helst ikke uddanne mig til noget, som jeg ikke vil. Jeg vil gerne have en uddannelse, som passer til det, jeg egentlig gerne vil.

Ung på stx

En anden oplevelse, der går igen både i forbindelse med valget af ungdomsuddannelse og valget af videregående uddannelser, er, at man med valget af uddannelse lægger en plan for hele resten af sit liv. Det lægger naturligvis et pres på valget af videregående uddannelse hos de unge.

Det er ikke alle unge, der udtrykker bekymring i forbindelse med de kommende valg. En gruppe af unge understreger en tiltro til, at hvis tvivl eller bekymringer skulle opstå, så finder de også en løsning. Denne gruppe af unge fortæller, at de har gjort sig nogle erfaringer i 8., 9. og 10. klasse, da de stod over for valget af ungdomsuddannelse, og de trækker på disse erfaringer nu, hvor de står overfor nye valg. Hvis de unge eksempelvis har oplevet, at deres nervøsitet for valget af ungdomsuddannelse fyldte unødigt meget, baserer de deres syn på fremtidige valg på denne erfaring. Eksempelvis fortæller en ung, at hun var bange og i tvivl, da valget om ungdomsuddannelse skulle træffes. I sidste ende har hun dog gjort sig den erfaring, at det hele nok skal gå:

Jeg tror måske bare, at selvfølgelig skal man tænke over det, men man skal ikke tænke så meget over det, fordi det hele går jo i hvert fald i sidste ende. Jeg var meget bange og meget i tvivl, men det går jo altid, når man kommer det sted hen, man er.

Ung på stx

Nogle unge har dermed erfaringer, der gør dem bedre i stand til at håndtere fremtidigt pres og studiemæssige udfordringer.

6.2 Unge syn på fremtiden efter påbegyndt ungdomsuddannelse

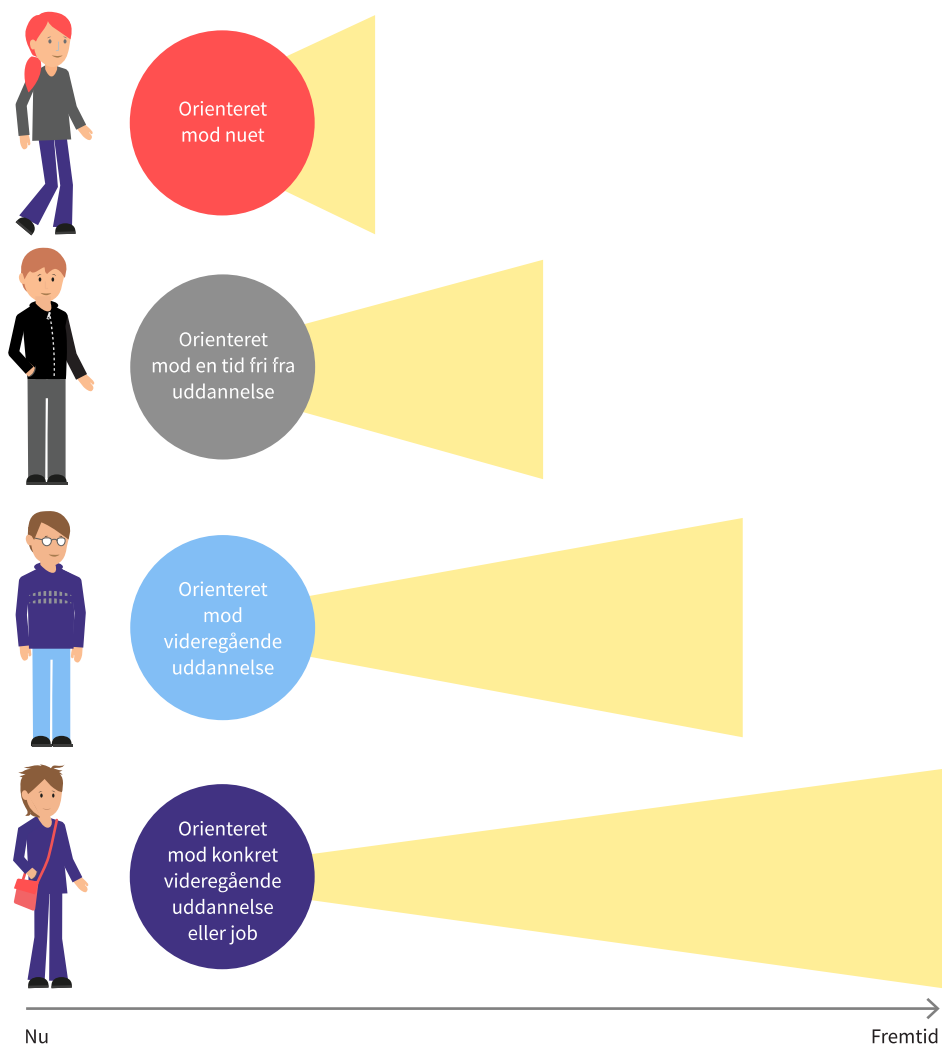
Efter at de unge er begyndt på en ungdomsuddannelse, er der forskel på, hvor langt ud i fremtiden de orienterer sig. Der tegner sig fire orienteringer: mod nuet, mod en pause, mod en videregående uddannelse eller mod en specifik videregående uddannelse eller arbejde, se figur 6.2.¹⁹

---

¹⁹ EVA har tidligere vist, at de unge allerede i 9. klasse havde forskellige fremtidshorisonter; nogle unge fokuserede i 9. klasse alene på at få en pause efter grundskolen, andre unge havde fokus på at påbegynde en bestemt ungdomsuddannelse, en tredje gruppe unge havde fokus på videregående uddannelse, mens en fjerde gruppe unge havde fokus på et bestemt arbejde efter endt ungdomsuddannelse (EVA, 2019b).

FIGUR 6.2

Unge orienteringer mod fremtiden

Kilde: EVA.

Note: Kategorierne fungerer som typologier og er ikke gensidigt udelukkende. Nogle unges fremtidsplaner vil derfor kunne passe ind i flere kategorier.

Mange unge holder fast i måden, hvorpå de så på fremtiden og kommende valg i 9. klasse. De unge, der efter opstart på ungdomsuddannelsen orienterer sig mod nuet eller mod et sabbatår, havde typisk heller ikke forestillinger om uddannelse og beskæftigelse, da de gik i 9. klasse. De unge, der orienterer sig mod en konkret uddannelse eller arbejde, havde typisk også planer om uddannelse og beskæftigelse, da de gik i 9. klasse.

6.2.1 Orienteret mod nuet

Hos nogle unge fylder fremtidsplaner om videre uddannelse og arbejde ikke, og de er derfor ikke begyndt at overveje, hvad de vil efter deres ungdomsuddannelse, hverken hvad angår et eventuelt

sabbatår eller videre uddannelse. I stedet koncentrerer de unge sig om nuet og tiden på ungdomsuddannelsen. Ser man på tværs af de unges forløb, tegner der sig et billede af, at de unge, som orienterer sig mod nuet og ikke mod fremtiden, heller ikke orienterede sig flere år frem, da de gik i 9. klasse. I stedet orienterede disse unge sig et år frem mod enten 10. klasse eller den ungdomsuddannelse, som de skulle påbegynde.

For nogle handler orienteringen mod nuet om, at de endnu ikke har nået at forholde sig til kommende valg og fremtid. De går på første år af en ungdomsuddannelse og er endnu ikke begyndt at overveje, hvilke muligheder ungdomsuddannelsen giver. Det er fx tilfældet for en af de unge, der går på hf, som siger:

Jeg tøver stadig lidt. Jeg ved faktisk ikke helt, hvad jeg vil. Jeg synes, at det er svært at vælge bare sådan nu og her. Jeg ved faktisk ikke lige, hvad mulighederne er, efter at jeg er færdig med hf. Jeg har egentlig ikke rigtig nået at tænke på det.

Ung på hf

De unge i undersøgelsen, der ikke har gjort sig tanker om fremtiden, orienterer sig hovedsageligt mod, hvad der sker i nuet. De fokuserer på deres ungdomsuddannelse og oplever ikke et behov for at overveje deres planer efter ungdomsuddannelsen endnu.

6.2.2 Orienteret mod en tid fri for uddannelse

En gruppe unge orienterer sig mod en tid fri for uddannelse og fokuserer især på muligheden for at tage et sabbatår. De er bevidste om, at der venter et valg forude, men de oplever, at der stadig er god tid til at træffe deres uddannelsesvalg. Denne gruppe af unge glæder sig typisk til at være færdige med deres ungdomsuddannelse og ser sabbatåret som en mulighed for at have det sjovt, arbejde, rejse eller tage på højskole.

Nogle unge beskriver, at de vil begynde at overveje mulighederne for videre uddannelse senere i deres ungdomsuddannelsesforløb eller i deres sabbatår. De har helt konkret lagt en plan for, hvornår de vil begynde at forholde sig til de næste valg. Typisk har disse unge en tiltro til, at de vil blive klogere på deres interesser i de kommende år. Et eksempel på dette er en ung, der fortæller, at hun formentlig gerne vil på universitetet. Hun har endnu ikke overvejet, hvad hun vil studere, men hun forventer at finde ud af, hvad der interesserer hende i løbet af sin tid på stx eller i sit sabbatår. Hendes planer for sabbatåret er derimod konkrete. Hun vil gerne ud og rejse og måske på højskole:

Jeg glæder mig til at holde sabbatår og komme ud og rejse og opleve noget og måske et højskoleophold eller et eller andet. Der er så langt, jeg har planlagt. Jeg tænker, at hvis jeg ikke finder ud af, hvad jeg interesserer mig for her i gymnasiet, så kommer det nok i mit sabbatår.

Ung på stx

Nogle unge har planer om at bruge sabbatåret til at lære sig selv bedre at kende. Det kan fx være ved at afprøve egne grænser og fysik som værnepligtig eller ved at afprøve forskellige professioner, før man lægger sig fast på en bestemt uddannelse. Et eksempel på dette er en ung, som tidligere har overvejet at læse erhvervsjura eller at blive tømrer. Om sine planer for fremtiden fortæller han nu:

Jeg vil godt lige nå at se verden, før jeg bestemmer mig. Eller som jeg sagde til min far den anden dag – jeg gad egentlig godt at være skraldemand efter gymnasiet, bare for at prøve at se forskellige ting. Før man bliver kontormand, der bare sidder på sin flade røv. Selvom jeg ikke tror, at jeg skal være skraldemand, men se, om det er noget, man synes er sjovt.

Ung på stx

Den citerede unge har lagt overvejelserne for videre uddannelse til side for en periode. Han vil søge indblik i forskellige liv med åbent sind, før han lægger sig helt fast på en beslutning om, hvilken videre uddannelse han vil tage, når han har færdiggjort sin ungdomsuddannelse. Det giver sabbatåret ham mulighed for.

De unge i undersøgelsen, der orienterer sig mod en uddannelsesfri tid, så heller ikke mange år ind i fremtiden, da de gik i 9. klasse. I 9. klasse orienterede disse unge sig typisk et år frem mod enten 10. klasse eller den ungdomsuddannelse, som de skulle påbegynde.

6.2.3 Orienteret mod videreuddannelse, uden at vide hvilken

Andre unge befinder sig i en proces, hvor de aktivt overvejer deres planer for fremtiden. De orienterer sig mod videre uddannelse og job, men ved endnu ikke præcis, hvilken vej de ønsker at gå. Denne gruppe af unge er typisk i gang med en gymnasial ungdomsuddannelse og overvejer typisk forskellige områder, som de kan videreudanne sig indenfor. Det kan fx være ”noget sundhedsfagligt”, ”noget med mennesker” eller ”noget om kroppen”, som den citerede unge her giver et eksempel på:

Jeg skal læse efter stx, men jeg er meget i tvivl om, hvad jeg læse. Jeg har gået og overvejet lidt, om jeg skal til at lave noget med kroppen. Det er spændende, synes jeg. Men jeg ved ikke, hvilken uddannelse jeg har tænkt mig at vælge.

Ung på stx

For andre unge drejer overvejelserne sig i højere grad om, hvilken uddannelsestype de kunne tænke sig. Nogle planlægger fx at tage en universitetsuddannelse, men har ikke nogen konkrete studier i tankerne.

Mange af de unge, der orienterer sig mod videreuddannelse, men uden at vide, hvilken det skal være, baserer deres overvejelser på, hvilke interesser og styrker de har. Når de reflekterer over, hvilken uddannelsesretning de kunne tænke sig, baserer overvejelserne sig på deres erfaringer inden for det pågældende område. Og hvis interesser og styrker stikker i to forskellige retninger, kan overvejelserne om videre uddannelse også sagtens stikke i flere retninger. Fx fortæller en af de unge, at han spiller guitar og går op i musik, og derfor overvejer han at tage en musikalsk uddannelse. Men gennem et skoleforløb på gymnasiet kaldet ”smagedage” er han også blevet præsenteret for design, og det vakte hans interesse. Derfor overvejer han også uddannelser i retning af arkitekt eller ingeniør:

I forhold til uddannelse bagefter tror jeg måske noget musikalsk, for jeg spiller jo guitar, og så synger jeg også, og jeg laver også musik med en producer faktisk. Men jeg kan også spansk og engelsk, dansk og en smule tysk. Og på smagedage prøvede jeg design, og der kunne man designe alt muligt i sådan nogle 3D-programmer med møbler eller huse, sådan noget arkitekt-ingeniør-agtigt, og det kan jeg huske, at jeg synes faktisk, at det var ret fedt med møbler og sådan noget der.

Ung på stx

Mange unge har opdaget nye interesser i forbindelse med skoleforløb eller fag på deres ungdomsuddannelse. På ungdomsuddannelserne præsenteres de unge både for nye fag, men oplever også nye læringsmiljøer og nye undervisere, hvilket alt sammen kan være med til at antænde eller forstørre en interesse.

Der er ikke noget klart mønster, ift. hvor langt ud i fremtiden denne gruppe af unge orienterede sig, da de gik i 9. klasse. Nogle orienterede sig mod valget af ungdomsuddannelse, mens andre allerede dengang var begyndt at overveje, hvilke områder de kunne uddanne sig indenfor.

6.2.4 Orienteret mod konkret uddannelse eller job

En sidste gruppe unge orienterer sig mod konkrete videregående uddannelser eller jobs.

Hos nogle af de unge, der orienterer sig mod en konkret videre uddannelse, er uddannelsesovervejelserne baseret på, hvorvidt de trives med den form for undervisning, som de møder på deres ungdomsuddannelse. Det er tilfældet for en af de interviewede unge, som tidligere har haft planer om at studere på universitet. Efter at være begyndt på gymnasiet er hun blevet bevidst om, at en universitetsuddannelse ikke er noget for hende. Hun vil ikke tage en lang videregående uddannelse, men tænker, at en læreruddannelse måske kan være noget for hende:

Jeg har faktisk tænkt lidt på at gå på den frie lærerskole. Fordi jeg vil gerne være efterskolelærer eller højskolelærer, tror jeg. Jeg har førhen tænkt, at jeg gerne vil på universitetet, men nu tænker jeg, at det vil jeg ikke. Jeg synes, at det er hårdt nok at komme igennem gymnasiet.

Ung på stx

De unges overvejelser omkring uddannelsesmuligheder kan også dreje sig om interesse, jobmuligheder, løn, og hvilke aktiviteter jobbet indeholder, ligesom også karaktererne fra ungdomsuddannelserne helt naturligt påvirker de unges overvejelser.

Blandt de unge, der orienterer sig mod konkrete uddannelser eller job, er der naturligt også en del unge, som er i gang med en erhvervsuddannelse. Disse unges overvejelser handler typisk om, hvilke konkrete jobmuligheder de har, når de er færdiguddannede. En ung, der uddanner sig til pædagogisk assistent, overvejer f.eks., om hun helst vil arbejde i en børnehave eller en SFO. En anden ung, der er i gang med en vvs-uddannelse, overvejer, om han vil søge arbejde i Danmark eller Norge. Han overvejer også muligheden for senere hen at blive selvstændig:

Jeg vil gerne arbejde et par få år, for når jeg er færdig, så tror jeg, at det bliver rigtig godt at være vvs'er. Ellers så tror jeg, at jeg vil prøve at rejse til udlandet til Norge og arbejde som vvs'er, fx hvor min far også arbejder, og så måske rejse tilbage igen og starte vvs-virksomhed eller et eller andet.

Ung på eud

De unge i undersøgelsen, der er orienteret mod konkret uddannelse eller job, havde typisk også i 9. klasse overvejelser om, hvilke uddannelser eller jobs de ønskede at beskæftige sig med efter ungdomsuddannelsen.

6.2.5 Unge på gymnasiale uddannelser bliver mere usikre på jobvalg i løbet af deres uddannelsesforløb

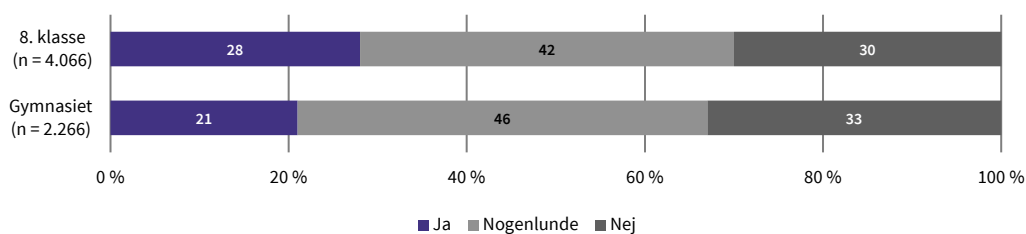
En stor del af de unge i undersøgelsen fastholder den måde, hvorpå de orienterer sig mod fremtiden. Samtidig viser analyserne, at unge på de gymnasiale uddannelser udvikler deres syn på

jobvalg over tid.²⁰ I løbet af de unges uddannelsesforløb mindskes andelen af unge, der ved, hvad de vil arbejde med, når de bliver voksne. Interviewene viser, at denne tendens blandt andet hænger sammen med, at de unge gennem deres uddannelsesforløb bliver klogere på sig selv og deres interesser og opdager, at der findes flere muligheder for at følge deres interesser i uddannelses- og arbejdsverdenen, end de var bevidste om i 8. klasse.

Figur 6.3 nedenfor viser den udvikling i de unges holdninger til jobvalg, der finder sted i løbet af de unges uddannelsesforløb. Efter opstart på ungdomsuddannelse er spørgsmålet kun stillet til de unge, der er startet på en gymnasial uddannelse, og tabellen viser derfor udviklingen i holdning til jobvalg hos de unge, der er påbegyndt en gymnasiale uddannelse.

FIGUR 6.3

Vished om fremtidigt arbejdsliv i hhv. 8. klasse og i gymnasiet for unge, der er startet på en gymnasial uddannelse

Kilde: Spørgeskemaundersøgelser gennemført af Epinion på vegne af EVA blandt elever 8. klasse og efter opstart på ungdomsuddannelse, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister 2019 (KOTRE),

Note: I 8. klasse er spørgsmålet formuleret "Ved du, hvad du vil arbejde med, når du bliver voksen?", mens spørgsmålet i gymnasiet er formuleret "Ved du, hvilken slags arbejde du vil have i fremtiden?"

Note: Spørgsmålet er stillet til alle unge i 8. klasse, men er kun vist for elever, der går på en gymnasial uddannelse i 2019. Efter opstart på ungdomsuddannelse er spørgsmålet kun stillet til den gruppe af unge, der er startet på en gymnasial uddannelse.

Note: I første runde (8. klasse) hed midterkategorien "måske", mens det i efterfølgende runder hed "nogenlunde".

Figuren viser, at jo længere de unge er i deres uddannelsesforløb, jo mindre bliver andelen, der ved, hvad de vil arbejde med. 28 % af de unge svarer i 8. klasse ja til, at de ved, hvad de gerne vil arbejde med, når de bliver voksne. Det samme svarer 21 % af de unge på en gymnasial uddannelse. Omvendt viser tabellen, at 30 % af de unge i 8. klasse svarer nej til spørgsmålet om, hvorvidt de ved, hvad de vil arbejde med, når de bliver voksne, mens 33 % af de unge på en ungdomsuddannelse svarer det samme. Fra 8. klasse til en gymnasial uddannelse stiger andelen af unge, der svarer, nogenlunde/måske til spørgsmålet om, hvorvidt de ved, hvad de vil arbejde med, når de bliver voksne fra 42 % til 46 %.

De kvalitative interviews rummer eksempler på unge, der er kommet i tvivl om, hvad de ønsker at arbejde med, efter at de er startet på en ungdomsuddannelse. Det handler blandt andet om, at de unge på ungdomsuddannelserne bliver præsenteret for nye fag, nye læringsmiljøer og nye undervisere og derfor opdager nye interesser eller egenskaber hos sig selv. Men det handler også om, at de

²⁰ Denne analyse er alene lavet på data om unge, der er startet på en gymnasial uddannelse.

unge i løbet af ungdomsuddannelsen får et mere realistisk billede af deres egne kompetencer og derfor oplever, at de må tilpasse deres ønsker for job.

Flere unge beskriver, hvordan de i løbet af deres uddannelsesforløb er blevet mere opmærksomme på, hvor mange muligheder der rent faktisk er på arbejdsmarkedet. Flere af disse unge har i udskolingens haft en specifik plan for, hvad de ville arbejde med som voksne. I takt med at de kommer længere i deres uddannelsesforløb, bliver de mindre specifikke omkring, hvilket arbejde de ønsker at få. Et eksempel på dette er en ung, der i udskolingens havde en plan om at komme til at arbejde som programmør. Han overvejer nu at tage en videregående uddannelse inden for sit nyopdagede interesseområde, bioteknologi. Han fortæller blandt andet:

Enten fortsætter jeg i den tekniske retning, men hvis biotek ender med at være helt fantastisk, så kan det godt være, at jeg går over i noget medicin i stedet for. Tidligere ville jeg jo gerne være programmør, men her på htx har jeg tænkt, at biotek er rigtig meget mig.

Ung på htx

En anden ung overvejede tidligere at uddanne sig til læge. Han ønskede at følge i fodsporene på sin mor, som også er læge. Han har altid interesseret sig for naturvidenskabelige fag. Denne interesse er fortsat til stede og har også præget hans valg af studieretning på gymnasiet, hvor han har valgt matematik, kemi og fysik. Efter opstarten på ungdomsuddannelsen fortæller han, at han stadig overvejer at uddanne sig til læge, såfremt hans karakterer giver mulighed for det. Han er dog også begyndt at overveje andre uddannelser inden for hans interesseområde:

Jeg tænker måske læge efter gymnasiet, hvis karakterne er til det, men ellers må jeg finde ud af det. Jeg har jo stadig tre år. Så måske noget sabbatår og værnepligt. Jeg tænker ikke længere noget specifikt, bare noget inden for naturvidenskaben, noget inden for kemi eller fysik.

Ung på stx

For andre unge kan muligheden for at udforske eksisterende interesser på ungdomsuddannelsen skabe en indsigt i, at de uddannelsesdrømme de tidligere har haft, måske alligevel ikke stemmer overens med deres kompetencer eller ønsker til deres kommende arbejdsliv. Et eksempel på dette er en ung, som i 8. klasse overvejede at blive berider eller dyrelæge. Disse overvejelser er fortsat til stede, efter at hun er startet på gymnasiet. På gymnasiet har hun dog erfaret, at fysik og kemi kan være en udfordring for hende, og hun er samtidig begyndt at overveje, om dyrelægestudiet er for tungt til hende. I stedet er hun begyndt at gøre sig tanker om, hvorvidt uddannelsen som betjent kunne være noget for hende. Som betjent kan hun, i modsætning til på dyrelægestudiet, nemlig få et aktivt studie- og arbejdsliv:

Ung: Jeg synes, at fysik og kemi er svært. Så det er nok også lidt modigt, at jeg har valgt den linje. Men det var ligeså meget, fordi det var den, der åbnede mest. For jeg ved ikke helt, hvad jeg vil, så egentlig så vil jeg stadigvæk gerne leve af ridning. Det er det, der trækker mest. Så det var mest for at holde mulighederne åbne, at jeg valgte den linje.

Interviewer: Hvad er det for nogle muligheder?

Ung: Jamen det er jo sådan dyrlæge. Men jeg har også overvejet betjent. Jeg har altid godt kunnet lide at være aktiv og sådan noget og træne. Så det er nok mere der, den ligger. Ud at lave noget. For dyrelægestudiet, det er godt nok meget læsearbejde og sådan, det er nok lidt tungt, tror jeg, i forhold til der, hvor man lidt mere kan komme ud og bruge sin krop.

Ung på stx

I takt med at mange unge lærer sig selv bedre at kende, bliver mange unge altså mere bevidste om deres kompetencer, interesser og ønsker for fremtiden.

Appendiks A – Litteraturliste

Børne- og Undervisningsministeriet. (2021a). *Om vurdering af uddannelsesparathed (UPV)*. Lokaliseret 23. november 2021 på <https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/ungdomsuddannelse/uddannelsesparathed/om-vurderingen>.

Børne- og Undervisningsministeriet. (2021b). *Elevplaner i folkeskolen*. Lokaliseret 23. november 2021 på <https://www.uvm.dk/folkeskolen/elevplaner-nationale-test--trivselsmaaling-og-sprogproever/elevplaner>.

Børne- og Undervisningsministeriet. (2021c). *Uddannelsesplanen*. Lokaliseret 23. november 2021 på <https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/uddannelsesplan>.

Børne- og Undervisningsministeriet. (2021d). *Studievalgsportfolio*. Lokaliseret 23. november 2021 på <https://www.ug.dk/6til10klasse/tilforaeldre/studievalgsportfolio>.

Skovhus, R. B. (2018). *Vejledning - valg og læring: Unges deltagelse i vejledning*. Trykværket.

EVA. (2017a). *Uddannelsesvalg i 8. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2017b). *Uddannelsesparathed i 8. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2018a). *Unges oplevelse af uddannelsesvalg og vejledning i 9. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2018b). *Uddannelsesvalget for unge med ikke-vestlig baggrund*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2018c). *Valget af 10. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019a). *Synet på ungdomsuddannelserne blandt unge i 9. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019b). *Uddannelsesvalg i 9. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019c). *Køn og uddannelsesvalg i 9. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019d). *Elevtrivsel på de gymnasiale uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2020a). *Unges syn på optagelsesprocessen til de gymnasiale uddannelser, blandt unge fra 10. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2020b). *De unges syn på 10. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Juul, T. M. & Pless, M. (2015). *Unge uddannelsesvalg i tal - Midtvejsrapport i forsøgs- og udviklingsprojektet 'Fremtidens Valg og Vejledning*. København: Center for ungdomsforskning.

Juul, T. M. & Pless, M., Katznelson, N. (2016). *Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv Centrale konklusioner fra følgeforskningsprojektet 'Fremtidens Valg og Vejledning'*. København: Center for Ungdomsforskning.

Katznelson, N., & Lundby, A. A. (2015). "Det gav mig en idé om, at min fremtid ikke står skrevet i sten". *Midtvejsevaluering af forsøg med karrierelæring i gymnasiet*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Klinge, L. (2018). *Lærerens relationskompetence. Kendetegn, betingelser og perspektiver*. Frederikshavn: Dafolo.

Koedel, C., & Betts, J. (2010). Value-Added to What? How a Ceiling in the Testing Instrument Influences Value-Added Estimation. *Education Finance and Policy, 2010, vol. 5*, 54-81.

Makransky, G., Wandall, J., Madsen, S. R., Hood, M., & Creed, P. (2019). Development and Validation of the UiL-Scales for Measurement of Development in Life Skills – A Test Battery of Non-Cognitive Skills for Danish School Children. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1-16.

Pless, M. (2009). *Udsatte unge på vej i uddannelsessystemet*. Ph.d .afhandling.

Poulsen, B. K., Thomsen, R., Buhl, R. & Hagmayer, I. A. (2016). *Udsyn i udkolingen*. Frederikshavn: Dafolo.

Thomsen, R. (2014). *Karrierekompetence og vejledning i et nordisk perspektiv: Karrierevalg og karrierelæring. NVL & ELGPN concept note*. Oslo: Nordisk Nätverk for Vuxnas Lärande (NVL).

Appendiks B – Tabeller

TABEL B.1

Kønsfordeling for elever, der går hhv. i gymnasiet og på EUD/EUX

	Elever, der går i gymnasiet		Elever, der går på EUD/EUX		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Dreng	1.013	44 %	346	72 %	1.359	49 %
Pige	1.293	56 %	133	28 %	1.426	51 %
Total	2.306	100 %	479	100 %	2.785	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE).

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.2

Uddannelsesparathedsvurdering i 8. klasse for elever, der går hhv. i gymnasiet og på EUD/EUX

	Elever, der går i gymnasiet		Elever, der går på EUD/EUX		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Parat	2.013	89 %	267	56 %	2.280	83 %
Ikke parat	257	11 %	207	44 %	464	17 %
Total	2.270	100 %	474	100 %	2.744	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE).

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.3

Karaktergennemsnit i dansk og matematik i 9. klasse for elever, der går hhv. i gymnasiet og på EUD/EUX

	Karaktergennemsnit
Elever, der går i gymnasiet (n = 2.273)	8,2
Elever, der går på EUD/EUX (n = 466)	5,4
Total (n = 2.739)	7,7

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE).

Note: $p < 0,00$.

TABEL B.4

Forældres højst fuldførte uddannelse for elever, der går hhv. i gymnasiet og på EUD/EUX

	Elever, der går i gymnasiet		Elever, der går på EUD/EUX		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ingen videregående uddannelse	754	34 %	289	64 %	1.043	39 %
Videregående uddannelse	1.450	66 %	160	36 %	1.610	61 %
Total	2.204	100 %	449	100 %	2.653	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE).

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.5

Faglig selvtillid, indre motivation og vedholdenhed for elever, der går hhv. i gymnasiet og på EUD/EUX

	Faglig selvtillid	Indre motivation	Viden om egne styrker og interesser
Elever, der går i gymnasiet (n = 2.306)	6,5	6,5	7,8
Elever, der går på EUD/EUX (n = 479)	5,7	6,0	8,1
Total (n = 2.785)	6,4	6,4	7,8

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE)

Note: En z-test viser, at de gennemsnitlige scorer på indeksene er signifikant forskellige fra hinanden mellem gymnasiet og både eud og eux, men ikke mellem eud og eux (samme uu som ønsket og anden uu end ønsket) ($p < 0,001$).

TABEL B.6

Fremtidspres i 9. klasse for elever, der går hhv. i gymnasiet og på EUD/EUX

	Elever, der går i gymnasiet		Elever, der går på EUD/EUX		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Helt enig	584	25 %	81	17 %	665	24 %
Nærmest enig	822	36 %	152	32 %	974	35 %
Hverken/eller	647	28 %	162	34 %	809	29 %
Nærmest eller helt uenig	166	7 %	45	9 %	211	8 %
Helt uenig	87	4 %	39	8 %	126	5 %
Total	2.306	100 %	479	100 %	2.785	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE).

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.7

Kommer godt ud af det med lærere i 9. klasse for elever, der går hhv. i gymnasiet og på EUD/EUX

	Elever, der går i gymnasiet		Elever, der går på EUD/EUX		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Helt enig	20	1 %	21	4 %	41	1 %
Nærmest enig	32	1 %	17	4 %	49	2 %
Hverken/eller	211	9 %	110	23 %	321	12 %
Nærmest uenig	836	36 %	182	38 %	1.018	37 %
Helt uenig	1.207	52 %	149	31 %	1.356	49 %
Total	2.306	100 %	479	100 %	2.785	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE).

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.8

Regressionstabel: Viden om egne styrker og interesser i 9. klasse som afhængig variabel med kontrol for demografiske variable, fordelt på uddannelse efter endt grundskole

	EUD vs. GYM (EUD = 1; GYM = 0)	EUD vs. EUX (EUD = 1; EUX = 0)	EUD vs. GYM/EUX (EUD = 1; GYM/EUX = 0)	EUD/EUX vs. GYM (EUD/EUX = 1; GYM = 0)
Viden om egne styrker og interesser (skala fra 1-10)	0.0198** (0.00749)	0.0337 (0.0329)	0.0174* (0.00705)	0.0233025*** (0.00869)
Minimum én forælder med gymnasial uddannelse	-0.121** (0.0406)	-0.193 (0.168)	-0.112** (0.041)	-0.118*** (0.40)
Minimum én forælder med erhvervsuddannelse	-0.045 (0.0295)	-0.058 (0.0680)	-0.044 (0.0290)	-0.031 (0.031)
Minimum én forælder med KVVU	-0.096** (0.032)	-0.143 (0.103)	-0.092** (0.032)	-0.079** (0.035)
Minimum én forælder med MVU	-0.116*** (0.021)	-0.165* (0.072)	-0.108*** (0.029)	-0.114*** (0.032)
Minimum én forælder med LVU el. højere	-0.104*** (0.030)	-0.104 (0.112)	-0.0957** (0.030)	-0.125*** (0.034)
Indkomst (tredje kvartil)	0.014 (0.018)	0.036 (0.047)	0.012 (0.017)	0.026* (0.018)
Indkomst (anden kvartil)	-0.034* (0.016)	-0.068 (0.066)	-0.032* (0.016)	-0.012 (0.019)
Indkomst (øverste kvartil)	-0.041* (0.016)	-0.079 (0.064)	-0.037* (0.015)	-0.039** (0.018)
Ikke-vestlig herkomst	-0.165*** (0.022)	-0.264** (0.094)	-0.150*** (0.020)	-0.162*** (0.023)
Pige	-0.063*** (0.011)	-0.135** (0.044)	-0.058*** (0.011)	-0.087*** (0.013)
Gennemsnit i dansk/mat i 9. klasse	-0.052*** (0.004)	-0.067*** (0.009)	-0.045*** (0.003)	-0.052*** (0.004)
_cons	0.585*** (0.049)	0.997*** (0.122)	0.520*** (0.045)	0.617*** (0.054)
N	3.572	634	3.823	3.954

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE), befolkningsregister (BEF), karakterregister (UDFK), uddannelsesregister (UDDF) samt indkomstregister (IND).

Note: Standardafvigelse i parentes

Note: Referencekategorier: Begge forældre højst grundskoleuddannelse, nederste kvartil (laveste indkomst), dansk/vestlig herkomst, dreng.

Note: *-signifikant ved $p < 0,05$, **-signifikant ved $p < 0,01$, ***-signifikant ved $p < 0,001$.

TABEL B.9

Gennemsnit viden om egne styrker og interesser fordelt på ungdomsuddannelse og pres over fremtiden i 9. klasse

	GYM (n = 3.394)	EUX (n = 281)	EUD (n = 445)	Total (n = 4.120)
Helt enig	7,4	7,4	7,9	7,4
Nærmest enig	7,8	7,8	8,1	7,8
Hverken/eller	8	8,4	8,1	8,1
Nærmest uenig	8,3	8,4	8,4	8,4
Helt uenig	8,6	8,8	9,1	8,7
Total	7,8	8,0	8,2	7,9

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE).

Note: p < 0,001.

TABEL B.10

Regressionstabel for lærerrelationer i 9. klasse opdelt på uddannelsesstatus efter endt grundskole

	EUD vs. GYM (EUD = 1; GYM = 0)	EUD vs. EUX (EUD = 1; EUX = 0)	EUD vs. GYM/EUX (EUD = 1; GYM/EUX = 0)	EUD/EUX vs. GYM (EUD/EUX = 1; GYM = 0)
Lærerrelationer i 9. klasse (skala fra 1-10)	-0.00894* (0.00377)	-0.000987 (0.00885)	-0.00708* (0.00347)	-0,01169*** (0,00393)
Minimum én forælder med gymnasial uddannelse	-0.122** (0.040)	-0.181 (0.164)	-0.112** (0.041)	-0,112*** (0,040)
Minimum én forælder med erhvervsuddannelse	-0.047 (0.0297)	-0.052 (0.0655)	-0.045 (0.0290)	-0,033 (0,030)
Minimum én forælder med KVU	-0.097** (0.032)	-0.137 (0.103)	-0.092** (0.032)	-0,079** (0,035)
Minimum én forælder med MVU	-0.119*** (0.030)	-0.162* (0.071)	-0.109*** (0.029)	-0,117*** (0,032)
Minimum én forælder med LVU el. højere	-0.105*** (0.031)	-0.095 (0.111)	-0.096** (0.030)	-0,127*** (0,034)
Indkomst (tredje kvartil)	0.015 (0.017)	0.033 (0.048)	0.013 (0.017)	0,026 (0,018)
Indkomst (anden kvartil)	-0.032* (0.016)	-0.066 (0.066)	-0.030 (0.015)	-0,010 (0,019)
Indkomst (øverste kvartil)	-0.037* (0.016)	-0.080 (0.064)	-0.035* (0.015)	-0,036** (0,017)
Ikke-vestlig herkomst	-0.163*** (0.022)	-0.262** (0.095)	-0.149*** (0.020)	-0,160** (0,023)*
Pige	-0.066*** (0.011)	-0.140** (0.043)	-0.061*** (0.011)	-0,092*** (0,013)

	EUD vs. GYM (EUD = 1; GYM = 0)	EUD vs. EUX (EUD = 1; EUX = 0)	EUD vs. GYM/EUX (EUD = 1; GYM/EUX = 0)	EUD/EUX vs. GYM (EUD/EUX = 1; GYM = 0)
Gennemsnit i dansk/mat i 9. klasse	-0.051*** (0.004)	-0.067*** (0.009)	-0.044*** (0.003)	-0,051*** (0,006)
_cons	0.713*** (0.053)	1.119*** (0.090)	0.627*** (0.049)	0,774*** (0,054)
N	3.572	634	3.823	3.954

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE), befolkningsregister (BEF), karakterregister (UDFK), uddannelsesregister (UDDF) samt indkomstregister (IND).

Note: Standardafvigelse i parentes.

Note: Referencekategorier: Begge forældre højst grundskoleuddannelse, nederste kvartil (laveste indkomst), dansk/vestlig herkomst, dreng.

Note: *-signifikant ved $p < 0,05$, **-signifikant ved $p < 0,01$, ***-signifikant ved $p < 0,001$.

TABEL B.11

Regressionstabel for indre motivation i 9. klasse opdelt på uddannelsesstatus efter endt grundskole

	EUD vs. GYM (EUD = 1; GYM = 0)	EUD vs. EUX (EUD = 1; EUX = 0)	EUD vs. GYM/EUX (EUD = 1; GYM/EUX = 0)	EUD/EUX vs. GYM (EUD/EUX = 1; GYM = 0)
Indre motivation i 9. klasse (skala fra 1-10)	-0.0152*** (0.00328)	-0.0173 (0.0117)	-0.0134*** (0.00320)	-0,0165174*** (0,003683)
Minimum én forælder med gymnasial uddannelse	-0.123** (0.040)	-0.185 (0.165)	-0.114** (0.040)	-0,120*** (0,040)
Minimum én forælder med erhvervsuddannelse	-0.047 (0.029)	-0.053 (0.066)	-0.045 (0.029)	-0,032 (0,030)
Minimum én forælder med KVU	-0.097** (0.032)	-0.140 (0.103)	-0.091** (0.032)	-0,077** (0,035)
Minimum én forælder med MVU	-0.119*** (0.010)	-0.165* (0.072)	-0.109*** (0.029)	-0,115*** (0,032)
Minimum én forælder med LVU el. højere	-0.104*** (0.030)	-0.099 (0.109)	-0.095** (0.029)	-0,124*** (0,033)
Forældres indkomst (tredje kvartil)	0.014 (0.017)	0.033 (0.047)	0.011 (0.017)	0,025 (0,018)
Forældres indkomst (anden kvartil)	-0.034* (0.016)	-0.065 (0.066)	-0.032* (0.015)	-0,012 (0,019)
Forældres indkomst (øverste kvartil)	-0.038* (0.016)	-0.077 (0.063)	-0.034* (0.015)	-0,036** (0,018)
Ikke-vestlig herkomst	-0.159*** (0.021)	-0.263** (0.096)	-0.146*** (0.020)	-0,156*** (0,023)
Pige	-0.072*** (0.011)	-0.146** (0.044)	-0.066*** (0.011)	-0,098*** (0,013)
Gennemsnit i dansk/mat i 9. klasse	-0.050*** (0.004)	-0.065*** (0.009)	-0.044*** (0.003)	-0,05*** (0,004)

	EUD vs. GYM (EUD = 1; GYM = 0)	EUD vs. EUX (EUD = 1; EUX = 0)	EUD vs. GYM/EUX (EUD = 1; GYM/EUX = 0)	EUD/EUX vs. GYM (EUD/EUX = 1; GYM = 0)
_cons	0.743*** (0.052)	1.212*** (0.093)	0.658*** (0.047)	0,792*** (0,054)
N	3.572	634	3.823	3.954

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 9. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE), befolkningsregister (BEF), karakterregister (UDFK), uddannelsesregister (UDDF) samt indkomstregister (IND).

Note: Standardafvigelse i parentes

Note: Referencekategorier: Begge forældre højst grundskoleuddannelse, nederste kvartil (laveste indkomst), dansk/vestlig herkomst, dreng.

Note: *-signifikant ved $p < 0,05$, **-signifikant ved $p < 0,01$, ***-signifikant ved $p < 0,001$.

TABEL B.12

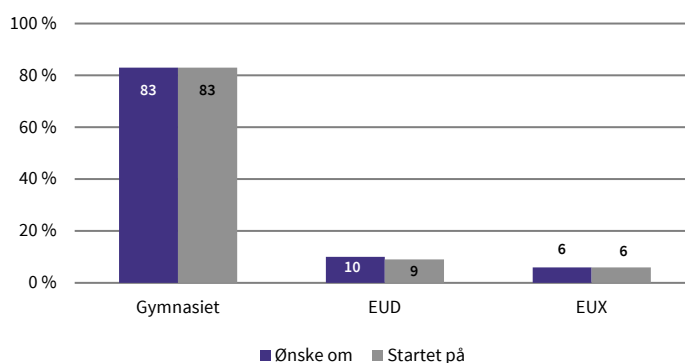
Match mellem uddannelsesønsker i 8. klasse og påbegyndt ungdomsuddannelse

	Antal	Procent
Samme uu som ønsket i 8. klasse	3.366	69 %
Anden uu end ønsket i 8. klasse	538	11 %
Uafklaret i 8. klasse	466	9 %
Ikke ønske om uu i 8. klasse	445	9 %
Ingen uu nu, men ønskede det i 8. klasse	91	2 %
Total	4.906	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i 8. klasse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2017, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE).

FIGUR B.1

Ønske om uddannelse i 8. klasse vs. uddannelsesstatus et år efter 9. klasse

Kilde: Oplysninger fra elevregisteret (KOTRE) koblet til besvarelser fra spørgeskemaundersøgelse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, blandt elever i 8. klasse i skoleåret 2016/2017.

Note: Figuren viser kun ønsker for og senere valg af ungdomsuddannelse for elever, der ikke var uafklarede eller ønskede at startede på en anden uddannelse end en ungdomsuddannelse efter 9. klasse.

TABEL B.13

Har du i dette skoleår seriøst overvejet at "droppe ud" af skolen, og hvis ja, hvorfor? (n = 118.658)

	2018	2019	2020
Jeg har ikke overvejet at droppe ud	72 %	71 %	72 %
Faglige årsager	14 %	12 %	12 %
Sociale årsager	8 %	8 %	9 %
Omvalg til anden uddannelse	6 %	6 %	7 %
Personlige årsager	13 %	10 %	12 %
Andet	5 %	6 %	5 %

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af tal fra den Nationale Trivselsundersøgelse blandt gymnasieelever i 2019, Børne og Undervisningsministeriet.

Note: Da de unge har haft mulighed for at krydse flere årsager af, summer tabellen ikke til 100 i kolonnerne.

TABEL B.14

Tilfredshed med valg af uddannelse, fordelt på, om man føler sig presset i skolen

Oplevelse af pres i skolen

		Hele tiden	Ofte	En gang imellem	Sjældent eller aldrig	Total
		N = 258	N = 918	N = 1.173	N = 298	N = 2.647
		Procent	Procent	Procent	Procent	Procent
Tilfredshed med uddannelse	Helt enig	40	55	68	77	62
	Nærmest enig	27	32	24	16	26
	Hverken/eller	22	11	7	5	9
	Nærmest eller helt uenig	10	3	1	2	3
	Total	100	100	100	100	100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten et eller to år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse?" Samt "Hvor ofte føler du dig presset i skolen?"

Note: p < 0,001.

TABEL B.15

Tilfredshed med valg af uddannelse, fordelt på, om man føler sig presset i skolen

Oplevelse af pres i skolen

		Hele tiden	Ofte	En gang imellem	Sjældent eller aldrig	Total
		N = 258	N = 918	N = 1.173	N = 298	N = 2.647
		Procent	Procent	Procent	Procent	Procent
Trivsel med det, man laver	Helt enig	19	27	42	57	36
	Nærmest enig	44	56	51	34	50
	Hverken/eller	26	15	7	8	11
	Nærmest eller helt uenig	11	2	1	2	2
	Total	100	100	100	100	100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten et eller to år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg trives med det jeg laver?"
 Samt "Hvor ofte føler du dig presset i skolen?"

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.16

Sammenhæng mellem oplevet pres og trivsel/tilfredshed med uddannelse, fordelt på ungdomsuddannelse

Hvor ofte føler du dig presset i skolen?

	Hele tiden	Ofte	En gang imellem	Sjældent eller aldrig
Andel, der er "Helt enig" i udsagn: "Jeg trives med det, jeg laver"				
Gymnasiet (n = 2.266)	19 %	27 %	41 %	55 %
EUD/EUX (n = 381)	19 %	28 %	42 %	61 %
Andel, der er "Helt enig" i udsagn: "Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse"				
Gymnasiet (n = 2.266)	41 %	56 %	69 %	75 %
EUD/EUX (n = 381)	33 %	44 %	60 %	80 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten et eller to år efter 9. klasse.

Note: Baseret på følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?: Jeg trives med det jeg laver, Jeg er tilfreds med mit valg af uddannelse" samt "Hvor ofte føler du dig presset i skolen?".

TABEL B.17

Regressionstabel: To modeller for hhv. gymnasie og eud/eux med trivsel som afhængig variabel og faktorer for trivsel som uafhængige variable.

	Elever i gymnasiet (n = 2.038)	Elever på EUD/EUX (n = 332)
Kommer godt ud af det med klassekammerater	0.254*** (0.020)	0.074 (0.057)
Oplever undervisningen som spændende	0.252*** (0.028)	0,266*** (0.063)
Kommer godt ud af det med lærere	0.170*** (0.022)	0.248*** (0.060)
Oplever et passende fagligt niveau	0.068*** (0,021)	0.028 (0.054)
Forældre har en videregående uddannelse	-0.009 (0.021)	-0.049 (0.051)
Forældres indkomst (tredje kvartil)	0.024 (0.034)	0.007 (0.067)
Forældres indkomst (anden kvartil)	0.023 (0.034)	0.008 (0.073)
Forældres indkomst (øverste kvartil)	-0.003 (0.033)	0.009 (0.085)
Ikke-vestlig herkomst	-0.066 (0.047)	-0.183 (0.119)
Dreng	-0.004 (0.020)	0.018 (0.053)
Karaktergennemsnit i dansk/mat i 9. klasse	0.002 (0.005)	0.037*** (0.011)
_cons	0.013 (0.050)	-0.015 (0.095)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i på ungdomsuddannelse, gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019-2020, samt udtræk fra Danmark Statistiks elevregister (KOTRE), befolkningsregister (BEF), karakterregister (UDFK), uddannelsesregister (UDDF) samt indkomstregister (IND).

Note: Standardafvigelse i parentes.

Note: Referencekategorier: Begge forældre højst grundskoleuddannelse, nederste kvartil (laveste indkomst), dansk/vestlig herkomst, dreng.

Note: *-signifikant ved $p < 0,05$, **-signifikant ved $p < 0,01$, ***-signifikant ved $p < 0,001$.

TABEL B.18

”Jeg trives med det jeg laver” fordelt på ”Jeg synes generelt, at undervisningen er spændende”, for gymnasiet

	Enig N = 1.607 Procent	Hverken/eller N = 533 Procent	Uenig N = 126 Procent	Total N = 2.266 Procent
Helt enig	43	16	11	35
Nærmest enig	50	57	34	51
Hverken/eller	6	23	36	11
Nærmest eller helt uenig	1	4	19	3
Total	100	100	100	100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Kategorierne ”Helt enig” og ”Nærmest enig” er slået sammen på spørgsmålet om, hvorvidt undervisningen er spændende. Det samme er kategorierne ”Nærmest uenig” og ”Helt uenig”.

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.19

”Jeg trives med det, jeg laver” fordelt på ”Jeg synes generelt, at undervisningen er spændende”, for EUD/EUX

	Enig N = 282 Procent	Hverken/eller N = 75 Procent	Uenig N = 24 Procent	Total N = 381 Procent
Helt enig	49	24	21	42
Nærmest enig	45	52	21	45
Hverken/eller	5	23	46	11
Nærmest eller helt uenig	1	0	12	2
Total	100	100	100	100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Kategorierne ”Helt enig” og ”Nærmest enig” er slået sammen på spørgsmålet om undervisningen er spændende. Det samme er kategorierne ”Nærmest uenig” og ”Helt uenig”.

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.20

”Jeg trives med det, jeg laver” fordelt på spørgsmålet ”Hvordan vurderer du det faglige niveau på din uddannelse?”, for gymnasiet

	For højt	Passende	For lavt	Total
	N = 544	N = 1575	N = 147	N = 2.266
	Procent	Procent	Procent	Procent
Helt enig	26	39	27	35
Nærmest enig	53	50	53	51
Hverken/eller	17	9	14	11
Nærmest eller helt uenig	4	2	6	3
Total	100	100	100	100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Kategorierne ”Meget for højt” og ”Lidt for højt” er slået sammen på spørgsmålet om de unges oplevelse af det faglige niveau. Det samme er kategorierne ”Lidt for lavt” og ”Meget for lavt”.

Note: $p < 0,001$

TABEL B.21

”Jeg trives med det, jeg laver” fordelt på spørgsmålet ”Hvordan vurderer du det faglige niveau på din uddannelse?”, for EUD/EUX

	For højt	Passende	For lavt	Total
	N = 76	N = 268	N = 37	N = 381
	Procent	Procent	Procent	Procent
Helt enig	41	44	35	42
Nærmest enig	46	46	35	45
Hverken/eller	11	9	30	11
Nærmest eller helt uenig	3	2	0	2
Total	100	100	100	100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Kategorierne ”Meget for højt” og ”Lidt for højt” er slået sammen på spørgsmålet om de unges oplevelse af det faglige niveau. Det samme er kategorierne ”Lidt for lavt” og ”Meget for lavt”.

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.22

”Hvordan vurderer du det faglige niveau på din uddannelse?” fordelt på
”Jeg keder mig ofte i min hverdag”

	Helt enig	Nærmest enig	Hverken/eller	Nærmest uenig	Helt uenig	Total
Meget for højt (n = 91)	8 %	13 %	19 %	30 %	30 %	100 %
Lidt for højt (n = 529)	6 %	15 %	31 %	33 %	15 %	100 %
Passende (n = 1.843)	4 %	13 %	32 %	35 %	17 %	100 %
Lidt eller meget for lavt (n = 184)	9 %	23 %	26 %	31 %	10 %	100 %
Total (n = 2.647)	5 %	14 %	31 %	34 %	16 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: Kategorierne ”Meget for lavt” og ”Lidt for lavt” er slået sammen på spørgsmålet om de unges oplevelse af det faglige niveau.

Note: $p < 0,001$.

TABEL B.23

Jeg synes generelt, undervisningen er spændende

	GYM (n = 2.266)	EUX (n = 145)	EUD (n = 236)
Helt enig	18 %	19 %	27 %
Andet svar	82 %	81 %	73 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2019 eller 2020, enten direkte efter eller et år efter 9. klasse.

Note: $p > 0,004$

Unge valgproces og start på ungdomsuddannelse

© 2021 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: Colourbox

ISBN (www) 978-87-7182-583-1

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T
E eva@eva.dk
H www.eva.dk